

SOCIETAS ET IVRISPRVDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

**Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach**

**International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context**

**Vydáva
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave**

**Issued by
Faculty of Law
Trnava University in Trnava**

**Vychádza štvrťročne
2022, ročník X.**

**Issued Quarterly
2022, Volume X.**

ISSN 1339-5467

2022

4

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach

International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context

Vydáva:
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

Issued by:
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

Vychádza štvrt'ročne
2022, ročník X.

Issued Quarterly
2022, Volume X.

URL časopisu:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika

Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie:
sei.journal@gmail.com

Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor:
Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., mim. prof.

Editor in Chief:
Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., mim. prof.

Výkonný redaktor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

© Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

ISSN 1339-5467

Redakčná rada

Hlavný redaktor

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., mim. prof.

 Trnavská univerzita v Trnave

Výkonný redaktor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Predseda redakčnej rady

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční členovia redakčnej rady

Doc. Dr. Christian Alunaru

 Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad, Rumunsko

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA

 London School of Economics and Political Science, Veľká Británia

Prof. Daniel Barnhizer

 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

 VŠB TU Ostrava, Česká republika

 WSM Warszawa, Poľsko

Prof. Dr. Pavel Boyko

 Kubanskij gosudarstvennyj universitet, Ruská federácia

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

 Uniwersytet Śląski w Katowicach, Poľsko

Prof. Elizabeth Clark

 Brigham Young University, Spojené štáty americké

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt, Nemecko

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

 Pontificia Universidade Católica do Rio de Janeiro, Brazília

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

 Université catholique de Louvain, Belgicko

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

 Pyatigorskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet, Ruská federácia

Doc. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Assist. Prof. Nikos Maghioros

 Aristotelio Panepistimio Thessalonikis, Grécko

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

 Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Tsuyoshi Nakano

 Sōka University, Japonsko

Prof. Dr. Dušan Nikolić

 Univerzitet u Novom Sadu, Srbsko

Prof. Alberto Patiño Reyes

 Universidad Iberoamericana, Mexiko

Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

 Universitat de Barcelona, Španielsko

Prof. Dr. Meliha Powlakić

 Univerziteta u Sarajevu, Bosna a Hercegovina

Prof. Michele Rosboch

 Università degli Studi di Torino, Taliansko

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.

 Yugozapaden universitet „Neofit Rilski“, Bulharsko

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

 Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Maďarsko

Prof. Charles Szymanski

 Vytauto Didžiojo universitetas, Litva

 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

✚ Univerzita Karlova v Praze, Česká republika

Emmanuel Tawil, MC

✚ Université Panthéon-Assas, Francúzsko

Dr. Angelo Viglianisi Ferraro

✚ Università degli Studi Mediterranea di Reggio Calabria, Taliansko

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe-Universität Frankfurt am Main, Nemecko

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welser

✚ Universität Wien, Rakúsko

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ Univerza v Ljubljani, Slovinsko

Domáci členovia redakčnej rady

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Doc. JUDr. Miriam Laclavíková, PhD., mim. prof.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ Ekonomická univerzita v Bratislave

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Dr.h.c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční redaktori

Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

 Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

 Velikoturnovski universitet „Sv. Sv. Kiril i Metodii“, Bulharsko

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Tavricheskaya akademii Krymskogo federalnogo universiteta imeni
V. I. Vernadskogo, Krymská republika

Editorial Board

Editor in Chief

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., mim. prof.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Executive Editor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Chairman of the Editorial Board

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Members of the Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Christian Alunaru

✚ “Vasile Goldiș” Western University of Arad, Romania

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA

✚ London School of Economics and Political Science, United Kingdom

Prof. Daniel Barnhizer

✚ Michigan State University College of Law, United States of America

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

✚ VŠB TU Ostrava, Czech Republic

✚ WSM Warszawa, Poland

Prof. Dr. Pavel Boyko

✚ Kuban State University, Russian Federation

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

✚ Pontifical Catholic University of Rio de Janeiro, Brasil

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

✚ Catholic University of Louvain, Belgium

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

✚ University of Silesia in Katowice, Poland

Prof. Elizabeth Clark

✚ Brigham Young University, United States of America

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Catholic University of Eichstätt-Ingolstadt, Germany

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 University of Zagreb, Croatia

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

 Pyatigorsk State Linguistic University, Russian Federation

Assoc. Prof. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 University of Zagreb, Croatia

Assist. Prof. Nikos Maghioros

 Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Assoc. Prof. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

 Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Tsuyoshi Nakano

 Soka University, Japan

Prof. Dr. Dušan Nikolić

 University of Novi Sad, Serbia

Prof. Alberto Patiño Reyes

 Ibero-American University, Mexico

Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

 University of Barcelona, Spain

Prof. Dr. Meliha Powlakić

 University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Prof. Michele Rosboch

 University of Turin, Italy

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

 Pázmány Péter Catholic University, Hungary

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.

 South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria

Prof. Charles Szymanski

 Vytautas Magnus University, Lithuania

 Michigan State University College of Law, United States of America

Assoc. Prof. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

 Charles University in Prague, Czech Republic

Emmanuel Tawil, MC

✚ Panthéon-Assas University, France

Dr. Angelo Viglianisi Ferraro

✚ “Mediterranea” University of Reggio Calabria, Italy

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe University Frankfurt am Main, Germany

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welser

✚ University of Vienna, Austria

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ University of Ljubljana, Slovenia

Internal Members of the Editorial Board

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Slovakia

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Doc. JUDr. Miriam Laclavíková, PhD., mim. prof.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ University of Economics in Bratislava, Slovakia

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Dr.h.c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Editors

Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

✚ Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

 St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo, Bulgaria

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Taurida Academy of Crimean Federal University named after V. I. Vernadsky, Republic of Crimea

Obsah

Jana Koprlová

Editoriál k zimnej edícii

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2022 11

ŠTÚDIE

Samanta Kowalska

Protection of Plant Biodiversity

in the Light of International Law 19

Agata Opalska-Kasprzak

Positive Criminological Forecast

as a Premise for Conditional Discontinuation

of the Proceedings 36

Gabriela Halířová

Příspěvek na bydlení:

nové podmínky nároku a rozhodování

o jeho přiznání s reflexí judikatury

správních soudů 55

Tomáš Tintěra

Domněnka existence

pracovního poměru v souvislostech

tzv. digitálních pracovních platforem 71

Matúš Ridzoň

Hranice občianskoprávnej a pracovnoprávnej

zodpovednosti za škodu pri vykonávaní práce

v digitálnych platformách 89

Informácie pre autorov 106

Etický kódex 116

Contents

Jana Koprlová <i>Editorial for Winter Edition of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2022</i>	15
---	----

STUDIES

Samanta Kowalska <i>Protection of Plant Biodiversity in the Light of International Law</i>	19
---	----

Agata Opalska-Kasprzak <i>Positive Criminological Forecast as a Premise for Conditional Discontinuation of the Proceedings</i>	36
---	----

Gabriela Halířová <i>Housing Allowance: The New Conditions for Entitlement and the Proceedings for Granting It with Reflection of Case-law of the Administrative Courts</i>	55
--	----

Tomáš Tintěra <i>Legal Presumption of Existence of an Employment Relationship in the Context of the So-called Digital Labour Platforms</i>	71
---	----

Matúš Ridzoň <i>Limits of Civil and Labour Liability for Damage when Performing Work in Digital Platforms</i>	89
--	----

<i>Information for Authors</i>	111
--------------------------------------	-----

<i>Code of Ethics</i>	119
-----------------------------	-----

Editoriál k zimnej edícii **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2022**

Ctení čitatelia, vážení priatelia,

dovoľte, aby som Vám predstavila štvrté číslo desiateho ročníka **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, medzinárodného internetového vedeckého časopisu zameraného na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza pod záštitou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni, pričom prijíma a publikuje výhradne pôvodné, dopiaľ nepublikované príspevky.

Časopis vychádza v elektronickej on-line podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch 31. marec, 30. jún, 30. september a 31. december, pričom ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií, esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou alebo dianím, recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu, a taktiež informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu.

Webová stránka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súběžne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre zrakovo hendikepovaných čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V oboch jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu i spätnú komunikáciu prostredníctvom svojej osobitnej e-mailovej adresy. Zároveň webová stránka časopisu ponúka čitateľom vďaka uplatneniu dynamického responzívneho webdizajnu možnosť prístupu a prehliadania z akéhokoľvek zariadenia umožňujúceho prenos informácií prostredníctvom globálnej siete internet.

Aktuálne, štvrté číslo desiateho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka celkovo päť samostatných vedeckých štúdií napísaných v troch rôznych jazykoch – v angličtine, češtine a slovenčine. V poradí prvá štúdia ponúka čitateľom veľmi komplexný a podrobný pohľad na kľúčové a mimoriadne aktuálne otázky ochrany biodiverzity rastlín vo svetle súčasného medzinárodného práva. Nasledujúca štúdia dôkladne analyzuje, sprehľadňuje a príkladne vysvetľuje problematiku

inštitútu pozitívnej kriminologickej predpovede ako predpokladu pre podmienené zastavenie konania a jeho uplatňovania v poľskom trestnom práve. Tretia štúdia sa venuje veľmi podrobnému systematickému objasneniu, ako aj hĺbkovej analýze a komplexnej syntéze prínosov a dopadov novelizovanej českej právnej úpravy príspevku na bývanie v kontexte nových podmienok jeho nárokovateľnosti a rozhodovania o jeho priznaní, a to s ohľadom na najnovšiu judikatúru českých správnych súdov. V poradí ďalšia štúdia predstavuje systematické a hĺbkové vymedzenie a objasnenie kľúčových otázok spájajúcich sa s problematikou právnej domnienky existencie pracovného pomeru v súvislosti s uplatňovaním tzv. digitálnych pracovných platforiem v pracovnom práve všeobecne, ako aj podľa platného právneho poriadku Českej republiky. Posledná, piata štúdia ponúka čitateľovi rozsiahly hĺbkový výklad spätý s právnymi otázkami súvisiacimi s hranicami občianskoprávnej zodpovednosti a pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu spôsobenú pri vykonávaní práce v digitálnych platformách všeobecne, ako aj podľa platného právneho poriadku Slovenskej republiky.

V súvislosti s vydaním štvrtého čísla desiateho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** by sme veľmi radi informovali všetkých jeho čitateľov, prispievateľov aj priaznivcov, že časopis je registrovaný v medzinárodných vedeckých databázach Crossref, ERIH PLUS a Index Copernicus International a požiadal o registráciu v ďalších medzinárodných vedeckých databázach. Súčasne by sme veľmi radi informovali aj o tom, že do okamihu vydania nového čísla časopisu zaznamenali jeho webové stránky celkom 152 krajín návštev (v abecednom poradí):

1. Afganistan	52. Island	103. Pakistan
2. Albánsko	53. Izrael	104. Palestína
3. Alžírsko	54. Írsko	105. Panama
4. Angola	55. Jamajka	106. Paraguaj
5. Antigua a Barbuda	56. Japonsko	107. Peru
6. Argentína	57. Jemen	108. Pobrežie slonoviny
7. Arménsko	58. Jordánsko	109. Poľsko
8. Austrália	59. Južná Afrika	110. Portoriko
9. Azerbajdžan	60. Južná Kórea	111. Portugalsko
10. Bahrajn	61. Kambodža	112. Rakúsko
11. Bangladéš	62. Kamerun	113. Rumunsko
12. Barbados	63. Kanada	114. Rusko
13. Belgicko	64. Kapverdy	115. Rwanda
14. Benin	65. Katar	116. Salvádor

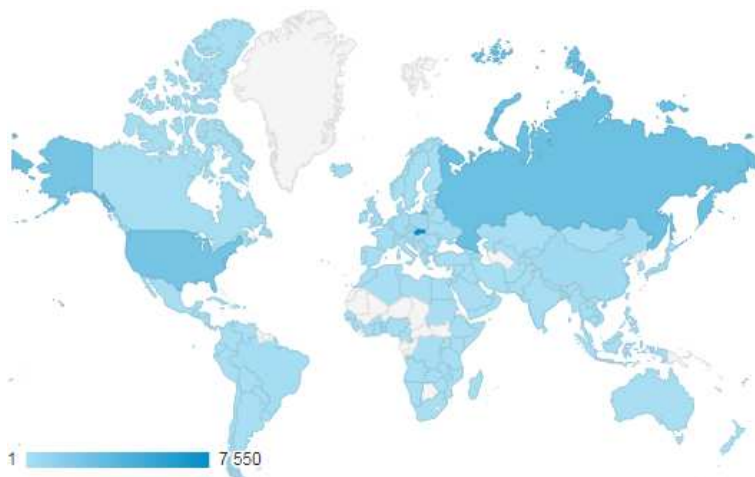
15. Bielorusko	66. Kazachstan	117. Saudská Arábia
16. Bolívia	67. Keňa	118. Senegal
17. Bosna a Hercegovina	68. Kirgizsko	119. Seychely
18. Brazília	69. Kolumbia	120. Sierra Leone
19. Bulharsko	70. Kongo – Kinshasa	121. Singapur
20. Burkina Faso	71. Kosovo	122. Sint Maarten
21. Burundi	72. Kostarika	123. Slovensko
22. Curaçao	73. Kuba	124. Slovinsko
23. Cyprus	74. Kuvajt	125. Somálsko
24. Česká republika	75. Laos	126. Spojené arabské emiráty
25. Čile	76. Libanon	127. Spojené kráľovstvo
26. Čína	77. Litva	128. Spojené štáty americké
27. Dánsko	78. Líbya	129. Srbsko
28. Dominika	79. Lotyšsko	130. Srí Lanka
29. Dominikánska republika	80. Luxembursko	131. Sudán
30. Egypt	81. Macedónsko	132. Sýria
31. Ekvádor	82. Madagaskar	133. Španielsko
32. Estónsko	83. Maďarsko	134. Švajčiarsko
33. Etiópia	84. Malajzia	135. Švédsko
34. Fidži	85. Malawi	136. Tadžikistan
35. Filipíny	86. Malta	137. Taiwan
36. Fínsko	87. Maroko	138. Taliansko
37. Francúzsko	88. Maurícius	139. Tanzánia
38. Ghana	89. Mexiko	140. Thajsko
39. Grécko	90. Mjanmarsko	141. Togo
40. Gruzínsko	91. Moldavsko	142. Trinidad a Tobago
41. Guam	92. Mongolsko	143. Tunisko
42. Guatemala	93. Mozambik	144. Turecko
43. Guinea	94. Namíbia	145. Uganda
44. Holandsko	95. Nemecko	146. Ukrajina
45. Honduras	96. Nepál	147. Uruguaj
46. Hongkong	97. Nigéria	148. Uzbekistan
47. Chorvátsko	98. Nikaragua	149. Venezuela
48. India	99. Nórsko	150. Vietnam
49. Indonézia	100. Nová Kaledónia	151. Zambia
50. Irak	101. Nový Zéland	152. Zimbabwe
51. Irán	102. Omán	

Pri príležitosti vydania štvrtého čísla desiateho ročníka časopisu by som sa veľmi rada úprimne poďakovala všetkým prispievateľom, ktorí doň aktívne prispeli a podelili sa tak s čitateľmi o svoje vedomosti, skú-

senosti či nevšedné pohľady na problematiku právnych otázok, a rovnako tiež vedeniu Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, všetkým priateľom, kolegom, zamestnancom Právnickej fakulty i rektorátu Trnavskej univerzity v Trnave za ich podporu a podnetné rady, a napokon tiež členom redakčnej rady časopisu a redakčnému tímu.

Verím, že časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** poskytne podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako tiež pre vedecké a celospoločenské prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok v kontexte ich najširších interdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Obrázok 1 Teritoriálny prehľad krajín návštev webových stránok časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** do okamihu vydania štvrtého čísla desiateho ročníka

Prameň: Nástroje Google Analytics uplatnené na webových stránkach časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**. Dostupné na internete: <http://www.google.com/analytics/>.
© Google Analytics.

V mene celej redakčnej rady a redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

s úctou,

Jana Koprlová

Trnava 31. december 2022

Editorial for Winter Edition of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2022

Dear readers and friends,

let me introduce the fourth issue of the tenth volume of **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, an international scientific online journal for the study of legal issues in the interdisciplinary context.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued under the auspices of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, Slovakia, and it thematically focuses mainly on socially relevant interdisciplinary relations connected with issues of public law and private law at the national, transnational and international levels, while accepting and publishing exclusively original, hitherto unpublished contributions.

The journal is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on March 31st, June 30th, September 30th and December 31st, and it offers a platform for publication of contributions in the form of separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles, essays on current social topics or events, reviews on publications related to the main orientation of the journal and also information or reports connected with the inherent mission of the journal.

The website of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers the reading public information in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface designed for visually handicapped readers, both parallel in the Slovak as well as English languages. In both languages the journal's editorial office provides also feedback communication through its own e-mail address. At the same time, the website of the journal offers readers due to the use of dynamic responsive web design accession and browsing by using any equipment that allows transmission of information via the global Internet network.

The current, fourth issue of the tenth volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a total of five separate scientific studies written in three different languages – in the English, Czech and Slovak languages. The very first study offers readers a very complex and detailed view of the key and extremely topical issues of the plant biodiversity protection in the light of current international law. The following study thoroughly analyses, clarifies and exemplarily explains the issue of the institute of a positive criminological forecast as a premise for conditional

discontinuation of the proceedings and its application in the Polish criminal law. The third study concentrates on a very detailed systematic clarification as well as in-depth analysis and comprehensive synthesis of the benefits and impacts of the amended Czech legislation on the housing allowance in the context of the new conditions for its entitlement and the proceedings for granting it, taking into account the latest case-law of the Czech administrative courts. The next study presents systematic and thorough qualifying and clarifying of the key questions related to the issue of the legal presumption of existence of an employment relationship in the context of applying the so-called digital labour platforms in labour law in general, as well as according to the valid legal order of the Czech Republic. The final, fifth study offers the reader an extensive in-depth commentary on the legal questions related to the limits of the civil liability and the labour liability for damage caused when performing work in digital platforms in general, as well as according to the valid legal order of the Slovak Republic.

In relation to the release of the fourth issue of the tenth volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** we are pleased to inform all its readers, contributors as well as fans that the journal has been registered in the international scientific databases Crossref, ERIH PLUS and Index Copernicus International and applied for registration in other international scientific databases. At the same time, we would like to inform that till the date of the new issue, the journal's websites had recorded a total of 152 countries of visits (in alphabetical order):

1. Afghanistan	52. Greece	103. Panama
2. Albania	53. Guam	104. Paraguay
3. Algeria	54. Guatemala	105. Peru
4. Angola	55. Guinea	106. Philippines
5. Antigua and Barbuda	56. Honduras	107. Poland
6. Argentina	57. Hong Kong	108. Portugal
7. Armenia	58. Hungary	109. Puerto Rico
8. Australia	59. Iceland	110. Qatar
9. Austria	60. India	111. Romania
10. Azerbaijan	61. Indonesia	112. Russia
11. Bahrain	62. Iran	113. Rwanda
12. Bangladesh	63. Iraq	114. Saudi Arabia
13. Barbados	64. Ireland	115. Senegal
14. Belarus	65. Israel	116. Serbia
15. Belgium	66. Italy	117. Seychelles

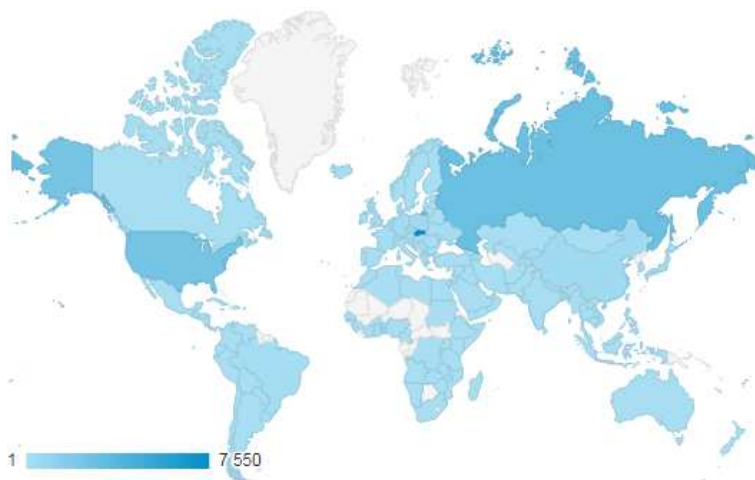
16. Benin	67. Jamaica	118. Sierra Leone
17. Bolivia	68. Japan	119. Singapore
18. Bosnia and Herzegovina	69. Jordan	120. Sint Maarten
19. Brazil	70. Kazakhstan	121. Slovakia
20. Bulgaria	71. Kenya	122. Slovenia
21. Burkina Faso	72. Kosovo	123. Somalia
22. Burundi	73. Kuwait	124. South Africa
23. Cambodia	74. Kyrgyzstan	125. South Korea
24. Cameroon	75. Laos	126. Spain
25. Canada	76. Latvia	127. Sri Lanka
26. Cape Verde	77. Lebanon	128. Sudan
27. Chile	78. Libya	129. Sweden
28. China	79. Lithuania	130. Switzerland
29. Colombia	80. Luxembourg	131. Syria
30. Congo – Kinshasa	81. Macedonia	132. Taiwan
31. Costa Rica	82. Madagascar	133. Tajikistan
32. Côte d'Ivoire	83. Malawi	134. Tanzania
33. Croatia	84. Malaysia	135. Thailand
34. Cuba	85. Malta	136. The Netherlands
35. Curaçao	86. Mauritius	137. Togo
36. Cyprus	87. Mexico	138. Trinidad and Tobago
37. Czech Republic	88. Moldova	139. Tunisia
38. Denmark	89. Mongolia	140. Turkey
39. Dominica	90. Morocco	141. Uganda
40. Dominican Republic	91. Mozambique	142. Ukraine
41. Ecuador	92. Myanmar	143. United Arab Emirates
42. Egypt	93. Namibia	144. United Kingdom
43. El Salvador	94. Nepal	145. United States of America
44. Estonia	95. New Caledonia	146. Uruguay
45. Ethiopia	96. New Zealand	147. Uzbekistan
46. Fiji	97. Nicaragua	148. Venezuela
47. Finland	98. Nigeria	149. Vietnam
48. France	99. Norway	150. Yemen
49. Georgia	100. Oman	151. Zambia
50. Germany	101. Pakistan	152. Zimbabwe
51. Ghana	102. Palestine	

On the occasion of launching the fourth issue of the tenth volume of the journal, I would be delighted to sincerely thank all the contributors who have contributed in it actively and have shared with the readers their knowledge, experience or extraordinary views on legal issues as

well as the top management of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, all friends, colleagues, employees of the Faculty of Law, the rector's administration at the Trnava University in Trnava for all support and suggestive advices and, finally, also the members of journal's editorial board and the editorial team.

I believe that the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current legal issues in context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at national, regional and international levels.

Figure 1 Territorial View of Visitors' Countries in Relation to the Websites of the Journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** before Issuing the Fourth Issue of the Tenth Volume

Source: Tools of Google Analytics in Relation to Websites of the Journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**. Available at: <http://www.google.com/analytics/>. © Google Analytics.

On behalf of the entire editorial board and editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**,

Yours faithfully,

Jana Koprlová

Trnava, Slovakia, December 31st, 2022

Protection of Plant Biodiversity in the Light of International Law

Samanta Kowalska

Abstract: *Plants are an integral part of the living organism of nature. Protection of plant biodiversity is essential to ensure the health of ecosystems. The natural world is characterised by cyclical and mutually complementary processes. If the self-regenerative capacity of nature is disturbed, it results in a breach of the biological balance in the ecosystem and the human environment of life. The rapid degradation of natural habitats prompts one to analyse the existing plant protection mechanism. This paper will analyse environmental regulations and standards, which may be the basis for reforming protection programmes.*

Key Words: *International Law; Environmental Law; Plants; Biodiversity; Environmental Safety; Environmental Protection.*

Introduction

Current norms of international law focus on the protection of the environment within the meaning of individual elements of nature or ecosystems. Territorial location is a commonly used criterion in treaties, e.g. protection of a marine ecosystem or a mountain range. Comparatively, many more regulations and studies have been created in the area of animal protection law. This is due to the fact that animals accompany men from prehistoric times, they feel, show emotions and form attachments. Plants, on the other hand, although inscribed in our everyday life, so far occur on the outskirts of international law. Without diminishing the role and importance of animals for the functioning of nature and human life, this paper adopts a holistic approach to the natural environment.

The above-stated manner of deduction indicates that nature is a huge living organism, which consists of various species of flora and fauna and processes that enable and sustain life in nature. Holism perceives individual elements, which, despite their various functions in the ecosystem, altogether contribute to the harmonious functioning of nature as a whole. The term “harmony” indicates that plants play a key role in ensuring biological balance in nature and should not be overlooked. Plant health af-

fects the functioning of the environment of human existence. Interdependent and complementary processes ensure biodiversity in nature.

Despite the rapid developments in science and technology, new anthropogenic processes are emerging or gaining momentum, which poses a serious threat to plant biodiversity. At the beginning of the 21st Century, the degree of environmental pollution exceeded permissible norms. More and more plant species succumb to extinction. The decline, in this respect, has reached “alarming rates”.¹ The analysis below is aimed at formulating proposals for new solutions that could strengthen the protection of plant biodiversity.

1 Research problem and methodology

Increasing devastation of natural areas, excessive exploitation of natural resources and negative climate change mean that the fragile biological tissue of ecosystems is in a state of permanent danger. Illegal landfills, contamination of water, soil and air with toxic substances erode plant biodiversity. Urbanisation, the expansion of the economy and industry are rapidly absorbing further natural areas. It is, therefore, necessary to establish how the existing status of plants is articulated in international law. The adoption of the stated direction will allow to determine, at the same time, the essential elements of the currently functioning plant protection model.

For this purpose, the formal-dogmatic method was used when analysing legal documents and acts. The comparative method, on the other hand, will allow the verification of regulations against real life examples. In order to ensure that protection is comprehensive, one should consider the circumstances and the context. For this reason, reference is made to other fields of science. The arguments include the axiological aspect, which should permeate the formal and legal layer of regulations, as well as of social practice.

¹ See USMAN, A. B., S. ABUBAKAR, Ch. ALAKU and O. NNADI. Plant: A Necessity of Life. *International Letters of Natural Sciences* [online]. 2014, vol. 20, p. 151 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2300-9675. Available at: <https://doi.org/10.56431/p-f123mg>; and ALMOND, R. E. A., M. GROOTEN, D. JUFFE-BIGNOLI and T. PETERSEN, eds. *Living Planet Report 2022: Building a Nature-positive Society* [online]. 1st ed. Gland, Switzerland: WWF, 2022. 115 p. [cit. 2022-11-11]. ISBN 978-2-88085-316-7. Available at: https://wwflpr.awsassets.panda.org/downloads/lpr_2022_full_report.pdf.

2 Terminology issues

In order to delimit the research area, key terminological issues should be clarified. Plants are an organised form of life in nature. By performing life-giving functions for the entire ecosystem, they create the conditions for the existence and development of all living creatures. They provide oxygen, regulate processes occurring in nature, cleanse and prevent the deposition of excessive amounts of carbon dioxide in the atmosphere. They are a source of food and shelter, they provide aesthetic experiences by filling human life with beauty and colours. Healthy plants determine the biodiversity of flora and fauna and the maintenance of biological balance in nature. They regulate processes that affect the elimination of negative climate change. For this reason, plants are referred to “constitute the foundation for all life on Earth”.²

In biological sciences, the term ‘plant’ refers to a living organism. The influence of biological sciences is currently reflected, for example, in the Regulation (EU) 2016/2031 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 on Protective Measures against Pests of Plants, amending Regulations (EU) No. 228/2013, (EU) No. 652/2014 and (EU) No. 1143/2014 of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 69/464/EEC, 74/647/EEC, 93/85/EEC, 98/57/EC, 2000/29/EC, 2006/91/EC and 2007/33/EC, in which the definition of “plant” was applied to the animated part of nature.³ This corresponds to the purport in the International Plant Protection Convention, in which the analysed concept was applied to live plants and their parts (Article II item 1).⁴ Depending on the legal act, the regulated issues and the scope of application, the defined concept may have a different overtone. Furthermore, one should bear in mind that scientific terms are not legal definitions. However, scientific criteria may contribute to the sys-

² See *Resolution No. 73/252* [International Year of Plant Health, 2020] [2018-12-20]. United Nations General Assembly, 2018, UN Doc. A/RES/73/252. Similarly, see *Resolution No. 76/256* [International Day of Plant Health] [2022-03-29]. United Nations General Assembly, 2022, UN Doc. A/RES/76/256.

³ See Article 2 point 1 of the *Regulation (EU) 2016/2031 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 on Protective Measures against Pests of Plants, amending Regulations (EU) No. 228/2013, (EU) No. 652/2014 and (EU) No. 1143/2014 of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 69/464/EEC, 74/647/EEC, 93/85/EEC, 98/57/EC, 2000/29/EC, 2006/91/EC and 2007/33/EC*. OJ EU L 317, 2016-11-23, pp. 4-104.

⁴ See *International Plant Protection Convention* [Rome, 1951-12-06].

tematisation of research matter and generation of *soft law* acts with a broader interdisciplinary view.

Basing on the current legal status, one may distinguish *sensu stricto* and *sensu largo* definitions. In the strict sense, the term “plant” refers to multiple and diverse forms of life in nature.⁵ In order to reconstruct the definiens, one should consider the purpose for which the act in question was adopted. The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, signed at Washington on 3 March 1973, which governs international trade in endangered species of wild fauna and flora, is an illustration for the above-mentioned arguments. Conventional norms include the prevention of the illicit manufacture and distribution of products from protected plant species listed in the Appendices to the mentioned Convention. The practice of illicit trafficking in rare plant species is a lucrative form of crime. For example, according to the data from customs and tax services, approximately 200,000,000 kg of dried plants, including protected species, are exported from China every year.⁶ Prevention requires a revision of the existing protection mechanism, cross-border exchange of information and international cooperation on a larger scale than before. Unlawful acts committed in this area constitute serious interference with the biological structure of plants and natural areas where flora habitats occur.

However, in *sensu largo*, the term “plant” refers to a component part of a given ecosystem. The Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians points to the plants that make up the largest area of primeval forests on the European continent.⁷ There are many endemic plant species in the Carpathians. The states parties expressed their will to reform the model of protecting the mountain ecosystem as a “unique natural treasure of great beauty and ecological value”, a refuge of biodiversity of flora and fauna.⁸ The stated Convention highlights the role of preserving the ecological functions of forests, protecting traditional crops, integrating environmental concerns into re-

⁵ See *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora* [Washington, 1973-03-03].

⁶ See POKORA, A. Egzotyczne medykamenty. *Wiadomości Celne*. 2009, nr 10-11, p. 64. ISSN 1230-9087.

⁷ See *Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians* [Kiev, 2003-05-22].

⁸ See Preamble of the *Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians* [Kiev, 2003-05-22].

gional agricultural policy and sustainable land management.⁹ The creators of the Convention standards were aware that semi-natural and natural grasslands are an element of the landscape, as well as an integral part of ecological networks (Article 7 item 2). Nature is a living organism, hence the disturbance of biological processes in a given area is not indifferent to the functioning of the ecosystem as a whole. Therefore, in order to give plant protection a comprehensive character, the definitions should take into account the interactions between humans and the environment. In this respect, it is advisable to use definitions that combine biological (scientific) aspects with functional ones.

3 Protection of plant biodiversity

Biodiversity is essential for the development of plurality in plant species. Biodiversity is defined as “the variety and richness of life on Earth”,¹⁰ in all forms of existence. This phenomenon occurs within species, as well as between different species and ecosystems.¹¹ The Convention on Biological Diversity, opened for signature at Rio de Janeiro on 5 June 1992, underlines that biodiversity is essential for “maintaining life sustaining systems of the biosphere” (Preamble).¹² Biodiversity indicates the inherent and intrinsic value of plants as living beings. It should be emphasised that the protection of plant biodiversity is not limited to biological aspects only, but concerns deeper issues arising from the rights on the basis of which nature functions in an organised manner. The main cause of the disappearance of plant species is anthropogenic activity. For the complementarity of protective measures, it is necessary to take into account biotic factors (interactions between living organisms and their environment of life) and abiotic factors (physicochemical factors, ecological factors of a physical nature) that affect the course of processes in ecosystems.

3.1 Conservation in-situ

Pursuant to the Article 2 of the Convention on Biological Diversity, opened for signature at Rio de Janeiro on 5 June 1992, the *in-situ* protec-

⁹ See Article 7 item 2, Article 7 item 4, Article 11 of the *Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians* [Kiev, 2003-05-22].

¹⁰ See JEFFRIES, M. J. *Biodiversity and Conservation*. 2nd ed. London: Routledge, 2006, p. 5. ISBN 0-415-34299-6.

¹¹ See Article 2 of the *Convention on Biological Diversity* [Rio de Janeiro, 1992-06-05].

¹² See *Convention on Biological Diversity* [Rio de Janeiro, 1992-06-05].

tion involves the conservation of plants and their habitats in the natural environment, restoring the population of plant species in ecosystems, and in the case of cultivated species, introducing protection in the surroundings in which the plants have developed their characteristic properties (e.g. arable crops). Conservation *in-situ* involves accounting for plant habitats in spatial planning, restoring degraded natural areas, creating protected areas. It also includes the development of coherent environmental protection programmes, controlling the risks associated with the introduction of genetically modified organisms into the environment, which could adversely affect the growth process resulting from the natural development cycle of plants.

Conservation *in-situ* also involves the reintroduction of species into the environment in which they originally existed. Coastal wetlands play a significant role in this respect. Wetlands perform functions important for human life, as well as for the proper functioning of the ecosystem, e.g. they reduce the effects of drought, hurricanes, floods, tsunamis; mangrove forests offer a natural buffer against storms by reducing the speed and height of waves; root systems of plants bind the shoreline while preventing erosion and negative wind impacts; wetlands also purify water ("natural filters" in nature), absorb carbon dioxide ("carbon sinks"), neutralise negative climate change.¹³ The loss of wetlands would be an irreversible loss for mankind and nature. We should not delay in this respect, because humanity has lost 64 % of wetlands since year 1900.¹⁴ Wetlands are a natural habitat for many species of plants and animals, including reservoir of endemic species. Wetlands create a palette of colours and landscapes, also performing aesthetic functions.

The multifunctional nature of wetlands requires coordinated and future-oriented protection. The List of Wetlands of International Importan-

¹³ See BRIGGS, Ch. Wetlands: At the Heart of Disaster Risk Reduction. In: *United Nations University* [online]. 2015, p. 4 [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://i.unu.edu/media/ias.unu.edu-en/news/7676/Christopher-Briggs.pdf>; KAUL, S. and R. KUMAR. *Wetland Conservation: Ethos* [online]. 1st ed. New Delhi: Wetlands International South Asia, 2019, pp. 19-22 [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://south-asia.wetlands.org/publications/wetland-conservation-ethos/>; and RICHARDSON, C. J. Ecological Functions and Human Values in Wetlands: A Framework for Assessing Forestry Impacts. *Wetlands* [online]. 1994, vol. 14, no. 1, pp. 2-4 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1943-6246. Available at: <https://doi.org/10.1007/bf03160616>.

¹⁴ See BRIGGS, Ch. Wetlands: At the Heart of Disaster Risk Reduction. In: *United Nations University* [online]. 2015, p. 5 [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://i.unu.edu/media/ias.unu.edu-en/news/7676/Christopher-Briggs.pdf>.

ce (“The Ramsar List”) in terms of botany, zoology, ecology, limnology, hydrology is being reviewed on the basis of the Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat, signed at Ramsar on 2 February 1971.¹⁵ Wetlands regulate hydrological relations, chemical and biogeochemical processes in the ecosystem. They are, therefore, referred to as the “kidneys of the landscape”.¹⁶ Restoring natural habitats of plants in wetlands can help preserve ecosystem functions. The ecological cycle and plant biodiversity are currently threatened by global warming, expansion of urbanisation and industry, dehydration and the use of more and more land for crops. Wetland restoration should include practical solutions (e.g. creation of peat reserves, revitalisation of floodplains and old river beds), combined with ecologically conscious legislation.

3.2 Conservation ex-situ

In the light of the Convention on Biological Diversity, opened for signature at Rio de Janeiro on 5 June 1992, the *ex-situ* protection of flora will include the protection of biodiversity components outside their habitats.¹⁷ Actions in this field are resorted to when conservation activities in the natural environment are impossible or significantly limited, e.g. due to soil erosion, cessation of biological and biochemical processes. The creation of seed banks (‘frozen’ botanical gardens) in which seed (genetic) material of plants threatened with extinction is stored is another form of plant conservation *ex-situ*. The term “genetic material” refers to reproductive and vegetative propagating material with functional units of heredity.¹⁸ Studies of lettuce seeds carried out at the Seed Bank of the Polish Academy of Sciences have shown that the cryogenic method (–160 degrees Celsius) allows for the storage of seeds for up to 3 400 years.¹⁹

¹⁵ See Article 2 items 1 – 2 of the *Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat* [Ramsar, 1971-02-02].

¹⁶ See SHINE, C. and C. de KLEMM. *Wetlands, Water and the Law: Using Law to Advance Wetland Conservation and Wise Use*. 1st ed. Gland, Switzerland: IUCN, 1999, p. 7. IUCN Environmental Policy and Law Paper, no. 38. ISBN 2-8317-0478-2.

¹⁷ See Article 2 in connection with the Article 9 of the *Convention on Biological Diversity* [Rio de Janeiro, 1992-06-05].

¹⁸ See Article 2 of the *International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture* [Rome, 2001-11-03].

¹⁹ See Ochrona ex situ dziko rosnących, zagrożonych i chronionych roślin w Polsce wschodniej. In: *Polska Akademia Nauk Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie* [online]. 2014, p. 7 [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://www.ogrod-powsin.pl/pliki/files/bank-nasion/projekty/flornatur.pdf>.

Cryopreservation stops the ageing process, which allows the seeds to remain viable for a long time. Seeds stored in liquid nitrogen do not lose their germination capacity. In the light of the above-mentioned, seed banks can be considered as a subsidiary form of protection in relation to *in-situ* methods.

The Millennium Seed Bank is considered “the Noah’s Ark” for plants. It is the largest and most biodiverse plant seed bank in the world. Botanic gardens Wakehurst with the Millennium Seed Bank are located in West Sussex. The institution operates under care of the Royal Botanical Gardens (the north-west of London).²⁰ It currently stores over 2.4 billion plant seeds from 97 countries around the world.²¹ The accumulated genetic material is systematically broadened.

The Global Seed Bank (Svalbard globale frøhvelv) on Spitsbergen was established on 26 February 2008 with a view to protecting crop species. In order to ensure the safe and long-term storage of the plant genetic material, the premises were located in a rock tunnel hollowed out in permafrost.²² The Arctic frost facilitates the seed storage process. Svalbard globale frøhvelv plays an important role in protecting the integrity and viability of seeds with a view to sustaining agriculture and providing humanity with healthy food.

It should be pointed out that, in practice, *ex-situ* protection may intertwine with *in-situ* protection methods, e.g. by using seeds from a “frozen” botanical garden to establish new forest nurseries in the rehabilitated areas (restoration of plant and tree populations). Collected seeds can be used to adapt plants to current changes in the climate. Stored genetic resources are a form of protection also in the event of armed conflicts, natural disasters or catastrophes that could lead to the destruction of plant species diversity in a given area or ecosystem.

The discussed activities are part of the implementation of the Global Strategy for Plant Conservation, which assumes the deposit of at least 75 % of endangered plant species *ex-situ* in their country of origin, and at

²⁰ The Royal Botanic Gardens in Kew were inscribed on the World Heritage List by the UNESCO World Heritage Centre in year 2003.

²¹ Information provided by the Royal Botanical Gardens (status as of 11 November 2022).

²² See FOWLER, C. *The Svalbard Global Seed Vault: Securing the Future of Agriculture* [online]. 1st ed. Bonn: Global Crop Diversity Trust, 2008, pp. 4, 16, 17 [cit. 2022-11-11]. Available at: https://blogs.worldbank.org/sites/default/files/climatechange/The%20Svalbard%20Seed%20Vault_Global%20Crop%20Diversity%20Trust%202008.pdf.

least 20 % available for restoration programmes and recovery.²³ Conservation *ex-situ* implemented by seed banks aims to maintain the genetic integrity and viability of genetic resources. Plant genetic diversity forms “the web of biodiversity”.²⁴ In order to give a comprehensive character to activities in question, protective mechanisms should be correlated with pro-ecological education.

4 Current perspective of environmental norms

Many environmental regulations have been developed under national laws. The content of the provisions of internal law is influenced by the national legal tradition, systemic principles of the state, commonly accepted values, as well as cultural and natural heritage. Geopolitical considerations, economic situation, current directions of internal and foreign policy, transformations and institutionalisation of the international community come to the fore. It should be pointed out that the treatment of the natural environment as an object of protection is one of the characteristic features of the current regulations.²⁵ In this context, Robert Zawłocki noted: “The protection of the environment against particularly harmful behaviour by means of criminal law instruments is undoubtedly justified [...]. At the level of the individual object of protection, the provisions of the discussed chapter [XXII of the Polish Criminal Code] protect various goods, which, in fact, constitutes an objectification of the natural environment. These include parts of the environment, e.g. in the form of things, objects, areas, as well as human beings themselves and, in particular, their life and health.”²⁶ Objectification of the environment affects the

²³ See Objective II, Target 8 in *The Global Strategy for Plant Conservation: 2011 – 2020*. 1st ed. Richmond, UK: Botanic Gardens Conservation International, 2012, p. 14. ISBN 978-1-905164-41-7; and EBERT, A. W. and J. M. M. ENGELS, eds. *Plant Biodiversity and Genetic Resources* [online]. 1st ed. Basel: MDPI, 2021. 657 p. [cit. 2022-11-11]. ISBN 978-3-0365-0895-5. Available at: <https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-0895-5>.

²⁴ See *Strategic Plan for the Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture (2019 – 2027)* [online]. 1st ed. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture, 2021, p. 3 [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://www.fao.org/3/ca8345en/ca8345en.pdf>.

²⁵ See JAKUBOWSKA, A. Ochrona środowiska – aspekty prawne zagadnienia. *Mazowsze: Studia Regionalne* [online]. 2008, nr 1, p. 109 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2543-4373. Available at: <https://mazowszestudiaregionalne.pl/ochrona-srodowiska-aspekty-prawne-zagadnienia/>; and WIERZBOWSKI, B. and B. RAKOCZY. *Prawo ochrony środowiska: Zagadnienia podstawowe*. 7. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018, p. 19. ISBN 978-83-8124-947-8.

²⁶ In the Polish “Ochrona środowiska naturalnego przed szczególnie szkodliwymi dla niego zachowaniami za pomocą instrumentów prawa karnego jest niewątpliwie uzasadniona [...] Na płaszczyźnie indywidualnego przedmiotu ochrony przepisy omawianego rozdzia-

development of regulations, determines the current perception on plants in the law.

The Stillheart Declaration on Rights of Nature and the Economics of the Biosphere indicates that most of the present legal provisions treat nature in categories of commodification – “current law ‘sees’ nature as human owned property”.²⁷ Actually, protection mechanism is embedded in anthropocentric criteria. The paradigm of protection shaped according to the above-stated criteria highlights industrial and economic aspects, which results in excessive interference with the environment, consumption of natural resources beyond needs and separation of man from nature.

5 Rights of nature in ensuring ecological safety

Rights of nature are a relatively new legal concept that has emerged in the Latin American countries. The creation of nature rights was impacted by many factors, which often occurred in a cumulative manner. The main anthropogenic reasons include policy directions pursued by decision-makers, economic conditions, crises and social diversification, displacement of the indigenous people from traditionally occupied territories, as well as the expansion of foreign fuel and energy companies.

The first country in which rights of nature were recognised as constitutional rights was Ecuador.²⁸ The Amazon forests of Ecuador are an epicentre of plant biodiversity.²⁹ Oil extraction performed by an American

łu [XXII Kodeksu karnego] chronią różne dobra, które w istocie stanowią uprzedmiotowienie środowiska naturalnego. Zatem są to jego części, np. w postaci rzeczy, obiektów, terenów, jak i samego człowieka, a w szczególności jego życia i zdrowia”. See ZAWŁOCKI, R. Karnoprawna ochrona środowiska naturalnego. *Przegląd Prawa Rolnego* [online]. 2014, nr 1, p. 129 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2719-7026. Available at: <https://doi.org/10.14746/ppr.2014.14.1.6>.

²⁷ See *Stillheart Declaration on Rights of Nature and the Economics of the Biosphere* [Woodside, 2014-03-03].

²⁸ See ECHEVERRÍA, H. Rights of Nature: The Ecuadorian Case. *Revista Esmat* [online]. 2017, vol. 9, n. 13, p. 78 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2447-9896. Available at: <https://doi.org/10.34060/reemat.v9i13.192>.

²⁹ See MYERS, N. Threatened Biotas: “Hot Spots” in Tropical Forests. *Environment Systems & Decisions* [online]. 1988, vol. 8, no. 3, p. 194 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2194-5411. Available at: <https://doi.org/10.1007/bf02240252>; GÓMEZ-BETANCUR, L., S. P. VILARDY Q. and D. TORRES R. Ecosystem Services as a Promising Paradigm to Protect Environmental Rights of Indigenous Peoples in Latin America: The Constitutional Court Landmark Decision to Protect Arroyo Bruno in Colombia. *Environmental Management* [online]. 2022, vol. 69, no. 4, p. 770 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1432-1009. Available at: <https://doi.org/10.1007/s10641-022-01009-0>.

company caused soil devastation, as well as penetration of toxic substances into the soil, water and atmosphere. The degradation of natural areas amounted to an ecological disaster known as the “Amazon Chernobyl” or “Rainforest Chernobyl”.³⁰ The deepening devastation of nature prompted a search for a new paradigm of environmental protection.

Rights of nature originate from traditional views, beliefs and customs of the indigenous peoples. In the Article 71, the Ecuadorian Constitution uses the phrase “Pacha Mama”, which means “Mother Earth”.³¹ For the indigenous people, “Pacha Mama” is the personification of a being considered to be the source of all life. According to the traditional views, there is a genealogical relationship between nature and people. The above-stated approach can also be observed in other countries where rights of nature have been introduced as *ius cogens*. For example, the Māoris say of the Whanganui River: “Ko au te awa, ko te awa ko au” (“I am the river, the river is me”).³² According to the beliefs of the indigenous people, the Whanganui River was passed on to their ancestors by Papatūānuku, which in the Māori language means “Mother Earth”. Unlike in the English law, in the Māori culture and tradition, the river, along with other natural elements, was not an object and was not subject to trade.³³ Hence, the conclusion that rights of nature cast a broader light on the dependence of human beings on the forces of nature. This approach treats plants as not only a source of food or shelter, but as a tissue into which human life is embedded, which is illustrated also by the ruling of the Constitutional Court of Colombia of 10 November 2016, which sets out

1007/s00267-021-01483-w; and KIMERLING, J. Disregarding Environmental Law: Petroleum Development in Protected Natural Areas and Indigenous Homelands in the Ecuadorian Amazon. *Hastings International and Comparative Law Review* [online]. 1991, vol. 14, no. 4, p. 851 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2577-0284. Available at: https://repository.uchastings.edu/hastings_international_comparative_law_review/vol14/iss4/6/.

³⁰ See DONZIGER, S. R. Rainforest Chernobyl: Litigating Indigenous Rights and the Environment in Latin America. *Human Rights Brief*. 2004, vol. 11, no. 2, pp. 1-4. ISSN 1533-6808.

³¹ See *Constitution of the Republic of Ecuador* [2008].

³² See IORNS MAGALLANES, C. J. Nature as an Ancestor: Two Examples of Legal Personality for Nature in New Zealand. *Vertigo* [online]. 2015, vol. 22, p. 6 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1492-8442. Available at: <https://doi.org/10.4000/vertigo.16199>; and RADZIUNAS, C. Missing the Mark: A Critical Analysis of the Rights of Nature as a Legal Framework for Protecting Indigenous Interests. *Tulane Environmental Law Journal* [online]. 2022, vol. 35, no. 1-2, p. 117 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1942-9908. Available at: <https://journals.tulane.edu/elj/article/view/3770>.

³³ See *The Whanganui River Report: Waitangi Tribunal Report*. 1st ed. Wellington: GP Publications, 1999, pp. 48-51. ISBN 1-86956-250-X.

the main assumptions of bioculturalism – unity and interdependence between man and nature (§ 9.28).³⁴

Rights of nature play an important role in building a socio-ecological space. Following this line of reasoning, plant protection will also include the transfer of knowledge and skills on natural methods of soil cultivation, plant care, production of medicines of plant origin with the use of traditional methods (ethnomedicine, folk medicine). Therefore, in order to increase the effectiveness of protection mechanisms, the biocultural element related to folk knowledge and traditional skills passed down from generation to generation should be taken into account. Nurturing traditional knowledge aims to show more clearly that natural resources should not be treated merely as raw materials, but, above all, as obligations and responsibilities for the state of the natural environment.

Environmental protection revolves around fundamental issues of human existence. Sustainable use of plants and other natural resources determines the direction of profiling activities in the economy, industry and agriculture. Becky Mansfield and Ariel J. Rawson identified rights of nature as the most significant alternative to the mainstream environmental management resulting in commodification (objectification) and anthropocentrism.³⁵ Rights of nature can help neutralise the economic and material criteria (property rights) that currently prevail in environmental legislation.

Conclusions

So far, the focusing of environmental standards on socio-economic criteria results in the weakening of ecological indications and the objectification of the environment in the provisions of the law. Plants “blur” in the thicket of regulations mainly concerning the prevention of pests, ensuring agricultural food safety or counteracting negative climate change. The principle of sustainable development, which should support the maintenance of balance in political, economic and environmental activities, is exposed to massive impacts at the core of the regulation. Instead of eco-

³⁴ See *Case of Center for Social Justice Studies et al. v. Presidency of the Republic et al.* [The Atrato River Case] [2016-11-10]. Judgement of the Constitutional Court of Colombia, 2016, T-622/16.

³⁵ See RAWSON, A. J. and B. MANSFIELD. Producing Juridical Knowledge: “Rights of Nature” or the Naturalization of Rights?. *Environment and Planning E: Nature and Space* [online]. 2018, vol. 1, no. 1-2, p. 99 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2514-8494. Available at: <https://doi.org/10.1177/2514848618763807>.

logical aspects, more and more often utilitarianism, market mechanisms and factors affecting trade come to the fore.

Industrialisation, overexploitation and the global ecological crisis pose a serious threat to the pillars of ecological safety, plant biodiversity and biological processes taking place in nature. In view of complementarity, this paper analysed both *in-situ* and *ex-situ* protection methods. The variety of plant species is an expression of the diversity of life forms in nature. On the other hand, it shows the challenges in ensuring effective and efficient protection, so that the actions taken do not constitute too far-reaching interference in the genetic profile of plants. Our paper refers to the rights of nature, which can help prevent the reductionist vision of the environment. This concept aims at shaping harmonious relations between the human beings and the natural world based on respect for and rational use of natural resources. The presented considerations do not exhaust the discussed issues, but may lead to a deeper legislative reflection.

The state-centric nature of international relations means that the implementation of environmental norms still depends primarily on the will of individual countries. The threats to the plant biodiversity and the environment on a global scale indicate that there is an urgent need to develop a ground of dialogue and understanding. The analysed norms and regulations, through referring to timeless axioms, can contribute to the formation of new environmental ethics in order to engage and to prospectively care for our common “home”, planet Earth.

References

- ALMOND, R. E. A., M. GROOTEN, D. JUFFE-BIGNOLI and T. PETERSEN, eds. *Living Planet Report 2022: Building a Nature-positive Society* [online]. 1st ed. Gland, Switzerland: WWF, 2022. 115 p. [cit. 2022-11-11]. ISBN 978-2-88085-316-7. Available at: https://wwflpr.awsassets.panda.org/downloads/lpr_2022_full_report.pdf.
- BRIGGS, Ch. Wetlands: At the Heart of Disaster Risk Reduction. In: *United Nations University* [online]. 2015. 15 p. [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://i.unu.edu/media/ias.unu.edu-en/news/7676/Christopher-Briggs.pdf>.
- Case of Center for Social Justice Studies et al. v. Presidency of the Republic et al.* [The Atrato River Case] [2016-11-10]. Judgement of the Constitutional Court of Colombia, 2016, T-622/16.

- Constitution of the Republic of Ecuador* [2008].
- Convention on Biological Diversity* [Rio de Janeiro, 1992-06-05].
- Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora* [Washington, 1973-03-03].
- Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat* [Ramsar, 1971-02-02].
- DONZIGER, S. R. Rainforest Chernobyl: Litigating Indigenous Rights and the Environment in Latin America. *Human Rights Brief*. 2004, vol. 11, no. 2, pp. 1-4. ISSN 1533-6808.
- EBERT, A. W. and J. M. M. ENGELS, eds. *Plant Biodiversity and Genetic Resources* [online]. 1st ed. Basel: MDPI, 2021. 657 p. [cit. 2022-11-11]. ISBN 978-3-0365-0895-5. Available at: <https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-0895-5>.
- ECHEVERRÍA, H. Rights of Nature: The Ecuadorian Case. *Revista Esmat* [online]. 2017, vol. 9, n. 13, pp. 77-86 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2447-9896. Available at: <https://doi.org/10.34060/reesmat.v9i13.192>.
- FOWLER, C. *The Svalbard Global Seed Vault: Securing the Future of Agriculture* [online]. 1st ed. Bonn: Global Crop Diversity Trust, 2008. 28 p. [cit. 2022-11-11]. Available at: https://blogs.worldbank.org/sites/default/files/climatechange/The%20Svalbard%20Seed%20Vault_Global%20Crop%20Diversity%20Trust%202008.pdf.
- Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians* [Kiev, 2003-05-22].
- GÓMEZ-BETANCUR, L., S. P. VILARDY Q. and D. TORRES R. Ecosystem Services as a Promising Paradigm to Protect Environmental Rights of Indigenous Peoples in Latin America: The Constitutional Court Landmark Decision to Protect Arroyo Bruno in Colombia. *Environmental Management* [online]. 2022, vol. 69, no. 4, pp. 768-780 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1432-1009. Available at: <https://doi.org/10.1007/s00267-021-01483-w>.
- International Plant Protection Convention* [Rome, 1951-12-06].
- International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture* [Rome, 2001-11-03].
- IORNS MAGALLANES, C. J. Nature as an Ancestor: Two Examples of Legal Personality for Nature in New Zealand. *Vertigo* [online]. 2015,

vol. 22, pp. 1-19 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1492-8442. Available at: <https://doi.org/10.4000/vertigo.16199>.

JAKUBOWSKA, A. Ochrona środowiska – aspekty prawne zagadnienia. *Mazowsze: Studia Regionalne* [online]. 2008, nr 1, pp. 109-127 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2543-4373. Available at: <https://mazowszestudia.regionalne.pl/ochrona-srodowiska-aspekty-prawne-zagadnienia/>.

JEFFRIES, M. J. *Biodiversity and Conservation*. 2nd ed. London: Routledge, 2006. 236 p. ISBN 0-415-34299-6.

KAUL, S. and R. KUMAR. *Wetland Conservation: Ethos* [online]. 1st ed. New Delhi: Wetlands International South Asia, 2019. 67 p. [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://south-asia.wetlands.org/publications/wetland-conservation-ethos/>.

KIMERLING, J. Disregarding Environmental Law: Petroleum Development in Protected Natural Areas and Indigenous Homelands in the Ecuadorian Amazon. *Hastings International and Comparative Law Review* [online]. 1991, vol. 14, no. 4, pp. 849-903 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2577-0284. Available at: https://repository.uchastings.edu/hastings_international_comparative_law_review/vol14/iss4/6/.

MYERS, N. Threatened Biotas: “Hot Spots” in Tropical Forests. *Environment Systems & Decisions* [online]. 1988, vol. 8, no. 3, pp. 187-208 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2194-5411. Available at: <https://doi.org/10.1007/bf02240252>.

Ochrona ex situ dziko rosnących, zagrożonych i chronionych roślin w Polsce wschodniej. In: *Polska Akademia Nauk Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie* [online]. 2014. 7 p. [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://www.ogrod-powsin.pl/pliki/files/bank-nasion/projekty/flornatur.pdf>.

POKORA, A. Egzotyczne medykamenty. *Wiadomości Celne*. 2009, nr 10-11, p. 64. ISSN 1230-9087.

RADZIUNAS, C. Missing the Mark: A Critical Analysis of the Rights of Nature as a Legal Framework for Protecting Indigenous Interests. *Tulane Environmental Law Journal* [online]. 2022, vol. 35, no. 1-2, pp. 115-141 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1942-9908. Available at: <https://journals.tulane.edu/elj/article/view/3770>.

RAWSON, A. J. and B. MANSFIELD. Producing Juridical Knowledge: “Rights of Nature” or the Naturalization of Rights?. *Environment and*

Planning E: Nature and Space [online]. 2018, vol. 1, no. 1-2, pp. 99-119 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2514-8494. Available at: <https://doi.org/10.1177/2514848618763807>.

Regulation (EU) 2016/2031 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 on Protective Measures against Pests of Plants, amending Regulations (EU) No. 228/2013, (EU) No. 652/2014 and (EU) No. 1143/2014 of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 69/464/EEC, 74/647/EEC, 93/85/EEC, 98/57/EC, 2000/29/EC, 2006/91/EC and 2007/33/EC. OJ EU L 317, 2016-11-23, pp. 4-104.

Resolution No. 73/252 [International Year of Plant Health, 2020] [2018-12-20]. United Nations General Assembly, 2018, UN Doc. A/RES/73/252.

Resolution No. 76/256 [International Day of Plant Health] [2022-03-29]. United Nations General Assembly, 2022, UN Doc. A/RES/76/256.

RICHARDSON, C. J. Ecological Functions and Human Values in Wetlands: A Framework for Assessing Forestry Impacts. *Wetlands* [online]. 1994, vol. 14, no. 1, pp. 1-9 [cit. 2022-11-11]. ISSN 1943-6246. Available at: <https://doi.org/10.1007/bf03160616>.

SHINE, C. and C. de KLEMM. *Wetlands, Water and the Law: Using Law to Advance Wetland Conservation and Wise Use*. 1st ed. Gland, Switzerland: IUCN, 1999. 332 p. IUCN Environmental Policy and Law Paper, no. 38. ISBN 2-8317-0478-2.

Stillheart Declaration on Rights of Nature and the Economics of the Biosphere [Woodside, 2014-03-03].

Strategic Plan for the Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture (2019 – 2027) [online]. 1st ed. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture, 2021. 7 p. [cit. 2022-11-11]. Available at: <https://www.fao.org/3/ca8345en/ca8345en.pdf>.

The Global Strategy for Plant Conservation: 2011 – 2020. 1st ed. Richmond, UK: Botanic Gardens Conservation International, 2012. 36 p. ISBN 978-1-905164-41-7.

The Whanganui River Report: Waitangi Tribunal Report. 1st ed. Wellington: GP Publications, 1999. 387 p. ISBN 1-86956-250-X.

- USMAN, A. B., S. ABUBAKAR, Ch. ALAKU and O. NNADI. Plant: A Necessity of Life. *International Letters of Natural Sciences* [online]. 2014, vol. 20, pp. 151-159 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2300-9675. Available at: <https://doi.org/10.56431/p-f123mg>.
- WIERZBOWSKI, B. and B. RAKOCZY. *Prawo ochrony środowiska: Zagadnienia podstawowe*. 7. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018. 418 p. ISBN 978-83-8124-947-8.
- ZAWŁOCKI, R. Karnoprawna ochrona środowiska naturalnego. *Przegląd Prawa Rolnego* [online]. 2014, nr 1, pp. 127-146 [cit. 2022-11-11]. ISSN 2719-7026. Available at: <https://doi.org/10.14746/ppr.2014.14.1.6>.

Ph.Dr. Samanta Kowalska

Institute of Interdisciplinary Historical Research
Calisia University in Kalisz
Nowy Świat St. 4
62-800 Kalisz
Poland
s.kowalska@akademikakalisz.edu.pl
Scopus Author ID: 57224571009
 <https://orcid.org/0000-0002-8803-3901>

Positive Criminological Forecast as a Premise for Conditional Discontinuation of the Proceedings

Agata Opalska-Kasprzak

Abstract: *Conditional discontinuation of the proceedings is a probation measure enabling perpetrators of minor offenses to avoid conviction and punishment. Under the currently applicable provisions of the Polish law, conditional discontinuation of the proceedings is one of the three measures related to putting the perpetrator on trial. The use of the described probation measure is possible only in the case of cumulative fulfilment of the conditions specified in the Article 66 of the Polish Penal Code. One of them is the so-called positive criminological forecast, which consists of many elements related to the perpetrator, because only the characteristics of the perpetrator strictly defined in the corresponding provision may determine the prognosis. The general point is to drop the conviction and, at the same time, to punish the perpetrator of the crime. The measure in question is only optional and may only be ordered by a court judgement.*

Key Words: *Criminal Law; Positive Criminological Forecast; Probation; Conviction; Punishment; Penal Code; Poland.*

Introductory notes

Conditional discontinuation of the proceedings is a probation measure enabling perpetrators of minor offenses to avoid conviction and punishment. This institution was first introduced to the Polish legislation in the Penal Code of year 1969. The prototype of the adopted solution should be found in the systems applicable, *inter alia*, in the Great Britain or Norway, where there is the so-called conditional suspension (stay) of the criminal proceedings while putting the perpetrator to a test.¹ Under the currently

¹ See Article 66 by G. Łabuda in GIEZEK, J. red. *Kodeks karny: Część ogólna: Komentarz* [Penal Code: General Part: Commentary]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021. 969 p. ISBN 978-83-8223-295-0; and JANKOWSKI, M., S. MOMOT and A. WĄŻNY. *Warunkowe umorzenie postępowania* [Conditional Discontinuation of the Proceedings] [online]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2011, pp. 1-2 [cit. 2022-12-02]. Available at: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/AR_Jankowski-Momot-Wa%C5%BCny-War-um-post-2011.pdf.

applicable provisions of the Polish law, conditional discontinuation of the proceedings is one of the three measures related to putting the perpetrator on trial.² The use of the described probation measure is possible only in the case of cumulative fulfilment of the conditions specified in the Article 66 of the Polish Penal Code. One of them is the so-called positive criminological forecast, which consists of many elements related to the perpetrator, because only the characteristics of the perpetrator strictly defined in the corresponding provision may determine the prognosis.³

1 Conditions for conditional discontinuation of the proceedings

The conditional discontinuation of the proceedings may take place, as already indicated above, in the case of cumulative fulfilment of the conditions specified in the Article 66 of the Penal Code. They can be divided into the three groups: related to the perpetrator's act, related to the perpetrator and those that are of a procedural nature. It is worth noting here that the doctrine of criminal law also takes into account other classifications of conditions for conditional discontinuation of the proceedings. An example here may be divisions into the following premises: material and formal, positive and negative, absolute and relative, obligatory and optional, material and formal and legal. The positive criminological forecast, which is the subject of this study, belongs to the group of premises related to the perpetrator.⁴

The conditional discontinuation of the proceedings, as pointed out by Andrzej Marek, is an original creation of the Polish legal thought, but some analogies can be found in it to various forms of broadly understood

² See Article 66 by G. Łabuda in GIEZEK, J. red. *Kodeks karny: Część ogólna: Komentarz* [Penal Code: General Part: Commentary]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021. 969 p. ISBN 978-83-8223-295-0; JANKOWSKI, M., S. MOMOT and A. WAŻNY. *Warunkowe umorzenie postępowania* [Conditional Discontinuation of the Proceedings] [online]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2011, pp. 1-2 [cit. 2022-12-02]. Available at: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/AR_Jankowski-Momot-Wa%C5%B4Cny-War-um-post-2011.pdf, as well as MAREK, A. *Warunkowe umorzenie postępowania karnego* [Conditional Discontinuation of the Criminal Proceedings]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1973, p. 19 and following.

³ See Article 66 by G. Łabuda in GIEZEK, J. red. *Kodeks karny: Część ogólna: Komentarz* [Penal Code: General Part: Commentary]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021. 969 p. ISBN 978-83-8223-295-0.

⁴ Quoted after BOJARSKI, M., J. GIEZEK and Z. SIENKIEWICZ. *Prawo karne materialne: Część ogólna i szczególna* [Material Criminal Law: General and Special Part]. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007, pp. 319-320. ISBN 978-83-7334-817-2.

probation.⁵ This measure is applied by the court. It takes place for a probationary period of one to three years.⁶ There is a noticeable distinction in the doctrine as to whether the measure in question is a conviction but not a punishment or not a form of criminal liability and, therefore, not a conviction. Although the first of the above-mentioned views has many supporters, nowadays, as Rafał Kamiński notices, the latter is the majority of the representatives of the doctrine. Its supporters are of the opinion that although conditional remission is recognition of the fact that the accused person has committed the act, and his/her guilt, in this regard, is only an innovative form of legal and not criminal liability. The judiciary also takes the position that the measure which is the conditional discontinuation of the proceedings cannot be considered as a kind of a form of conviction. Moreover, the doctrine lacks agreement as to whether the said measure should be treated as *a release from criminal liability, a measure of criminal law reaction to a crime, a type of conditional sentencing, a criminal measure related to trial or a manifestation of opportunism in prosecuting crimes*. The quoted author also points out that the application of conditional discontinuation of the criminal proceedings is *a manifestation of breaking the presumption of innocence*, because its application and imposition of obligations on the convict take place despite the fact that he/she has not been proven guilty by a final conviction.⁷

In the opinion of Lech Gardocki, the essence of the discussed institution is to avoid not only imposing a punishment on the perpetrator, but also a conviction and a significant part of the criminal proceedings themselves, which is usually a considerable ailment for the perpetrator.⁸

The prerequisites for the conditional discontinuance of the proceedings have been included, as already mentioned above, in the Article 66 of the Penal Code, which reads as follows: “§ 1. The court may conditionally

⁵ See MAREK, A. *Prawo karne* [Criminal Law]. 10. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 296. ISBN 978-83-255-2755-6.

⁶ See GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019, p. 191. ISBN 978-83-8158-722-8.

⁷ See KAMIŃSKI, R. Charakterystyka wybranych instytucji probacyjnych w kontekście udziału organizacji pozarządowych w ich realizacji [Characteristics of Selected Institutions of Probation in the Context of the Participation of Non-governmental Organizations in Their Implementation]. *Białostockie Studia Prawnicze* [online]. 2016, vol. 21, pp. 139-140 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-9452. Available at: <https://doi.org/10.15290/bsp.2016.21.10>.

⁸ See GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019, p. 191. ISBN 978-83-8158-722-8.

*discontinue the criminal proceedings if the guilt and social harmfulness of the act are not significant, the circumstances of its committing do not raise any doubts, and the attitude of the perpetrator not punished for an intentional crime, his/her properties and personal conditions and the current way of life justify the assumption that despite the discontinuance of the proceedings, he/she will observe the legal order and, in particular, he/she will not commit a crime. § 2. Conditional remission shall not apply to the perpetrator of an offense punishable by more than 5 years' imprisonment."*⁹

As for the premise set out in the second paragraph, the provision is so clear that it does not need any additional discussion. However, it is worth taking a look at the premises indicated in the first paragraph. In this context, this measure can be applied: if the perpetrator has not been punished for an intentional crime so far (without taking into account the seized convictions), there is no doubt as to the circumstances of the act, the guilt and social harmfulness of the act are not significant, and there is a positive forecast that the perpetrator will follow the legal order and will not commit a new crime after the conditional discontinuation of the proceedings is applied.¹⁰ *"The attitude of the perpetrator, his/her properties, personal conditions and the way of life so far"* make up the so-called positive criminological forecast which is a premise for the conditional discontinuation of the proceedings. The measure in question applies to offenders of low and medium importance. This is evidenced by the determination of the maximum upper risk limit for 5 years, as well as by the indication that the criminal act in a specific case may not be socially harmful to a significant degree. The positive criminological forecast, which is the subject of this study, is also extremely important as a premise for the conditional discontinuation of the proceedings. It should be remembered that while conditionally discontinuing the proceedings, it is also stated that the perpetrator is to blame, therefore, it is unacceptable to apply the said measure if there are doubts as to the guilt. This does not mean, however, that it is only used when the suspect pleads guilty. The lack of doubts as to the guilt may result from other evidence. We can also deal with a situation where the accused objects to the conditional discon-

⁹ See Article 66 of the *Act of 6 June 1997 – Penal Code* [1997]. Journal of Laws of Poland, 2021, item 2345.

¹⁰ See GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019, p. 191. ISBN 978-83-8158-722-8.

tinuation¹¹ of the proceedings (Article 341 § 2 of the Code of Criminal Procedure, which reads as follows: *“If the accused objects to the conditional discontinuance, as well as when the court finds that the conditional discontinuance would be unjustified, it refers the case to a hearing. The prosecutor’s motion for conditional discontinuation of the proceedings is replaced by the indictment. Within 7 days, the public prosecutor performs the activities specified in the Article 333 (additional elements of the indictment § 1 – 2)”*),¹² as a result of which the case is referred for trial.

The importance of the prerequisites for the conditional discontinuation of the proceedings is confirmed in its content by the judgement of the Supreme Court of Poland of 17 May 2016, III KK 28/16, KZS 2016, no. 9, item 9, with the following wording: *“The application of the institution of conditional discontinuation of the proceedings is possible only when there are strictly defined circumstances, most of which are of a substantive nature, which condition the recognition of the inappropriateness of continuing the criminal proceedings. Thus, the meriti court has the right (and not the obligation) to conditionally discontinue the proceedings if all the conditions provided for by the act are met, i.e. when: 1) the perpetrator’s guilt and the social harmfulness of the act are not assessed as significant; 2) there is no doubt as to the circumstances of the commission of the act; 3) the perpetrator has not been punished for an intentional crime so far; 4) the perpetrator’s attitude, personal characteristics and conditions, as well as the way of life to date justify the assumption that despite the discontinuance of the proceedings, he/she will observe the legal order and, in particular, he/she will not commit a crime (arg. ex-Article 66 § 1 of the Penal Code); 5) the offense is punishable by up to 5 years’ (from 1 July 2015) imprisonment (arg. ex-Article 66 § 2 of the Penal Code). [...] all the conditions for the conditional discontinuation of the proceedings absolutely must be fulfilled at the time of using this probation instrument. On the fulfilment of the conditions specified in the Article 66 § 1 of the Penal Code, the condition of no criminal record for an intentional crime is not determined by the limited knowledge of the court on the date of adjudication on the conditional discontinuation of the proceedings (resulting from: lack of current information about the conviction and its validity, e.g. from the National Criminal Register or other default of the court, or also the case, or even – of mis-*

¹¹ See GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019, pp. 191-192. ISBN 978-83-8158-722-8.

¹² See Article 341 § 2 of the *Act of 6 June 1997 – Code of Criminal Procedure* [1997]. Journal of Laws of Poland, 2021, item 534.

leading the procedural authority), only an objectively existing reality (found even after the ruling has been issued) characterizing the legal situation of the perpetrator.”¹³

Returning to the previously presented division of premises into those related to the act of the perpetrator, the person of the perpetrator and those that are of a procedural nature, it should be added that the first group includes the degree of guilt and social harmfulness of the act which are not significant and the fact that the alleged act is not at risk of a punishment exceeding 5 years' imprisonment. Regarding the first mentioned circumstance, it is worth noting that there are two positions in the doctrine of criminal law. The first – according to which the term “is not significant” is synonymous with the term “insignificant”, and the second – where the term “not significant” means a degree lower than “significant”, i.e., for example, an average or medium degree. On the part of the legislator, it was a deliberate operation intended to emphasize that it is only about a degree that “contradicts” a significant degree, thus one that is lower. Adopting the position that it is a “minor” degree would limit the applicability of this provision, which would be to the detriment of the perpetrator. As for the premises related to the perpetrator, they are the aforementioned positive criminological forecast and the perpetrator's clean criminal record for an intentional crime. They are closely related to each other. The first of them will be described in more detail in the next subsection, therefore, the essence of this criminal record will be indicated here. It is one of many, but a key prognostic element for assessing whether the perpetrator, despite the application of conditional discontinuation of the proceedings, will comply with the legal order and, in particular, whether he/she will not commit an offense again. The described condition will also be met when the perpetrator has already been punished for such an offense, but the conviction has been seized, and when the perpetrator was convicted of an intentional crime, but the penalty was waived or a self-imposed criminal measure was imposed. The legislator used in the wording of the Article 66 of the Penal Code the phrase “*not punished for an intentional crime*”, and not “*convicted of an intention-*

¹³ See *Judgement of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. III KK 28/16* [2016-05-17]. KZS 2016, no. 9, item 9, following KANIA-CHRAMĘGA, A. and O. WŁODKOWSKI. *Prawo karne materialne: Część ogólna: Kazusy i zadania problemowe: Orzecznictwo* [Material Criminal Law: General Part: Cases and Problem Tasks: Jurisprudence]. 2. wyd. Warszawa: Difin, 2020, pp. 262-263. ISBN 978-83-8085-591-5.

al crime". As for the procedural premise, it is "no doubts as to the circumstances of the offense."¹⁴

2 Positive criminological forecast

Brunon Hołyst points out that the problem of criminological forecasting is extremely complex, for instance due to the lack of a prognostic vocabulary commonly accepted in criminology. In view of the above-stated, it is not uncommon to use a certain kind of jargon, a mixture of concepts from many disciplines that criminology uses or borders on. The same author reminds that, until recently, the primary source from which many terms were borrowed was the American criminological literature. Generally speaking, forecasting should be understood as "a set of activities leading to obtaining information about the future course of phenomena."¹⁵ When it comes to the criminological forecasting, it is "every statement made about the future features of criminal phenomena, inferred from the earlier (obtained on the basis of observation) description of these phenomena and from the laws specifying the relationship of successive specific states determining these phenomena."¹⁶ Crime forecasting is divided into two basic categories, i.e. primary and recurrent crime forecasting. The first of these categories, as the naming suggests, concerns crimes committed for the first time. The second category, on the other hand, relates to other crimes committed by perpetrators who previously served their sentence. Each of the indicated categories has separate forecast ranges. Particular statements may refer to, for example, the future structure of crime, numerous causes of criminal phenomena, expected effectiveness of crime prevention tools or the size of the criminal population of adults and, similarly, minors. An independent form of criminological forecasting is forecasting individual criminal behaviour (formulated mainly in the area of recurring crime, i.e. recidivism).¹⁷

¹⁴ Quoted after BOJARSKI, M., J. GIEZEK and Z. SIENKIEWICZ. *Prawo karne materialne: Część ogólna i szczególna* [Material Criminal Law: General and Special Part]. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007, pp. 319-320. ISBN 978-83-7334-817-2.

¹⁵ See HOŁYST, B. *Kryminologia* [Criminology]. 9. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007, p. 1298. ISBN 83-7334-559-0.

¹⁶ See HOŁYST, B. Podstawy i zakres indywidualnej prognozy kryminologicznej [Fundamentals and Scope of an Individual Criminological Forecast]. *Probacja* [online]. 2013, nr 1, p. 6 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-311X. Available at: <https://www.arch.ms.gov.pl/pl/probacja/2013/download,2289,0.html>.

¹⁷ See HOŁYST, B. Podstawy i zakres indywidualnej prognozy kryminologicznej [Fundamentals and Scope of an Individual Criminological Forecast]. *Probacja* [online]. 2013, nr 1,

Katarzyna Witkowska-Rozpara notices that criminological forecasting has quite a long tradition and, from the very beginning, it was based on *"circumstances indicating the most likely variant of behaviour in the future. The very term "forecasting" is an attempt to outline – after taking into account the registered trends and certain laws – probable "variants of the future", as well as the recognition of variables that determine the fulfilment of a given configuration.*"¹⁸

The prerequisite for adjudicating on any probation duties is the so-called positive criminological forecast. In the opinion of Włodzimierz Wróbel and Andrzej Zoll, it is *"the conviction that the perpetrator, despite applying a probation measure, will observe the legal order and, in particular, will not commit an offense again."*¹⁹ Such a position is formulated by the court on the basis of an assessment of the attitude, the way of life (both before and after committing a prohibited act), but also the degree of socialization or, on the contrary, demoralization, family conditions, personality traits and attitude to social values. A certain determinant may also be intention or inadvertence of the alleged perpetrator of the act. The test time for the perpetrator is the test of the criminological forecast.²⁰ This is confirmed, *inter alia*, by excerpt from the judgement of the Supreme Court of Poland of 16 January 2015, V KK 377/14, KZS 2015, no. 5, item 17, which reads as follows: *"The institution of conditional discontinuance of the proceedings is included in the measures related to the submission of the perpetrator to a trial. This measure is adjudicated for a trial period, during which the accuracy of the criminological forecast, which is one of the premises of this type of judgement, is checked [...]."*²¹

pp. 6-7 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-311X. Available at: <https://www.arch.ms.gov.pl/pl/probacja/2013/download,2289,0.html>.

¹⁸ Quoted after WITKOWSKA-ROZPARA, K. Pozytywna prognoza kryminologiczna jako materialna przesłanka warunkująca zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary. Uwagi na tle pojęcia „prognoza” oraz orzecznictwa sądów polskich [Positive Criminological Prognosis as the Condition of Using the Conditional Suspension of the Execution of the Penalty. Remarks with Reference to the Concept of “Prognosis” and Jurisdiction of the Polish Courts]. *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego* [online]. 2019, vol. 53, pp. 77-78 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2084-5065. Available at: <https://doi.org/10.19195/2084-5065.53.5>.

¹⁹ See WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [The Polish Criminal Law: General Part]. 1. wyd. Kraków: Znak, 2010, p. 473. ISBN 978-83-240-1351-7.

²⁰ See WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [The Polish Criminal Law: General Part]. 1. wyd. Kraków: Znak, 2010, p. 473. ISBN 978-83-240-1351-7.

²¹ See *Judgement of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. V KK 377/14* [2015-01-16]. KZS 2015, no. 5, item 17, quoted from KANIA-CHRAMĘGA, A. and O. WŁODKOWSKI. *Prawo karne materialne: Część ogólna: Kazusy i zadania problemowe: Orzecznictwo*

As Rafał Kamiński rightly notices, a positive criminological forecast is the most subjective of all the above-mentioned conditions, the fulfilment of which is the basis for the application of a probation measure, which is the conditional discontinuation of the proceedings. However, when the court decides to apply it, it must have reasonable grounds to assume that the convicted person will comply with the prevailing legal order and, in particular, will not commit an offense again. Therefore, when making a decision to apply the said measure, the court pays attention to the attitude of the perpetrator indicated in the act, his/her personal characteristics and conditions and the way of life to date. In terms of attitude, the court focuses on issues such as showing remorse, communicating a desire to improve, whether the event was incidental. In terms of personal characteristics and conditions, the following are important factors: character traits, temperament and education. The current way of life is, in turn, from those components of the perpetrator's life that contributed to the commission of the crime, including environmental, family and housing conditions.²²

Krzysztof Nowicki points out that the positive prognosis for the perpetrator discussed here refers not only to the violation of the standards of criminal law, but also to all other rules outside the limits of that law. It follows from the provisions of the discussed act that the forecast is to refer to the perpetrator's compliance with the legal order and, in particular, not committing a crime. The use of the phrase "in particular", in the opinion of the same author, suggests that the content of the above-cited text (Article 66 § 1 of the Penal Code) does not only refer to crimes.²³ Moreover, the author emphasizes that it is also worth considering the content of the Article 68 of the Penal Code²⁴ regulating the issue of taking up the conditionally discontinued proceedings. In his opinion, the basis for taking up the conditionally discontinued proceedings is also a gross viola-

[Material Criminal Law: General Part: Cases and Problem Tasks: Jurisprudence]. 2. wyd. Warszawa: Difin, 2020, p. 263. ISBN 978-83-8085-591-5.

²² See KAMIŃSKI, R. Charakterystyka wybranych instytucji probacyjnych w kontekście udziału organizacji pozarządowych w ich realizacji [Characteristics of Selected Institutions of Probation in the Context of the Participation of Non-governmental Organizations in Their Implementation]. *Białostockie Studia Prawnicze* [online]. 2016, vol. 21, p. 142 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-9452. Available at: <https://doi.org/10.15290/bsp.2016.21.10>.

²³ See NOWICKI, K. *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako alternatywny środek polityki kryminalnej w polskim procesie karnym* [Conditional Discontinuation of the Criminal Proceedings as an Alternative Measure of Criminal Policy in the Polish Criminal Trial]. 1. wyd. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa i Administracji, 2001, p. 62.

²⁴ See *Act of 6 June 1997 – Penal Code* [1997]. *Journal of Laws of Poland*, 2021, item 2345.

tion of the lawful order, which is not a crime. In the opinion of the Supreme Court of Poland, a gross violation of the legal order may be *"a drastic or persistent violation of the norms of civil law, family law or labour law by the perpetrator."*²⁵ Considering the premise of a positive criminological forecast, the quoted author points out that when considering the issue of the perpetrator's way of life so far, one should take into account his/her various duties, attitude to professional work, family obligations and social contacts. The whole of life should be taken into account, not the individual acts of the perpetrator. Krzysztof Nowicki emphasizes that the literature on the subject presents the view that personal qualities are the *traits of the perpetrator's character, his/her temperament, self-criticism and sensitivity of conscience.*²⁶ On the other hand, personal conditions are nothing more than the conditions in which the perpetrator functions: environmental, family, housing and in the place of his/her work. This is also the reason why he/she committed the crime. There is a certain regularity here, i.e. the more stable this reason, the more reasons there are, the worse the criminological prognosis is. When it comes to the perpetrator's attitude, according to the cited author, there is *striving for a specific behaviour*. In order to be able to use a positive criminological forecast as a premise for conditional discontinuation of the proceedings, the attitude must prove that it was an accidental act that will never happen again in the future. Moreover, it should be characterized by a lack of tendency to break the law and, in particular, to commit criminal acts. From the point of view of the rule of law, it should be such that it does not need to be changed. Krzysztof Nowicki is of the opinion that it is undeniable that the criminological forecast discussed in this study can only be established on the basis of a cumulative assessment of the attitude, characteristics and personal conditions of the perpetrator and his/her current lifestyle. For this, it is necessary to establish the facts on a multilateral basis on these issues.²⁷

²⁵ See Section VII point 3 of the *Resolution of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. VI KZP 26/69 [1971-01-29]*. OSNKW 1971, no. 3, item 33, concerning guidelines of the judiciary and judicial practice on the interpretation and application of criminal laws regarding conditional discontinuance of the proceedings.

²⁶ See NOWICKI, K. *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako alternatywny środek polityki kryminalnej w polskim procesie karnym* [Conditional Discontinuation of the Criminal Proceedings as an Alternative Measure of Criminal Policy in the Polish Criminal Trial]. 1. wyd. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa i Administracji, 2001, p. 63.

²⁷ See NOWICKI, K. *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako alternatywny środek polityki kryminalnej w polskim procesie karnym* [Conditional Discontinuation of the Criminal Proceedings as an Alternative Measure of Criminal Policy in the Polish Criminal Trial].

On the other hand, Grzegorz Goniewicz rightly points out that the conditionality of the applied probation measure, in this case the conditional discontinuation of the proceedings, is determined by the verification of a positive criminological forecast which is the basis for the decision of applying a specific measure for the probationary period, during which the perpetrators are burdened with obligations specified by the court. In the event of a positive expiry of the probationary period, the criminal proceedings will not be taken against the perpetrator when it has been conditionally discontinued. In the opinion of the above-cited author, conditional remission takes place as it were, instead of a conviction. This measure is applied by the court adjudicating on criminal liability and is followed by a judgement. In this case, the court examines the circumstances of both the perpetrator and his/her act. The study of the criminological forecast of the perpetrator of a prohibited act is based on the assumption that people's behaviour is governed by certain rules, which means that people with similar characteristics will behave in a similar way in comparable circumstances. Importantly, and what is pointed out in the jurisprudence, a positive criminological forecast, like any other forecast, includes the risk of its non-fulfilment. It is not possible to give a 100 % guarantee of its accuracy. The purpose of examining a criminological prognosis, however, is to minimize this risk to an acceptable level, so as not to deprive the social rehabilitation of sense, while reducing the risk to presumed, rational limits. Grzegorz Goniewicz reminds that on the basis of legal science, it is indicated that the *application of conditional remission does not require a probability bordering on certainty that the perpetrator will not return to the offense path (it is sufficient if the probability of not returning to the offense path is higher than the risk of recidivism)*.²⁸

The premise of a positive criminological forecast should be based not only on no criminal record for an intentional crime, but also on all other conditions specified in the Article 66 § 1 of the Penal Code. Individual of the above-mentioned premises are subject to separate assessment and

1. wyd. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa i Administracji, 2001, pp. 63-64.

²⁸ See GONIEWICZ, G. Pozytywna prognoza kryminologiczna jako przesłanka stosowania środków probacyjnych [Positive Criminological Forecast as a Premise for the Use of Probation Measures]. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* [online]. 2017, vol. 21, nr 4, pp. 109-113, 120 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-6569. Available at: https://www.czipk.pl/dokumenty/zeszyty/2017/zeszyt4/G._Goniewicz-Pozytywna_prognoza_kryminologiczna_jako_przeslanka_stosowania_srodkow_probacyjnych.pdf.

may have a positive or a negative meaning. Only a general and final assessment of all prerequisites may justify the supposition that the perpetrator, despite the measure taken, will comply with the legal order and, in particular, will not commit a crime. To make a correct forecast, the court requires a comprehensive analysis of personal identification materials (resolution of the Supreme Court of Poland of 29 January 1971, VI KZP 26/69, OSNKW 1971, no. 3, item 33).²⁹

A positive criminological forecast consists of the attitude of the perpetrator, his/her properties, personal conditions and the way of life so far. In the opinion of Grzegorz Goniewicz, the attitude should be understood as the perpetrator's attitude towards social norms and rules, as well as the potential tendency to violate the law. Attitudes are expressed through specific behaviours. When it comes to personal conditions and properties, the quoted author emphasizes that on the basis of the legal doctrine, it is everything that defines the perpetrator in isolation from the committed prohibited act. Therefore, the properties include, for example, the level of psychophysical development, character traits, personality, sex, education, age, level of mental development, inclinations, addictions and habits, as well as health. In turn, the personal conditions include material, living, social, health and family conditions. The above-cited author also points out that all of the three components of the criminological forecast described above are sometimes referred to as the characteristics of the perpetrator.³⁰ The last component is the way of life of the perpetrator so far, and thus before the offense was committed. When adjudicating a probation measure, it may act both for the benefit and the disadvantage of the perpetrator. If there was a period in which the perpetrator lived properly, worked, enjoyed a good reputation and did not enter into conflict with the law, the incidental nature of the offense may have an advantage. However, when, on the contrary, the perpetrator has already been convicted of crimes, it may act to the disadvantage

²⁹ Quoted after BOJARSKI, M., J. GIEZEK and Z. SIENKIEWICZ. *Prawo karne materialne: Część ogólna i szczególna* [Material Criminal Law: General and Special Part]. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007, p. 320. ISBN 978-83-7334-817-2.

³⁰ Quoted after GONIEWICZ, G. Pozytywna prognoza kryminologiczna jako przesłanka stosowania środków probacyjnych [Positive Criminological Forecast as a Premise for the Use of Probation Measures]. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* [online]. 2017, vol. 21, nr 4, p. 124 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-6569. Available at: https://www.czpk.pl/dokumenty/zeszyty/2017/zeszyt4/G._Goniewicz-Pozytywna_prognoza_kryminologiczna_jako_przeslanka_stosowania_srodkow_probacyjnych.pdf.

vantage and may result in a statement that there is no positive criminological forecast for him/her.³¹

3 Period, obligations and results of the test run

In the opinion of Andrzej Marek, the essence of the discussed institution, i.e. conditional discontinuation of the proceedings, is the abandonment of conviction and punishment for the perpetrator found guilty of a crime, for the benefit of probation measures provided for by criminal law. It is not, however, a release from criminal liability under certain conditions, nor is it a kind of conditional sentencing. It is a criminal measure related to putting the perpetrator on trial.³² The 1997 Penal Code, in line with the doctrine, deprived the prosecutor of the possibility of applying the said measure and left it to the sole discretion of the courts, which made possible to conduct a uniform penal policy. The area of its application was also expanding through a different formulation of the premises; the probation character of the institution was strengthened by introducing supervision and significantly broadening the possibilities of using a more extensive catalogue of probation duties.³³

The conditional discontinuation of the proceedings may be combined with the supervision of a probation officer or a trustworthy person, or an association, institution or appropriate social organization. When applying this measure, it is also possible to impose certain obligations on the perpetrator in the form of an obligation *to inform the court or probation officer about the course of the probation period; to apologize to the aggrieved party; to perform the maintenance obligation; to refrain from abusing alcohol or other intoxicants; to undergo addiction therapy; to undergo therapy, in particular psychotherapy or psychoeducation; to participate in corrective and educational interactions; to refrain from contacting the victim or other persons in a certain way or approaching the victim or*

³¹ See GONIEWICZ, G. Pozytywna prognoza kryminologiczna jako przesłanka stosowania środków probacyjnych [Positive Criminological Forecast as a Premise for the Use of Probation Measures]. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* [online]. 2017, vol. 21, nr 4, p. 129 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-6569. Available at: https://www.czp.k.pl/dokumenty/zeszyty/2017/zeszyt4/G._Goniewicz-Pozytywna_prognoza_kryminologiczna_jako_przeslanka_stosowania_srodkow_probacyjnych.pdf.

³² See MAREK, A. *Prawo karne* [Criminal Law]. 10. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, pp. 296-297. ISBN 978-83-255-2755-6.

³³ Quoted after BOJARSKI, M., J. GIEZEK and Z. SIENKIEWICZ. *Prawo karne materialne: Część ogólna i szczególna* [Material Criminal Law: General and Special Part]. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007, p. 318. ISBN 978-83-7334-817-2.

*other persons; to leave the premises shared with the aggrieved party.*³⁴ By imposing on the perpetrator of an offense committed with violence or an unlawful threat against the closest person the obligation *to refrain from contacting the aggrieved party or other persons in a specific way or approaching the aggrieved party or other persons*, the court determines the method of contact of the perpetrator with the aggrieved party. Obligatory is the perpetrator's obligation *to redress the damage in whole or in part*. It is also possible to order the cash benefit provided for in the Article 39 point 7 of the Penal Code or in addition and a ban on driving vehicles for a period of up to 2 years. Importantly, the conditional remission becomes final if the perpetrator confirms with his/her behaviour the correctness of the positive forecast, which was the premise for the decision to write off, during the trial period.³⁵ The Article 68 of the Penal Code³⁶ regulates the issue of taking up the conditionally discontinued proceedings. And so, according to this provision, if the perpetrator commits an intentional crime for which he/she was convicted during the trial, the court initiates the criminal proceedings (Article 68 § 1 of the Penal Code). The court may also initiate the criminal proceedings if the perpetrator in the trial period has grossly violated the legal order and, in particular, has committed an offense other than that specified in paragraph 1 or has evaded supervision, performance of the imposed obligation or imposed penal measure, compensation measure or forfeiture, or has failed to perform the concluded with the aggrieved party (Article 68 § 2 of the Penal Code). The court takes the criminal proceedings in a situation where the circumstances referred to in the above-stated paragraph 2 arise after the perpetrator has been reminded in writing by the court or professional probation officer, unless there are special reasons against it (Article 68 § 2a of the Penal Code). Paragraph 3 of the discussed Article 68 regulates the issue of the possibility of initiating the criminal proceedings by the court in the event that the perpetrator, after issuing a decision on conditional discontinuation of the proceedings, but before it becomes final, grossly violates the legal order, in particular when he/she commits a crime at that time. In turn, in accordance with paragraph 4 of the Article 68 of the Penal Code, the conditionally discontinued proceedings cannot be resumed later than within 6 months from the end of the probation

³⁴ Quoted after GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019, p. 192. ISBN 978-83-8158-722-8.

³⁵ See GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019, p. 192. ISBN 978-83-8158-722-8.

³⁶ See *Act of 6 June 1997 – Penal Code* [1997]. Journal of Laws of Poland, 2021, item 2345.

period. Lech Gardocki points out that some differences in the application of the probation measure in question, i.e. conditional discontinuance of the proceedings, occur with respect to soldiers (see the Articles 333 – 334 of the Penal Code). A special regulation of this measure is also included in the Act of 29 July 2005 on Counteracting Drug Addiction (Journal of Laws of Poland, 2020, item 2050).³⁷

Final remarks

The institution of conditional discontinuation of the proceedings, as indicated by Jarosław Warylewski, is partly of a material nature and partly of a procedural nature. This measure is, as stated in the Explanatory Memorandum to the 1997 Penal Code, an alternative to absolute imprisonment, much more advantageous from the economic point of view and, on the other hand, equally effective and devoid of any negative impacts on persons deprived of their liberty.³⁸ In this context, in the justification for the introduction of the institution of conditional discontinuance of the proceedings (the justification for the draft Penal Code of year 1968), as highlighted by Andrzej Marek, we can read that the measure “implements the principle of limiting penalisation in minor cases, assuming that there are cases in which, without a conviction and punishment, educational processes can be carried out by the use of other means, thus preventing the offender from entering the path of the offense again.”³⁹

Summing up, it can be said that the essence of a probation measure in the form of conditional discontinuance of the proceedings is not to convict the perpetrator in minor cases, with the simultaneous positive characteristics of the perpetrator, but to achieve as many goals as possible for the criminal proceedings using adequate burdens. The general point is to drop the conviction and, at the same time, to punish the perpetrator of the crime.⁴⁰ The measure in question is only optional and may

³⁷ Quoted after GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019, p. 193. ISBN 978-83-8158-722-8.

³⁸ Quoted after WARYLEWSKI, J. *Prawo karne: Część ogólna* [Criminal Law: General Part]. 1. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2004, pp. 386-387. ISBN 83-7334-375-X.

³⁹ Quoted after MAREK, A. *Prawo karne* [Criminal Law]. 10. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 296. ISBN 978-83-255-2755-6.

⁴⁰ See KAMIŃSKI, R. Charakterystyka wybranych instytucji probacyjnych w kontekście udziału organizacji pozarządowych w ich realizacji [Characteristics of Selected Institutions of Probation in the Context of the Participation of Non-governmental Organizations in Their Implementation]. *Białostockie Studia Prawnicze* [online]. 2016, vol. 21, p. 138 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-9452. Available at: <https://doi.org/10.15290/bsp.2016.21.10>.

only be ordered by a court judgement. The prosecutor, after finding the above-mentioned prerequisites, may, instead of the indictment, apply to the court with a request to apply the described institution to the perpetrator, specifying the probation period, obligations to be fulfilled by the accused and optionally indicating the scope of supervision. The essence of the conditional discontinuation of the proceedings is the verification of the criminological forecast and also educational influence on the perpetrator.⁴¹ This measure, referred to in the doctrine as “*controlling freedom*”, constitutes a trial waiver of conviction and punishment. Its application is based on the assumption that the guilt and act of the perpetrator are unquestionable. It is a different form of criminal liability, which consists in replacing the punishment and conviction of the perpetrator with measures of a probation nature other than punishment, which does not mean that the perpetrator is not responsible for the criminal act. It is a measure of criminal reaction related to putting the perpetrator on trial.⁴²

References

- Act of 29 July 2005 on Counteracting Drug Addiction* [2005]. Journal of Laws of Poland, 2020, item 2050.
- Act of 6 June 1997 – Code of Criminal Procedure* [1997]. Journal of Laws of Poland, 2021, item 534.
- Act of 6 June 1997 – Penal Code* [1997]. Journal of Laws of Poland, 2021, item 2345.
- BOJARSKI, M., J. GIEZEK and Z. SIENKIEWICZ. *Prawo karne materialne: Część ogólna i szczególna* [Material Criminal Law: General and Special Part]. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007. 557 p. ISBN 978-83-7334-817-2.
- Draft Penal Code of the Republic of Poland* [1968].

⁴¹ See KAMIŃSKI, R. Charakterystyka wybranych instytucji probacyjnych w kontekście udziału organizacji pozarządowych w ich realizacji [Characteristics of Selected Institutions of Probation in the Context of the Participation of Non-governmental Organizations in Their Implementation]. *Białostockie Studia Prawnicze* [online]. 2016, vol. 21, pp. 142-143 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-9452. Available at: <https://doi.org/10.15290/bsp.2016.21.10>.

⁴² Quoted after BOJARSKI, M., J. GIEZEK and Z. SIENKIEWICZ. *Prawo karne materialne: Część ogólna i szczególna* [Material Criminal Law: General and Special Part]. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007, p. 318. ISBN 978-83-7334-817-2.

- GARDOCKI, L. *Prawo karne* [Criminal Law]. 21. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019. 372 p. ISBN 978-83-8158-722-8.
- GIEZEK, J. red. *Kodeks karny: Część ogólna: Komentarz* [Penal Code: General Part: Commentary]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021. 969 p. ISBN 978-83-8223-295-0.
- GONIEWICZ, G. Pozytywna prognoza kryminologiczna jako przesłanka stosowania środków probacyjnych [Positive Criminological Forecast as a Premise for the Use of Probation Measures]. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* [online]. 2017, vol. 21, nr 4, pp. 107-134 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-6569. Available at: https://www.czp.k.pl/dokumenty/zeszyty/2017/zeszyt4/G._Goniewicz-Pozytywna_prognoza_kryminologiczna_jako_przeslanka_stosowania_srodkow_probacyjnych.pdf.
- HOLYST, B. *Kryminologia* [Criminology]. 9. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007. 1523 p. ISBN 83-7334-559-0.
- HOLYST, B. Podstawy i zakres indywidualnej prognozy kryminologicznej [Fundamentals and Scope of an Individual Criminological Forecast]. *Probacja* [online]. 2013, nr 1, pp. 5-28 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-311X. Available at: <https://www.arch.ms.gov.pl/pl/probacja/2013/download,2289,0.html>.
- JANKOWSKI, M., S. MOMOT and A. WAŻNY. *Warunkowe umorzenie postępowania* [Conditional Discontinuation of the Proceedings] [online]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2011. 46 p. [cit. 2022-12-02]. Available at: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/AR_Jankowski-Momot-Wa%C5%BCny-War-um-post-2011.pdf.
- Judgement of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. V KK 377/14* [2015-01-16]. KZS 2015, no. 5, item 17.
- Judgement of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. III KK 28/16* [2016-05-17]. KZS 2016, no. 9, item 9.
- KAMIŃSKI, R. Charakterystyka wybranych instytucji probacyjnych w kontekście udziału organizacji pozarządowych w ich realizacji [Characteristics of Selected Institutions of Probation in the Context of the Participation of Non-governmental Organizations in Their Implementation]. *Białostockie Studia Prawnicze* [online]. 2016, vol. 21,

pp. 137-149 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2719-9452. Available at: <https://doi.org/10.15290/bsp.2016.21.10>.

KANIA-CHRAMĘGA, A. and O. WŁODKOWSKI. *Prawo karne materialne: Część ogólna: Kazusy i zadania problemowe: Orzecznictwo* [Material Criminal Law: General Part: Cases and Problem Tasks: Jurisprudence]. 2. wyd. Warszawa: Difin, 2020. 301 p. ISBN 978-83-8085-591-5.

MAREK, A. *Prawo karne* [Criminal Law]. 10. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011. 678 p. ISBN 978-83-255-2755-6.

MAREK, A. *Warunkowe umorzenie postępowania karnego* [Conditional Discontinuation of the Criminal Proceedings]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1973. 282 p.

NOWICKI, K. *Warunkowe umorzenie postępowania karnego jako alternatywny środek polityki kryminalnej w polskim procesie karnym* [Conditional Discontinuation of the Criminal Proceedings as an Alternative Measure of Criminal Policy in the Polish Criminal Trial]. 1. wyd. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa i Administracji, 2001. 231 p.

Penal Code of the Republic of Poland [1969].

Resolution of the Supreme Court of the Republic of Poland Ref. No. VI KZP 26/69 [1971-01-29]. OSNKW 1971, no. 3, item 33.

WARYLEWSKI, J. *Prawo karne: Część ogólna* [Criminal Law: General Part]. 1. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2004. 448 p. ISBN 83-7334-375-X.

WITKOWSKA-ROZPARA, K. Pozytywna prognoza kryminologiczna jako materialna przesłanka warunkująca zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary. Uwagi na tle pojęcia „prognoza” oraz orzecznictwa sądów polskich [Positive Criminological Prognosis as the Condition of Using the Conditional Suspension of the Execution of the Penalty. Remarks with Reference to the Concept of “Prognosis” and Jurisdiction of the Polish Courts]. *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego* [online]. 2019, vol. 53, pp. 71-88 [cit. 2022-12-02]. ISSN 2084-5065. Available at: <https://doi.org/10.19195/2084-5065.53.5>.

WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [The Polish Criminal Law: General Part]. 1. wyd. Kraków: Znak, 2010. 606 p. ISBN 978-83-240-1351-7.

Agata Opalska-Kasprzak, Ph.D.

Faculty of Social Sciences
University of Natural Sciences and Humanities in Siedlce
Żytnia 39
08-110 Siedlce
Poland
agata.opalska-kasprzak@uph.edu.pl
 <https://orcid.org/0000-0002-4872-0715>

**Příspěvek na bydlení:
nové podmínky nároku a rozhodování
o jeho přiznání s reflexí judikatury
správních soudů**

**Housing Allowance:
The New Conditions for Entitlement and the Proceedings
for Granting It with Reflection of Case-law
of the Administrative Courts**

Gabriela Halířová

Abstract: *The paper deals with one of the core benefits of the state social support in the Czech Republic, the housing allowance. As of year 2022, the range of persons entitled to the housing allowance was expanded and the rules for the formation of the entitlement to it have been modified in the context of the rise in energy prices. The study aims to analyse the new conditions for entitlement to the housing allowance and the individual stages of the proceedings for granting the housing allowance (initiation of the proceedings, application requirements, forms of decision-making on the allowance, possibilities of reviewing the individual forms of decisions). The various aspects of the housing allowance and the decision-making (proceedings) for granting it are approximated in selected decisions of the Czech administrative courts.*

Key Words: *Social Security Law; Housing Allowance; Housing Costs; Other Forms of Housing; Employment Office; Administrative Proceedings; Written Notice; Objections; Decisions of Administrative Courts; the Czech Republic.*

Abstrakt: *Příspěvek se věnuje jedné ze stěžejních dávek státní sociální podpory v České republice, příspěvku na bydlení. Od roku 2022 byl rozšířen okruh osob, které mají na příspěvek nárok, a upravena pravidla vzniku nároku v souvislosti s růstem cen energií. Cílem studie je analyzovat nové podmínky nároku na příspěvek na bydlení a jednotlivé fáze řízení o přiznání příspěvku (zahájení řízení, náležitosti žádosti, formy rozhodování o příspěvku, možnosti přezkumu jednotlivých forem rozhodnutí). Jednotlivé aspekty příspěvku na bydlení a rozhodování (řízení) o jeho přiznání jsou pak přiblíženy na vybraných rozhodnutích českých správních soudů.*

Klíčová slova: *Právo sociálního zabezpečení; příspěvek na bydlení; náklady na bydlení; jiné formy bydlení; úřad práce; správní řízení; písemné oznámení; námitky; rozhodnutí správních soudů; Česká republika.*

Úvod

Vydávání rozhodnutí o sociálních dávkách je typickou formou činnosti veřejné správy v oblasti práva sociálního zabezpečení. Jednou z dávek v současnosti z nejdiskutovanějších je příspěvek na bydlení.

Příspěvek na bydlení je primární obligatorní dávkou na bydlení, která cílí na pomoc rodinám a domácnostem v případech nedostatečného příjmu na úhradu nákladů na bydlení (nájemného, záloh na dodávky energií a poplatků za služby). Jedná se o dávku státní sociální podpory poskytovanou v závislosti na prokázaných průměrných měsíčních příjmech rodiny za kalendářní čtvrtletí, tedy testovanou a opakující se.

Příspěvek na bydlení upravuje § 24 a násl. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“). V roce 2022 nastalo v jeho právní úpravě několik výrazných změn, a to nejen vlivem probíhající energetické krize spojené s rapidním nárůstem cen plynu a elektřiny, nýbrž i v souvislosti s rozhodovací činností správních úřadů a správních soudů, které v konkrétních právních kauzách naznačily směr interpretace předmětných ustanovení a řešení aplikačních problémů.¹

1 Podmínky nároku na příspěvek na bydlení

Právní konstrukci podmínek nároku na příspěvek na bydlení tvoří oprávněná osoba, rozhodný příjem rodiny, reálné náklady na bydlení, normativní náklady na bydlení a tzv. sociálně únosné náklady na bydlení.

Nárok má vlastník (za vlastníka bytu se považuje i vlastník nemovitosti, ve které je byt, který vlastník užívá) nebo nájemce bytu, jestliže jím uhrazené náklady na bydlení² a současně částka normativních nákladů

¹ V případě příspěvku na bydlení se tak stalo i dříve, například u přesného vymezení prostor, které se užívají k trvalému bydlení (pojem „byt“ viz podrobně dále), u zrušení kritéria trvalého pobytu žadatele i všech společně posuzovaných osob v dané nemovitosti a podobně. Srovnej VAŠÍČKOVÁ, A. a M. PAULUSOVÁ. Příspěvek na bydlení. *Rodinné listy*. 2013, roč. 2, č. 6, s. 29-33. ISSN 1805-0824.

² Náklady na bydlení jsou vyjmenovány v § 25 zákona o státní sociální podpoře (nájemné či srovnatelné náklady u družstevních bytů, bytů užívaných na základě služebnosti užívání

na bydlení³ přesahují částku součinu rozhodného příjmu rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí⁴ a koeficientu 0,30 (0,35 v Praze). Uvedeným násobkem rozumíme tzv. sociálně únosné náklady,⁵ tj. náklady na bydlení tvořící 30 % čistého příjmu, které musí unést každá rodina.

Rodinu tvoří oprávněná osoba a osoby s ní společně posuzované,⁶ které společně užívají byt, společně hospodaří a uhrazují náklady na své potřeby, včetně nákladů na bydlení. Dle právního stavu účinného do 30. 6. 2020 se společně posuzovaly osoby, které byly v témže bytě hlášeny k trvalému pobytu, přičemž podmínka, aby spolu trvale žily a společně uhrazovaly náklady na své potřeby, se vůbec nevyžadovala.⁷ Pouhý evidenční údaj o trvalém pobytu však nemusel být vypovídající o skutečném počtu osob, které se reálně podílí na úhradě nákladů na bydlení.

Na základě zákona č. 117/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, se

celého bytu a bytů vlastníků v pevných částkách podle počtu členů domácnosti a náklady na energie a služby).

³ Normativní náklady na bydlení jsou uvedeny v § 26 zákona o státní sociální podpoře, jsou rozlišeny podle velikosti obce (sídlu), právního titulu bydlení a počtu osob v domácnosti. Částky měsíčních normativních nákladů na bydlení stanoví vláda nařízením podle § 28 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře na příslušný kalendářní rok podle nárůstu nájemného a nákladů srovnatelných s nájemným a změny indexů spotřebitelských cen pro náklady na energie a může je i v průběhu kalendářního roku nařízením zvýšit v souladu s § 28 odst. 2 a 4 zákona o státní sociální podpoře.

⁴ S účinností od 1. 10. 2022 je umožněno prokazovat náklady na bydlení a příjmy rodiny jen dvakrát ročně a příspěvek na bydlení bude vyplácen po období šesti měsíců ve stejné výši. Povinně se budou dokládat náklady na bydlení a příjmy rodiny za 1. a 3. čtvrtletí kalendářního roku 2022 (pro stanovení nároku na příspěvek na bydlení ve druhém a čtvrtém kalendářním čtvrtletí). Nepovinně se budou dokládat náklady na bydlení a příjmy rodiny za 4. a 2. čtvrtletí kalendářního roku (pro nárok na příspěvek na bydlení v prvním a třetím kalendářním čtvrtletí), pokud žadatel o příspěvek na bydlení nabude dojmu, že se mu v tomto kalendářním čtvrtletí zvýšily náklady na bydlení, případně se snížil příjem rodiny a může to mít vliv na dosažení vyšší výše příspěvku na bydlení (§ 51a *Zákona č. 203/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů*, a zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů).

⁵ Srovnaj přiměřené náklady na bydlení podle § 9 odst. 2 *Zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů*.

⁶ Blíže viz ustanovení § 7 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře, osoby podle § 4 *Zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů*.

⁷ Srovnaj *Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2000, sp. zn. 3 A 114/98-12*: „Pro vymezení rodiny a osob společně posuzovaných v rodině pro účely přiznání příspěvku na bydlení je třeba sledovat splnění obou zákonných podmínek, tzn. jak podmínky hlášení k trvalému pobytu v bytě, tak i podmínky užívání bytu všemi společně posuzovanými osobami.“

s účinností ode dne 28. 1. 2022 mimořádně navýšily částky měsíčních normativních nákladů na bydlení (podrobněji k tomu dále) a rozšířil se okruh oprávněných osob o osoby, jimž náleží právní titul k bytu na základě podnájemní smlouvy,⁸ o užívání bytu na základě služebnosti (věcného břemene) podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a o vlastníka, který užívá k trvalému bydlení stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci. Aby nedošlo ke zneužívání příspěvku na bydlení, musí se jednat o podnájem celého bytu (nikoliv jen jeho části) a musí s tímto vztahem souhlasit i vlastník bytu.

Dosavadní striktní úprava omezující rozhodné právní tituly pouze na vlastnický a nájemní vztah byla dlouhodobě vnímána jako odporující smyslu zákona, neboť účel příspěvku na bydlení je naplněn i v případech podnájemního vztahu a služebnosti. Tyto osoby svým chováním naplňují smysl příspěvku na bydlení tak, že fakticky užívají byt a hradí náklady na bydlení obdobně jako vlastníci (nájemníci), zvláště ve chvíli, kdy náklady na bydlení významně vzrůstají.

Uvedené opatření je přínosné zejména u uživatelů družstevních bytů (členů bytových družstev), kteří mají byty v nájmu a podnajímají se souhlasem bytového družstva tyto byty, a u vlastníků bytů převážně seniorského věku, kteří převedou nemovitost zatíženou služebností (věcným břemenem) užívání bytu na jinou osobu, nadále v ní bydlí a hradí náklady na své bydlení.

1.1 Vlastnictví stavby pro individuální či rodinnou rekreaci

Vlastník stavby pro individuální či rodinnou rekreaci, který ji užívá k trvalému bydlení, je oprávněnou osobou pro nárok na příspěvek na bydlení pouze v období kalendářního roku 2022. Nové ustanovení § 24a upravující nárok na příspěvek na bydlení a podmínky rekreačního bydlení bylo do zákona o státní sociální podpoře vloženo v souvislosti s nárůstem cen energií, aby bylo majitelům umožněno pobývat na chatách a v obdobných objektech, zejména seniorům a lidem, kteří nemají finanční prostředky na vlastní či nájemní (podnájemní) bydlení či o něj přišli, a mít nárok na příspěvek na bydlení.

⁸ Srovnej *Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 12. 2000, sp. zn. 3 A 103/99-19*: „Příspěvek na bydlení jako dávku státní sociální podpory podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, nelze přiznat osobě, která byt (obytnou místnost, nemovitost) užívá na základě podnájemní smlouvy.“

Vzhledem k tomu, že charakter staveb pro individuální rekreaci je velmi různorodý (chatky bez příslušenství až v zásadě rodinné domy), musí stavby splňovat stanovené standardy kvality bydlení. Rekreační objekty musí mít pro účely poskytnutí příspěvku na bydlení povahu samostatně vymezeného uzamykatelného prostoru s minimálně jednou pobytovou místností, který svou polohou, velikostí a stavebním uspořádáním splňuje stanovené požadavky k tomu, aby se v něm zdržovaly a bydlely osoby, a musí mít neomezený přístup k pitné vodě. Stavba musí mít záchod a musí splňovat stavebně-technické požadavky.⁹

Obecně má být trvalé bydlení a rekreační bydlení ze své podstaty oddělené. Na trvalé bydlení (rodinné domy) jsou totiž v souladu se stavebně-právními předpisy¹⁰ kladeny jiné nároky než na stavby pro rodinnou rekreaci.

K trvalému bydlení v rekreačním objektu se v souvislosti s příspěvkem na bydlení vyjádřil Nejvyšší správní soud České republiky již v roce 2010.¹¹ V právní větě uvedl, že účelem příspěvku na bydlení je poskytovat finanční pomoc na úhradu nákladů na bydlení. Z hlediska posouzení nároku na dávku nelze vysledovat objektivní a rozumné důvody, proč odlišovat osoby, které prokazatelně trvale bydlí ve stavbě určené k individuální rekreaci, kterou vlastní, a které zároveň nemají byt nebo obytnou místnost, a osoby, jejichž byt se nachází ve stavbě určené k bydlení. Nejvyšší správní soud České republiky je totiž názoru, že jedním z pojmových znaků bytu pro účely příspěvku na bydlení (užívání „bytu“ vlastníka nemovitosti) je skutečnost, že se jedná o určitou ucelenou jednotku schopnou plnit samostatně funkci bydlení.¹² Má-li účel zákonné úpravy příspěvku na bydlení především na mysli hrazení nákladů ve vztahu

⁹ Blíže viz Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Blíže viz Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Blíže viz Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 3 Ads 23/2010-98.

¹² V době rozhodování Nejvyššího správního soudu České republiky v této věci nebyl v zákonu o státní sociální podpoře vymezen pojem „byt“. S účinností od 1. 1. 2015 byl vymezen v § 24 odst. 5 jako soubor místností nebo samostatná obytná místnost, které svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňují požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu užívání určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt. Blíže viz VAŠÍČKOVÁ, A. Dávky na bydlení v nezkolaudovaném bytě a další změny v dávkách od 1. 1. 2015. *Právo a rodina*. 2015, roč. 17, č. 1, s. 18-22. ISSN 1212-866X; a KRAJČOVÁ, K. Pojem bytu v dávkové oblasti. *Právo a rodina*. 2022, roč. 24, č. 2, s. 16-22. ISSN 1212-866X.

k „bydlení“, bude tak pro určení toho, co je bytem v režimu uvedeného zákona, podstatný i faktický stav užívání ucelené jednotky schopné plnit samostatně funkci bydlení.

Za stavu, kdy má stěžovatel ve stavbě určené k individuální rekreaci trvalý pobyt a předkládá důkazy, že v nemovitosti trvale bydlí, je totiž podstatný další přístupující aspekt pro vznik nároku na příspěvek na bydlení, a sice skutečnost, že stěžovatel nedisponuje jinou alternativou dalšího bydlení (například vlastnický, nájemní vztah), ale vlastní pouze tuto stavbu určenou k individuální rekreaci. Byť je tedy předmětná nemovitost stěžovatele formálně stavbou určenou k individuální rekreaci, je možno při prokázání výše uvedených předpokladů dovodit, že naplňuje znaky nemovitosti, ve které je byt, který vlastník užívá ve smyslu § 24 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře.¹³

V uvedeném kontextu se Nejvyšší správní soud České republiky věnoval i otázce povahy bydlení,¹⁴ kdy kasační stížnost zamítl s tím, že napadený rozsudek krajského soudu netrpí namítanými vadami.¹⁵ Nejvyšší správní soud České republiky konstatoval, že příspěvek na bydlení není určen pro každou formu bydlení, ale pro takovou, u které lze předpokládat, že má trvalejší povahu a že se v daném bytě žadatel skutečně zdržuje.

¹³ Nejvyšší správní soud České republiky se tak neztotožnil se zužujícím výkladem zastávaným žalovaným (krajský úřad) i krajským soudem, který bez dalšího skončil na pouhé konstataci podávané v rovině stavebně právních předpisů a předpisu o vlastnictví bytů, totiž, že ve stavbě určené k individuální rekreaci se byt z jeho definiční podstaty nemůže nacházet, přičemž tyto závěry byly vysloveny pro oblast státní sociální podpory ve vztahu k příspěvku na bydlení. Tento výklad, jakkoliv se žalovanému i krajskému soudu patrně jeví v celistvosti právního řádu jako systémový, nelze v režimu zákona o státní sociální podpoře přijmout, jelikož citované definice bytu není možno na tuto oblast mechanicky vztáhnout, má-li být zachován účel posuzované dávky. Nejvyšší správní soud České republiky uzavřel, že v situaci, kdy je možných vícero výkladů právního předpisu, z nichž jeden se plně shoduje s vůlí zákonodárce, stejně jako s objektivním smyslem zákona v daném prostoru a čase, a současně chrání subjektivní veřejná práva adresátů právní normy, je nutno zvolit právě tento výklad. Krajský soud tak pochybil, pokud za nutnou podmínku pro přiznání nároku na příspěvek na bydlení považoval skutečnost, že žadatel musí vlastnit objekt určený k bydlení, ve kterém se byt, jenž užívá, nachází, přičemž bez dalšího podmínku pro přiznání nároku na příspěvek na bydlení považoval za nesplněnou v případě vlastnictví stavby určené k individuální rekreaci.

¹⁴ Blíže viz *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 2 Ads 168/2015-32*.

¹⁵ Krajský soud zamítl žalobu proti Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky, které zamítlo odvolání a potvrdilo rozhodnutí Úřadu práce České republiky, kterým byla zamítnuta žádost žalobkyně o příspěvek na bydlení.

Praxe i judikatura Nejvyššího správního soudu České republiky ukázaly, že by bylo na místě přijmout některé změny týkající se příspěvku na bydlení tak, aby skupině potřebných nebyl odepírán přístup k této dávce pouze z formálních důvodů. Za zmínku stojí například oblast návaznosti dávky na trvalý pobyt či oblast nazírání na pojem bytu pro účely státní sociální podpory.

Zákon o státní sociální podpoře až do roku 2014 neobsahoval definici bytu pro účely příspěvku na bydlení. Bylo tak otázkou, zda mohl vlastníkovi (nájemci) objektu určeného k bydlení, který nebyl zkolaudován jako byt, ač jinak splňoval všechny parametry řádného trvalého užívání a bydlení, vzniknout nárok na příspěvek na bydlení. Správní úřady, Úřad práce České republiky a Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky tuto možnost odmítaly. Nejvyšší správní soud České republiky dospěl k jinému závěru v souvislosti s trvalým bydlením v objektu určeném k individuální rekreaci.

S účinností od 1. 1. 2015¹⁶ byla definice bytu do § 24 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře doplněna. Připustil-li tedy Nejvyšší správní soud České republiky poskytnutí příspěvku na bydlení také v případě bydlení v objektu určeném k rekreaci, podle současné právní úpravy mohou příspěvek na bydlení čerpat pouze vlastníci, nájemci (podnájemníci) a osoby užívající byt na základě služebnosti zkolaudovaného bytu. Mimořádně v kalendářním roce 2022 v souvislosti s růstem cen plynu a elektřiny mají nárok na dávku i vlastníci staveb pro individuální či rodinnou rekreaci, pokud stavba splňuje tzv. standardy kvality bydlení.

Důvodem omezení nároku pouze na vlastníky staveb pro individuální či rodinnou rekreaci je minimalizovat nadužívání příspěvku na bydlení, které by mohlo nastat připuštěním nájemního či podnájemního bydlení v těchto objektech.

1.2 Normativní náklady na bydlení a jejich zvýšení

Normativní náklady na bydlení jsou propočítány jako průměrné náklady na bydlení na průměrný byt pro příslušný počet osob v domácnosti a s ohledem na velikost obce. Tyto normativní náklady jsou zároveň stanoveny i jako horní hranice přiměřených nákladů na bydlení, na které stát občanům v rámci příspěvku na bydlení přispívá. Částky normativ-

¹⁶ Blíže viz Zákon č. 252/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

ních nákladů na bydlení, které zahrnují také náklady na dodávku energií (plyn, elektřina) a které jsou relevantní pro výpočet příspěvku na bydlení, jsou platné vždy pro celý aktuální kalendářní rok a jsou upraveny nařízením vlády pro daný kalendářní rok. Příspěvek na bydlení garantuje zajištění rodiny ve stanovených formách bydlení tak, aby jí po úhradě nákladů na bydlení zůstalo 70 % příjmů (65 % v Praze). Příjmy a náklady se zjišťují za kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se dávka přiznává.

Od podzimu roku 2021 prudce vzrostly ceny energií (plyn, elektřina), rapidní nárůst pokračuje a je předpokládán i v dalších letech. Náklady domácností na zajištění těchto základních komodit proto enormně stoupají. Výše uvedený skokový nárůst nákladů domácností na energie však příspěvek na bydlení nedokáže aktuálně reflektovat. Na zvýšené náklady na bydlení domácností, ovšem maximálně jen do výše normativních nákladů na bydlení, reaguje příspěvek na bydlení se čtvrtletním zpožděním; promítnutí zvýšení cen energií do normativních nákladů na bydlení v souvislosti s posunem cen jednotlivých komodit nákladů na bydlení se děje s ročním zpožděním (§ 28 zákona o státní sociální podpoře).

U těch domácností, které mají dosud náklady na bydlení nižší, než jsou normativní náklady na bydlení, lze zvýšení uhrazených nákladů až do normativních nákladů na bydlení promítnout do výše příspěvku na bydlení se čtvrtletním zpožděním; takových je asi 57 % poživatelů dávky. Zhruba 43 % poživatelů příspěvku na bydlení dokládá náklady na bydlení vyšší, než jsou normativní náklady na bydlení.¹⁷

Vzhledem k tomu, že nařízení vlády stanovující normativní náklady na bydlení pro rok 2022¹⁸ nereflexuje, a ani nemůže reflektovat podstatné zvýšení cen energií v roce 2022, bylo nutné upravit již od začátku roku 2022 zákon o státní sociální podpoře tak, aby výpočet příspěvku na bydlení aktuálně reagoval na navýšení cen energií a aby zároveň nebyla narušena základní filozofie výpočtu normativních nákladů na bydlení pro rok 2023 a další roční období.

¹⁷ Srovn. důvodová zpráva k návrhu zákona, zvláštní část. Sněmovní tisk 116/0: Novela zákona o státní sociální podpoře. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2022-01-05, s. 1-14 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=116&CT1=0>.

¹⁸ Blíže viz *Nařízení vlády č. 507/2021 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2022 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení*.

V souladu s ustanovením § 26a zákona o státní sociální podpoře byla mimořádně navýšena částka normativních nákladů na bydlení pro rok 2022, která vychází u elektřiny a plynu pouze z pohybu cen v roce 2021. Vláda přitom mohla do konce roku 2022 ještě zvýšit tyto navýšené částky, pokud by došlo k významné změně průměrného navýšení úrovně nákladů na energie mezi roky 2021 a 2022 (§ 26a odst. 3 a 4 zákona o státní sociální podpoře).

Stalo se tak nařízením vlády s účinností od 1. 10. 2022.¹⁹ Díky zvýšení normativů došlo nejen k navýšení samotného příspěvku na bydlení, ale rovněž se rozšířil okruh domácností, které mají na příspěvek na bydlení nárok. Částky byly zvýšeny o 2 000 Kč, respektive 2 500 Kč (byty vlastníků²⁰ se třemi a více členy, respektive s jednou či dvěma osobami), u bydlení v bytech dle nájemní nebo podnájemní smlouvy činí navýšení normativních nákladů celkem 4 500 Kč pro rodiny s jednou či dvěma osobami a 2 500 Kč pro rodiny se třemi a více osobami.

Příspěvek na bydlení byl nejvíce zvýšen u nájemních bytů, ve kterých žije jednotlivec nebo dvě osoby, současně došlo k určitému dorovnání celkových normativů podle počtu osob v rodině u obou typů bydlení. Méněčlenné domácnosti totiž doplácely na to, že ač na energiích, případně nájemném uhradily srovnatelnou částku jako vícečlenné domácnosti, normativy měly nižší a obdržely nižší dávku.

2 Rozhodování o příspěvku na bydlení ve světle judikatury správních soudů

Rozhodování o dávkách státní sociální podpory, o žádostech o jejich přiznání a o změnách již vydaných rozhodnutí (odnětí dávky, její zvýšení či snížení, zastavení výplaty a podobně) je zvláštním typem správního řízení. V následující části příspěvku se zaměříme na některá specifika řízení o dávkách státní sociální podpory, s odkazem na rozhodovací praxi českých správních soudů.

¹⁹ Blíže viz Nařízení vlády č. 289/2022 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro období do 31. prosince 2022 zvyšují částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení a mění nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postížitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Rovněž byty družstevní a užívané na základě služebnosti.

2.1 Doplnění náležitostí žádosti a lhůta k doplnění

Žádost o dávky musí kromě obecných náležitostí stanovených zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, obsahovat speciální náležitosti. V případě příspěvku na bydlení jako dávky poskytované v závislosti na příjmu rodiny jsou to zejména doklad o výši příjmu oprávněné osoby a společně s ní posuzovaných osob v rozhodném období a doklad o tom, že byt je užíván na základě nájemní nebo podnájemní smlouvy k celému bytu, služebnosti užívání celého bytu nebo na základě vlastnictví k nemovitosti, doklad o výši nájemného a doklady o výši nákladů na energie a služby.²¹

K povinnosti předložit doklad o výši příjmu společně posuzované osoby judikoval Nejvyšší správní soud České republiky v roce 2021²² a označil ji jako primární povinnost žadatele o dávku. Pokud ji nesplní, musí být případně podle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře vyzván úřadem práce k dodatečnému splnění. Tato povinnost mu nemůže zaniknout, aniž by vůči úřadu práce učinil jakýkoliv úkon, ze kterého by vyplývalo, že splnil povinnost požádat společně posuzovanou osobu k doložení jejího příjmu a tato mu součinnost neposkytla. Teprve v takovém případě je na úřadu práce, aby společně posuzovanou osobu vyzval k osvědčení jejího příjmu.

Stěžovatel byl krajskou pobočkou Úřadu práce České republiky vyzván k doplnění žádosti o příspěvek na bydlení – žádost doplnil, ale nikoliv během osmidenní lhůty určené ve výzvě, nýbrž opožděně v několika podáních, z nichž některá byla krajské pobočce doručena až po vydání rozhodnutí ve věci samé. Jelikož v době (čase) vydání rozhodnutí nebyla žádost o příspěvek na bydlení kompletní, došlo k jejímu zamítnutí rozhodnutím, které potvrdil i odvolací orgán. Následně podanou žalobu správní soud zamítl.²³

²¹ Blíže viz § 68 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře.

²² Blíže viz *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 12. 11. 2021, sp. zn. 5 Ads 379/2020-28*.

²³ Stěžovatel v žalobě namítal, že žádost mohl doplňovat až do dne vydání rozhodnutí. Lhůty jsou počítány podle dní, nikoliv podle hodin, minut či sekund, a pokud tedy společně posuzovaná osoba doložila požadované skutečnosti v den vydání rozhodnutí, doložila je včas. Nadto byl správní orgán I. stupně povinen vyzvat společně posuzovanou osobu ke splnění povinnosti osvědčit rozhodné skutečnosti. Stěžovatel dále namítal, že doložil veškeré náklady na bydlení. Správní soud upozornil, že žalovaný v napadeném rozhodnutí konstatoval, že stěžovatel doplnil svou žádost před vydáním prvostupňového rozhodnutí pouze částečně. Podklady dodané po uplynutí lhůty tedy žalovaný vzal v potaz, neshledal je však dostatečnými. Soud se tak ztotožnil s názorem žalovaného, že stěžovatel neosvěd-

Z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu České republiky vyplynuly dvě zásadní okolnosti. Krajskou pobočkou Úřadu práce České republiky stanovená lhůta k doplnění podání je jen pořádková. Žadatel může podání doplnit i po jejím uplynutí, nejpozději však do vydání rozhodnutí ve věci samé. Povinnost doložit příjmy všech relevantních osob jde primárně k žadateli o dávku, za tím účelem musí oslovit společně posuzované osoby. Stejně tak výzva k doplnění dokladů je směřována k žadateli; jediné v případě, že společně posuzované osoby nejsou aktivní, nespolupracují, či dokonce odmítnou žádosti žadatele vyhovět, vyzve úřad práce ke splnění povinnosti přímo je samotné.

2.2 Rozhodnutí ve věci a počátek lhůty k podání námitek, soudní přezkum

Řízení o žádosti o dávku státní sociální podpory může končit dvěma způsoby: buď vydáním písemného oznámení o dávce a její výši v případě jejího přiznání, nebo vydáním rozhodnutí při zamítnutí žádosti, kdy dávka nebyla přiznána vůbec nebo nebyla přiznána v požadovaném rozsahu. Blíže se budeme věnovat písemnému oznámení jako specifické formě rozhodování o dávkách typické pro nepojistné dávky ze systému státní sociální podpory a sociální pomoci.

Případy vydávání písemného oznámení jsou v § 70 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře vymezeny negativním způsobem: pouze v případech, kdy krajská pobočka Úřadu práce České republiky o dávce nerozhoduje rozhodnutím.²⁴ Současně je ale uvedeno, že se žadateli doručuje písemné oznámení o dávce a její výši. Jazykovým výkladem lze dovodit, že se bude jednat o rozhodování o žádosti o dávku, které bylo vyhověno, a dávka byla přiznána.

Písemné oznámení o dávce se nedoručuje do vlastních rukou, případně se nedoručuje vůbec ve stanovených případech.²⁵ Den doručení písemného oznámení proto nemůže být dnem, od kterého bude plynout lhůta pro podání opravného prostředku, kterým jsou námitky. Tímto

čil výši nákladů v rozhodném období. Nebylo možno přihlížet k dokladu o příjmech společně posuzované osoby, neboť byl dodán po vydání a doručení rozhodnutí správního orgánu I. stupně, který již byl svým rozhodnutím vázán a s ohledem na koncentraci řízení k němu nemohl přihlídnout ani žalovaný.

²⁴ Další případy, kdy se vydává rozhodnutí, jsou uvedeny v § 69 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře.

²⁵ Blíže viz ustanovení § 51 odst. 1, 2, 3 a 5, § 70 odst. 5 a 6 zákona o státní sociální podpoře.

dnem je zpravidla den první splátky dávky po jejím přiznání nebo den výplaty dávky (u jednorázových dávek).

K počátku běhu lhůty k podání námitek se vyjádřil Nejvyšší správní soud České republiky²⁶ s odkazem na tehdy účinné znění § 70 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře, který vyjmenovává jednotlivé případy k podání námitek. Nejvyšší správní soud České republiky uvedl, že není rozhodující okamžik doručení oznámení, ale reálné plnění ze strany státa, ať už jeho počátek či změna jeho výše.

Co se týče poučení o možnosti podat námitky, které je součástí oznámení, Nejvyšší správní soud České republiky se ztotožnil se závěrem krajského soudu, jenž konstatoval, že poučení o možnosti podat námitky je součástí každého oznámení o přiznání či následné změně výše dávky státní sociální podpory. Lze tedy mít za to, že obdržel-li příjemce alespoň prvotní oznámení o přiznání dávky, lze mít za to, že byl o možnosti uplatnit námitky proti výši dávky splátky a o lhůtě k jejich podání poučen.

Krajský soud konstatoval, že stěžovatelka, která, mimo jiné, v žalobě a následné kasační stížnosti namítala, že jí nebylo řádně doručeno oznámení o snížení dávky do datové schránky, a proto nemohla podat včas námitky, byla o možnosti podat proti kterékoliv dávce námitky řádně poučena již v předešlých oznámeních.

K možnosti soudního přezkumu písemného oznámení uvedl Městský soud v Praze,²⁷ že oznámení o změně výše dávky vydané podle § 70 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře není rozhodnutím ve věci samé (a, samozřejmě, ani osvědčením), jak požaduje § 79 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Takovým rozhodnutím je až rozhodnutí o dávce ve smyslu § 70 odst. 4 zákona o státní sociální podpoře, které krajská pobočka Úřadu práce České republiky vydá na základě námitek podaných podle § 70 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře.

Můžeme tedy shrnout, že pokud je žádosti o příspěvek na bydlení vyhověno, popřípadě je při trvání nároku změněna jeho výše snížením či zvýšením po uplynutí příslušného kalendářního čtvrtletí, za které se nově prokazují příjmy rodiny a náklady na bydlení, rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce České republiky písemným oznámením. Lhůta pro podání

²⁶ Blíže viz *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 1 Ads 36/2015-29*.

²⁷ Blíže viz *Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 11. 2021, sp. zn. 10 A 87/2021-54*.

námitek činí 30 kalendářních dnů a běží ode dne výplaty první splátky příspěvku na bydlení po jeho přiznání či po změně jeho výše. O námitkách rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce České republiky rozhodnutím. Žadatel o dávku (příjemce dávky) může podat žalobu pouze proti rozhodnutí o příspěvku na bydlení ve věci samé, tedy pokud již bylo rozhodnuto o námitkách podaných proti písemnému oznámení.

Závěr

Příspěvek na bydlení je v současnosti velmi dynamickou sociální dávkou. Právní úprava obsahuje několik nástrojů, v rámci nichž lze reagovat na zvyšování nákladů na bydlení. Děje se tak logicky s časovým zpožděním, neboť normativní náklady na bydlení nelze stanovovat nahodile, nýbrž až v souvislosti s cenami komodit za určité období a s výhledem na další budoucí období. Příjmy rodiny se rovněž prokazují zpětně za kalendářní čtvrtletí.

Pokud se týče rozšíření právních titulů užívání bytu pro nárok na příspěvek na bydlení, ztotožňujeme se plně s užíváním bytu na základě služebnosti a s vlastnictvím objektu pro individuální či rodinnou rekreaci. Uživatelé bytu jsou v postavení srovnatelném k vlastnictví a hradí stejné náklady na bydlení, jako by byli vlastníky bytu. Skutečnost, že do roku 2022 nárok na příspěvek na bydlení neměli, ač k tomu neexistovaly žádné relevantní důvody, je dostávala do nerovného postavení vůči vlastníkům.

Majitelé rekreačních objektů se často uchylují k tomuto typu bydlení, protože nemají jinou možnost trvalého bydlení, a v důsledku znemožnění nárokovat příspěvek na bydlení, jenž jim může pomoci s pokrytím vysokých nákladů na energie, se mohou dostat do tíživé sociální situace. Vzhledem k současné energetické situaci rovněž nevidíme důvod pro omezení nároku na příspěvek na bydlení pouze na kalendářní rok 2022. Proto považujeme za vhodné, při splnění podmínek nároku a stanovených standardů kvality bydlení v souladu s § 24a odst. 1 a 2 zákona o státní sociální podpoře, zachovat pro vlastníky rekreačních objektů příspěvek na bydlení i nadále, minimálně pro kalendářní rok 2023. Legislativní změna v tomto smyslu však dosud nebyla v rámci § 24a zákona o státní sociální podpoře navržena.

Český statistický úřad na základě sčítání lidu, domů a bytů za rok 2021 uvádí,²⁸ že byty v osobním vlastnictví, byty družstevní a byty ve vlastním domě tvoří většinu z celkového počtu obydlených bytů, a to 64 %. Nájemních bytů je téměř pětina (19,9 %), zbytek jsou byty užívané z jiných důvodů (podnájem, služebnosti, ubytovací zařízení), jiné bezplatné užívání bytů (například příbuznými, majitel zde nebydlí) nebo nezjištěné. Z uvedených údajů, i ve srovnání s předchozími obdobími,²⁹ jednoznačně vyplývá prioritní zájem státu pomoci domácnostem a rodinám s úhradou nákladů na bydlení, jež přesahují 30 % jejich příjmů, pokud jsou vlastníky nebo nájemci bytů, neboť pokrývají téměř 85 % ze všech právních důvodů užívání bytů.

Seznam bibliografických odkazů

KRAJČOVÁ, K. Pojem bytu v dávkové oblasti. *Právo a rodina*. 2022, roč. 24, č. 2, s. 16-22. ISSN 1212-866X.

Nařízení vlády č. 289/2022 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro období do 31. prosince 2022 zvyšují částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení a mění nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 507/2021 Sb., kterým se pro účely příspěvku na bydlení ze státní sociální podpory pro rok 2022 stanoví výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 11. 2021, sp. zn. 10 A 87/2021-54.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 3 Ads 23/2010-98.

²⁸ Blíže viz Sčítání lidu, domů a bytů za rok 2021: Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu a podle krajů. In: *Český statistický úřad* [online]. 2022 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD21025-KR&z=T&f=TABULKA&skupId=4550&katalog=33657&pvo=SLD21025-KR>.

²⁹ Například Sčítání lidu, domů a bytů za rok 2011: Tabulka 22 Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu a podle velikostních skupin obcí a krajů. In: *Český statistický úřad* [online]. 2022 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZVCR022&pvoKc=&katalog=30732&z=T>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 1 Ads 36/2015-29.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 2 Ads 168/2015-32.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 12. 11. 2021, sp. zn. 5 Ads 379/2020-28.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2000, sp. zn. 3 A 114/98-12.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 12. 2000, sp. zn. 3 A 103/99-19.

Sčítání lidu, domů a bytů za rok 2011: Tabulka 22 Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu a podle velikostních skupin obcí a krajů. In: *Český statistický úřad* [online]. 2022 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZVCR022&pvokc=&katalog=30732&z=T>.

Sčítání lidu, domů a bytů za rok 2021: Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu a podle krajů. In: *Český statistický úřad* [online]. 2022 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD21025-KR&z=T&f=TABULKA&skupId=4550&katalog=33657&pvo=SLD21025-KR>.

Sněmovní tisk 116/0: Novela zákona o státní sociální podpoře. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2022-01-05, s. 1-14 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=116&CT1=0>.

VAŠÍČKOVÁ, A. a M. PAULUSOVÁ. Příspěvek na bydlení. *Rodinné listy*. 2013, roč. 2, č. 6, s. 29-33. ISSN 1805-0824.

VAŠÍČKOVÁ, A. Dávky na bydlení v nezkolaudovaném bytě a další změny v dávkách od 1. 1. 2015. *Právo a rodina*. 2015, roč. 17, č. 1, s. 18-22. ISSN 1212-866X.

Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 17/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 203/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 252/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

JUDr. Gabriela Halířová, Ph.D.

Právnická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Třída 17. listopadu 8
771 11 Olomouc
Česká republika
gabriela.halirova@upol.cz

 <https://orcid.org/0000-0002-2284-594X>

Domněnka existence pracovního poměru v souvislostech tzv. digitálních pracovních platform¹

Legal Presumption of Existence of an Employment Relationship in the Context of the So-called Digital Labour Platforms

Tomáš Tintěra²

Abstract: *The paper deals with the current proposal for a directive of the European Parliament and of the Council regarding the improvement of working conditions when working through digital platforms. The presented text is focused in particular on the legal presumption of the existence of an employment relationship between a digital labour platform and a person who performs work through the platform if the digital labour platform controls certain elements of the performed platform work.*

Key Words: *Labour Law; European Union Law; Digital Labour Platforms; Legal Presumption of Employment Relationship; Labour Code; the Czech Republic.*

Abstrakt: *Příspěvek se zabývá aktuálním návrhem směrnice Evropského parlamentu a Rady týkající se zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím digitálních platform. Předložený text je zaměřen zejména na právní domněnku existence pracovního poměru mezi digitální pracovní platformou a osobou, která vykonává prostřednictvím platformy práci, pokud digitální pracovní platforma kontroluje určité prvky vykonávané platformové práce.*

Klíčová slova: *Pracovní právo; právo Evropské unie; digitální pracovní platformy; právní domněnka pracovního poměru; zákoník práce; Česká republika.*

¹ Příspěvek zohledňuje právní stav ke dni 30. listopad 2022. Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu Grantové agentury České republiky reg. č. 21-30833S s názvem „Gig ekonomika a její normativní rozměr v oblasti pracovněprávních vztahů“.

² Autor je odborným asistentem na Katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a advokátem.

Úvod

Při výkonu závislé práce i nezávislé práce získávají v posledních letech na významu digitální pracovní platformy, což ještě umocnila pandemie Covid-19. Zatímco doposud se digitalizace zpravidla více dotýkala náplně práce, kterou vykonává daný pracovník, s rozvojem digitálních pracovních platform mohou tyto plnit i mnohé z rolí a úkolů, které obvykle plnil či plní vedoucí zaměstnanec či zaměstnavatel.

Evropská komise předložila v závěru roku 2021 návrh směrnice týkající se zlepšení pracovních podmínek při práci vykonávané prostřednictvím tzv. digitálních pracovních platform. Zvažovaná evropská regulace práce vykonávané prostřednictvím platform³ by nepochybně znamenala výrazný zásah do regulace lidské práce dotčené tímto způsobem digitalizace. Uvedený segment se nedotýká pouze osob poskytujících s využitím digitálních platform dovážku jídla, zajištění dopravy a podobné služby, což lze uvést jako typové příklady, ale počty „platformových“ pracovníků v Evropské unii jsou odhadované v současné době na cca 28,3 milionů.⁴ Současně je ale třeba vnímat, že s postupující digitalizací dosah regulace, bude-li v navrhované či obdobné úpravě přijata a implementována, nadále poroste. V následujících letech se počty pracovníků vykonávajících práci prostřednictvím platform mohou až zdvojnásobit.

Cílem regulace, mimo jiné, je, aby pracovníci svoji činnost vykonávali ve „správném“ režimu, kterým se rozumí především pracovní poměr. Navrhovanou úpravu na evropské úrovni tak můžeme zjednodušeně pokládat za určitou směrovku, která odkazuje do režimu tohoto základního pracovněprávního vztahu i mnohé z těch závazkových poměrů, které dosud stojí mimo zmíněný rámec. První množina je, pokud již podle současného právního stavu daný právní poměr naplňuje nepochybně znaky závislé práce a regulace dle zákoníku práce,⁵ subjekty obcházena. V tomto směru by bezesporu došlo k posílení procesní pozice při dokazování

³ Blíže viz *Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform* [2021-12-09]. COM (2021) 762 final, dále jen „směrnice“.

⁴ Blíže viz BARCEVIČIUS, E., V. GINEIKYTĖ-KANCLERĖ, L. KLIMAVIČIŪTĖ a N. RAMOS MARTIN. *Study to Support the Impact Assessment of an EU Initiative to Improve the Working Conditions in Platform Work: Final Report* [online]. 1st ed. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021, s. 9 [cit. 2022-11-30]. ISBN 978-92-76-43541-9. Dostupné z: <https://doi.org/10.2767/527749>.

⁵ Blíže viz *Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů*, dále jen „zákoník práce“.

z pohledu zaměstnance i orgánů veřejné moci působících na úseku inspekce práce. Vedle uvedeného ale rovněž jde o určité přesměrování dalších právních vztahů pod režim zákoníku práce, které by bez této nové regulace nutně *de lege lata* spadat do režimu závislé práce, dle vymezení na národní úrovni České republiky i Slovenské republiky, bez dalšího nemusely. Uvedený návrh směrnice tak nereaguje jen na postup při digitalizaci, ale navrhovaná regulace jakoby znovu a se značnou naléhavostí ožívuje již dlouhé roky existující a diskutovanou otázku po hranicích mezi závislou prací a nezávislou prací, což je otázka i pro pracovní právo do značné míry elementární. V tomto směru například Helena Barancová doporučovala přehodnocení definičního vymezení pojmu závislé práce v § 1 odst. 4 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, kdy právní úprava nebude trvat na naplnění všech znaků závislé práce, ale bude v tomto důsledněji vycházet z Doporučení Mezinárodní organizace práce č. 198 o pracovním poměru z roku 2006.⁶

Pohybujeme-li se na hraně mezi režimem zákoníku práce a režimem obecného soukromého práva, vyvstávají rozdíly, které přeražení daného právního poměru z jedné regulace do jiné nutně vyvolá. Současně do určitého duálního uspořádání, tedy že buď jsou naplněny znaky závislé práce nebo nikoliv, právně reflektujeme skutečnost, že existují vztahy, které nutně nevykazují všechny znaky závislé práce, při nichž ale vyvstává potřeba uvedené pracovníky také nějakým způsobem chránit nad rozsah přinášený obecným soukromým právem. V předloženém příspěvku se zaměříme na způsob, který navrhovaná směrnice zakotvuje pro odlišení závislé práce a nezávislé práce, a na možné problematické otázky, které podřazení samostatně vykonávané činnosti pod režim zákoníku práce může nastolit.

1 Regulace práce prostřednictvím digitálních pracovních platform

Téma vlivu digitalizace v širších souvislostech bylo již v pracovním právu v posledních letech předmětem řady zkoumání a diskuzí. V současné době pramen zamýšlené regulace představuje Evropskou komisi předložený návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci, který by měl dopadat na regulaci práce vykonávané prostřednictvím digitálních pracovních platform, ať již vykonávanou zcela v online rovině nebo hybridní formou. Základním záměrem je po-

⁶ Blíže viz BARANCOVÁ, H. Pracovní právo v digitální době. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovní právo v digitální době*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 16. ISBN 978-80-7502-259-2.

skytnout a zjistit skutečné postavení pracovníků poskytujících služby prostřednictvím digitální platformy, kteří v drtivé většině případů nemají právně postavení zaměstnance, ale jde o osoby samostatně výdělečně činné.⁷ Klíčovou budoucí otázkou bude, jak odlišit „pravé“ osoby samostatně výdělečně činné a „falešné“, kdy jde v podstatě o zastřený pracovní právní vztah. Otázka po odlišení z hlediska vnitrostátního práva trvá desítky let – jak z pohledu legislativních vyjádření, tak je dotvářena soudní judikaturou.⁸ Že jde o proces stále živý, i bez jakýchkoliv souvislostí s digitálními pracovními platformami, lze demonstrovat na aktuálním návrhu novely zákona o zaměstnanosti.⁹ Dosavadní definice nelegální práce obsažená v § 5 písm. e) *„závislá práce vykonávána fyzickou osobou mimo pracovní právní vztah“* má být nahrazena rozsáhlejší vymezením znějícím: *„Práce vykonávaná ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně, přičemž je vykonávaná mimo pracovní právní vztah; pro závěr, jedná-li se o nelegální práci, je rozhodné pouze naplnění těchto znaků a délka výkonu práce je nerozhodná. To neplatí pro výkon práce naplňující znaky podle věty první, jejíž výkon mimo pracovní právní vztah umožňují zvláštní právní předpisy.“*¹⁰ Zmíněná nově navrhovaná definice v zákoně o zaměstnanosti současně nejde v ruku v ruce s žádnou změnou vymezení závislé práce obsažené v českém zákoníku práce,¹¹ přesto jej bude, domníváme se, v případě platnosti a účinnosti této novely ovlivňovat. Uvedené upravené vymezení se nicméně, byť patrně bez nějakého záměru, blíží i k realitě práce prostřednictvím digitálních platform, která nemusí mít dlouhodobě trvajících či soustavnou povahu, stejně tak soustavnost a větší doba trvání nebude charakteristická ani obecněji pro vztahy a jednotlivé pracovní „kusy“ v rámci tzv. *gig economy* v původním významu.

Za jádro celé navrhované regulace Evropské unie lze pokládat vytvoření právní domněnky existence pracovního poměru, kterou rozebereme

⁷ Využijeme-li k tomu definice *Zákona č. 586/2012 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*.

⁸ Srovnej k tomu například *Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 69/03*; a *Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 13. 2. 2014, sp. zn. 6 Ads 46/2013*.

⁹ Blíže viz *Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů*.

¹⁰ Blíže viz *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony podle stavu odeslaného Ministerstvem práce a sociálních věcí do připomínkového řízení ke dni 9. 11. 2022, čj. MPSV-2022/160564-521/2*.

¹¹ Blíže viz *Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů*.

v další části předloženého příspěvku; je ale důležité podotknout, že i v případě, že osoba vykonávající činnost prostřednictvím digitální pracovní platformy bude uznána za skutečně „pravou“ osobu samostatně výdělečně činnou, tak i na takové osoby bude zčásti úprava přinášená navrhovanou směrnicí dopadat. Bez ohledu na skutečnost, zda můžeme pokládat za vhodné či nevhodné konstruovat novou kategorii pracovníků na pomezí mezi zaměstnancem a osobou vykonávající samostatnou výdělečnou činnost,¹² regulace představená navrženou směrnicí fakticky vytvoří novou kategorii pracovníků pracujících prostřednictvím digitálních platform, ať již smluvní vztah ve vztahu k platformě bude zaměstnanec-kým, či nikoliv.

2 Domněnka existence pracovního poměru a její možná úskalí

Návrh směrnice o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform v článku 4 zakotvuje domněnku existence pracovního poměru, pokud bude splněn předpoklad tzv. kontroly práce. A prvek kontroly práce, implikující existenci závislé práce, bude dle navržené konstrukce dán za splnění alespoň dvou kritérií z výčtu pěti předložených charakteristik. Těmito kritérii jsou:

- a) faktické určení výše odměny nebo stanovení jejích horních limitů;
- b) požadavek, aby osoba vykonávající práci prostřednictvím platformy dodržovala zvláštní závazná pravidla, pokud jde o vzhled, chování vůči příjemci služby nebo výkon práce;
- c) dozor nad výkonem práce nebo ověřování kvality výsledků práce, a to i elektronickými prostředky;
- d) faktické omezení svobody, a to i prostřednictvím sankcí, organizovat si svou práci, zejména pokud jde o možnost zvolit si pracovní dobu

¹² Na vhodnost konstrukce třetí kategorie zaměstnanců na pomezí zaměstnance a samostatně výdělečně činné osoby existují různé pohledy, spíše jako nevyhnutelné, například BARANCOVÁ, H. Ochrana života a zdraví zamestnancov a nové technológie. In: H. BARANCOVÁ, ed. *Nové technológie v pracovnom práve a bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci: Právne a psychologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 21-22. ISBN 978-80-7502-241-7; a MÉSZÁROS, M. Vplyv kolaboratívnej ekonomiky na pojem závislej práce. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 271-293. ISBN 978-80-7502-259-2; respektive naopak, negativní náhled na vytváření další mezikategorie, například PORUBAN, A. Medzi zamestnancom a samostatne zárobkovo činnou osobou. *Acta Universitatis Carolinae: Iuridica* [online]. 2019, roč. 65, č. 1, s. 103-106 [cit. 2022-11-30]. ISSN 2336-6478. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23366478.2019.8>.

- nebo dobu nepřítomnosti, přijmout či odmítnout úkoly nebo využít subdodavatele či náhradníky;
- e) faktické omezení možnosti budovat klientskou základnu nebo vykonávat práci pro jakoukoliv třetí stranu.

Naplnění příslušného kritéria dle jeho dikce nemusí být vždy v celém rozsahu, když písmena a), c) a e) jsou formulovány alternativně, tedy pro naplnění daného kritéria postačí pouze jedna z nabízených variant v rámci daného předpokladu, aby byl považován za splněný. Příkladem je článek 4 odst. 2 písm. a) směrnice, kde je uvedeno jak určení odměny daného pracovníka, tak i jen pouhé stanovení horních limitů této odměny. Zatímco fakticky jednostranné stanovení odměny ze strany digitální platformy zcela jistě implikuje asymetrický vztah mezi pracovníkem a touto platformou, v druhém z možných případů, kdy jde o faktické „zastropování“ ceny služby, tomu tak být nemusí. Jinak řečeno, pokud daná digitální platforma, na které nabízí podnikající osoby své služby zákazníkům, staví na filosofii levných a dostupných služeb a stanoví pro participanty pravidlo, že maximální hodinová sazba účtovaná zákazníkům jako konečná nesmí překročit například 1 500 Kč, je prvek kontroly v tomto bodu dle zvažované směrnice rovněž naplněn. Stejně tak v případech, kdy si odměnu osoba využívající pro práci pracovní platformu stanovuje sama, přičemž „limitace“ ze strany platformy jde jen proti zjevným excesům, které by mohly poškodit dobrou pověst celé platformy, která ale svobodně utváření ceny za nabízené služby fakticky nijak neomezuje.

Druhý předpoklad, kterým může být naplněn prvek kontroly, je zakotven v článku 4 odst. 2 písm. b) směrnice. Předpokládá existenci určitých závazných pravidel chování poskytovatele služby vůči příjemci této služby. Zde vymezený předpoklad zvláštních pravidel je poměrně široký, protože vylučuje jen pravidla „obecná“, a vše, co je nad to, představují nutně pravidla zvláštní. I pravidla, která by mohla být považována za pouhá obecná etická pravidla, která je potřeba při práci prostřednictvím digitální pracovní platformy dodržovat, se vtělením do konkrétního etického kodexu či obdobného dokumentu stávají pravidly zvláštními. Podobně obecná mohou být pravidla týkající se ochrany osobních údajů (tzv. GDPR pravidla),¹³ ale implementace těchto regulí provedená na

¹³ Blíže viz *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. O] EU L 119, 2016-05-04, s. 1-88; a prováděcí *Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů*.

úrovni konkrétní činnosti přes platformu mohou specifickými závaznými postupy, jak se v dané pracovní platformě nakládání s osobními údaji má chránit a šetřit, velmi snadno založit pravidla zvláštní. Směrnice nijak nerozlišuje, jak moc zásadní pravidla mají být pro danou činnost vykonávanou s využitím platformy – zda jde o pravidla, která jsou klíčová, či, naopak, marginální, bez praktického dopadu na vykonávanou činnost. Příkladem může být, že podnikatel bude muset příjemce služby informovat do dvou pracovních dnů o tom, že má na příslušném odkazu možnost vyplnit dotazník spokojenosti s poskytnutou službou zprostředkovanou prostřednictvím platformy. Uvedené by mohlo představovat pravidlo chování poskytovatele služby prostřednictvím digitální platformy, a také znamená naplnění prvku kontroly s důsledky založení¹⁴ domněnky existence pracovního poměru takového poskytovatele.

Třetím kritériem je dozor nad výkonem práce nebo ověřování kvality výsledků práce, a to i elektronickými prostředky. Třetí kritérium opět prakticky nabízí širokou škálu možných situací, od permanentního monitoringu pracovníka a kontroly všech výstupů jeho práce, po ověřování kvality výsledků práce, například rozesíláním dotazníku spokojenosti, který byl již zmíněn výše. V současné době jsou trendem pěstování kultury zpětné vazby a rozvoj nástrojů supervize, jež má mnohdy než kontrolní spíše prevenční a podpůrnou úlohu. Jsou to i samotné osoby vykonávající danou (podnikatelskou i nepodnikatelskou) činnost, které iniciují a snaží se získat zpětnou vazbu a podněty na činnost, kterou vykonávají, a služby, které poskytují, ať již od příjemců různého zboží a služeb, či od osob stojících zcela mimo jejich struktury. Pokud se uvedené ověřování kvality bude dít prostřednictvím platformy, kritérium může být velmi snadno naplněné.

Čtvrtou skutečností s možným následkem nastoupení domněnky existence pracovního poměru je faktické omezení svobody, a to i prostřednictvím sankcí – nemožnost pracovníka organizovat si svou práci, zejména pokud jde o možnost zvolit si pracovní dobu nebo dobu nepřítomnosti, přijmout či odmítnout úkoly nebo využít subdodavatele či náhradníky. U uvedeného kritéria je třeba vnímat, že faktické omezení svobody k jednání či nekonání je ale dáno i u obecně soukromoprávních smluvních vztahů, jako je smlouva o dílo či příkazní smlouva. Příkladem je v směrnici projev omezení svobodně si organizovat svoji práci vymezen omezením možnosti zvolit si pracovní dobu, dobu nepřítomnosti, při-

¹⁴ Připojí-li se naplnění ještě jednoho dalšího prvku.

jímat a odmítat úkoly, a rovněž i omezením možnosti využívat subdodavatele či náhradníky při vykonávané činnosti. Důraz je kladen na fakticitu těchto omezení, nikoliv na právní rámec. U pracovního poměru je typické, že je to zaměstnavatel, kdo rozvrhuje pracovní dobu, určuje dobu čerpání dovolené a ukládá v souladu s pracovní smlouvou zaměstnanci úkoly a pokyny. Je tak pochopitelné, že pokud by *de iure* uvedené vykonávala pracovní platforma, prvek kontroly bude tímto vykonáván. Podle směrnice ale postačí, že uvedené bude pracovní platforma ovlivňovat fakticky. Právě častý důraz návrhu směrnice na fakticitu v konstrukci domněnky pracovního poměru je na jednu stranu pochopitelný, aby nebylo možné se pouhou deklarací opaku dostat mimo rámec zamýšlené regulace a „správné“ klasifikace daného pracovníka. Současně je potřeba ale pak vnímat tenkou hranici, kdy i při závazcích ze smluv v obecném soukromoprávním režimu (občanskoprávním režimu i obchodněprávním režimu) jsou jednajících strany fakticky omezeny, například stanovením technologie, postupu, časového rámce, termínu provedení a dokončení. A nelze se obecně domnívat, že osoba vykonávající samostatnou výdělečnou činnost si dobu své nepřítomnosti a možnosti vykonat či nevykonat některé úkoly a postupy může, na rozdíl od zaměstnance, rozhodovat zcela volně.

V případě samostatně vykonávaných činností mimo pracovněprávní vztah jsou podkladovými závazky často smlouva o dílo a příkazní (mandátní) smlouva. Pro smlouvu o dílo je charakteristická samostatnost zhotovitele při provádění objednaného díla. Sama právní úprava občanského zákoníku¹⁵ ale předvídá možnost, kdy bude zhotovitel vázán pokyny, které v průběhu provádění díla bude udělovat objednatel (nebo jím pověřená osoba), plyne-li to ze zvyklostí anebo tak bylo mezi stranami ujednáno.¹⁶ Přímo *ex lege* se zakládá právo kontroly objednatele nad prováděným dílem.¹⁷ V případě příkazní smlouvy je vázanost pokyny příkazce pro osoby vykonávající činnost ještě z povahy smluvního typu daleko větší než v případě popsané smlouvy o dílo. Možnost se samostatným uvážením dalšího postupu odchýlit od pokynů příkazce nebo konat, aniž

¹⁵ Blíže viz *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů*, dále jen „občanský zákoník“.

¹⁶ Blíže viz § 2592 občanského zákoníku.

¹⁷ Srovnej § 2593 občanského zákoníku. Nebudou-li nedostatky zjištěné při provádění kontroly odstraněny, může uvedené vést až k jednostrannému ukončení daného smluvního vztahu ze strany objednatele díla.

by osoba vykonávající příkaz vyčkala jeho odsouhlasení, je přípustná jen ve výjimečných situacích.¹⁸

Za znak omezující svobodně si organizovat práci, a tedy směrovka k práci závislé, jsou také ve směrnici, jak jsme již zmínili výše, uváděna omezení v oblasti využívání subdodavatelů a náhradnictví při vykonávané činnosti.¹⁹ Je nesporně obecnou možností při plnění dluhu v závazkovém právu možnost plnit pomocí jiného a, naopak, je nepřipustné v režimu pracovněprávních vztahů vykonávat závislou práci v zastoupení či jiným způsobem, který nestojí na znaku osobního výkonu práce. Zde je zajímavé, že i když znaky závislé práce bývají třeba doktrinálně relativizovány, zda je na nich vždy nutné trvat, abychom mohli hovořit o vztahu závislé práce, tak osobní výkon práce se v tomto na první pohled jeví neproblematický. Tedy zjednodušeně by se dalo *a contrario* říci, že není-li práce vykonávána danou osobou osobně, znaky závislé práce (bez ohledu na další okolnosti) naplněny nebudou. Uvedené ale tak úplně neplatí obráceně. Nemožnost se nechat při vykonávané činnosti zastoupit, využít subdodavatele či náhradníka při plnění daných úkolů neznamená, a znamenat ani nemůže, že by daný právní poměr měl být poměrem pracovním. Při výkonu samostatně výdělečné činnosti smlouvou o dílo, kde činnost subdodavatelů je jinak typická, rovněž stojí v základu provádění díla zhotovitelem osobně nebo pod jeho osobním vedením (§ 2589 občanského zákoníku).

V příkazní smlouvě je vztah příkazce a příkazníka zpravidla daleko bližší a možnost si ustanovit substituta či náhradníka bude zpravidla vyžadovat souhlas osoby, pro níž je smluvená činnost vykonávána. Například, zájemce se dohodne s osobou nabízející výuku francouzštiny, i zcela mimo souvislost s jakoukoliv digitální platformou, když zájemce zaujmu lektorovy zkušenosti, kladné recenze ostatních účastníků a i během první hodiny mu způsob komunikace vyhovuje. I v režimu obecného soukromého práva v takovém případě platí, že i když to nebude nikde dohodnuto, nemůže bez dalšího lektor sdělit, že od třetí hodiny bude vést lekce namísto něho někdo jiný, kdo také francouzsky umí; „dluh“ ze závazku nemůže lektor plnit prostřednictvím jiné osoby, i když by byly program a rozsah kurzu dle smlouvy stále dodrženy. Tedy i v případě zjevně nezávislé práce samotná povaha smlouvy a právní úprava brání plnit pro-

¹⁸ Blíže viz § 2432 občanského zákoníku.

¹⁹ Blíže viz reciál 25 a článek 4 odst. 2 písm. d) *Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform* [2021-12-09]. COM (2021) 762 final.

střednictvím jiné osoby. Pokud si ale zájemce přes platformu představující jakousi virtuální jazykovou školu vybere lektora, s nímž se dohodne na tomtéž, a jestliže by podmínkou platformy bylo, že se lektor nemůže při výuce nechat zastupovat bez dohody se zájemcem jiným lektorem, pak se ve smyslu návrhu směrnice „brání svobodné organizaci práce“ daného lektora a jeho vztah k platformě bude presumován jako pracovněprávní. Uvedené může vyvolávat určité pochybnosti.

Zajímavý je i důraz na sankce, který je v rámci čtvrtého kritéria obsažený. Návrh směrnice i průvodní dokumenty k němu v rámci dosavadních fází přijímacího procesu často hovoří o problematice ukládání sankcí.²⁰ A právě sjednávání sankcí, kdy je vůči pracující osobě vynucováno plnění smluvních povinností, je považováno za jeden z průvodních znaků, proč by mělo být postavení pracovníka vykonávajícího činnost prostřednictvím digitální pracovní platformy posouzeno jako práce závislá, spíše než práce nezávislá. Obecně v smluvním právu je právní možností, kterou lze utvrdit povinnost osoby řádně plnit smluvené či z jiného titulu vyplývající povinnosti, institut smluvní pokuty, u které je sankční charakter uznáván doktrinálně i judikatorně.²¹ Přístup k možnostem sjednávání smluvních pokut je v pracovněprávních vztazích velmi restriktivní, kdy, vyjma případů konkurenční doložky, nelze platně tyto v žádné podobě sjednat, nejen k utvrzení povinnosti zaměstnance jako slabší smluvní strany, ale ani zaměstnavatele, jak plyne z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 2020 ve věci sp. zn. 21 Cdo 4451/2018.²² Může tak docházet k situaci, že smluvené doložek sankčního charakteru ve smlouvě při výkonu práce prostřednictvím digitální platformy bude indikovat daný poměr pod režim zákoníku práce, pod kterým ale žádné takové doložky sjednávat nelze.²³ Pojem sankce ve smyslu uvedené směrnice je třeba chápat v širším významu krácení nároků pracovníka, omezení přístupu k výhodám a výdělkům, jednostranného ukončení vztahu, v rámci kterého je práce vykonávána, i peněžitých a nepeněžitých poštůh v nejrůznější podobě.

²⁰ Blíže viz reciály 4 a 25, článek 4 odst. 2 písm. d) *Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform* [2021-12-09]. COM (2021) 762 final.

²¹ Srovnej například TINTĚRA, T. *Smluvní pokuta v ČR a Evropě*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015, s. 35-36. ISBN 978-80-7502-095-6.

²² Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky uveřejněný pod číslem 64/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.

²³ Srovnej § 346b zákoníku práce, § 346d odst. 7 zákoníku práce.

Posledním kritériem, které stanovuje navržená směrnice, je faktické omezení možnosti budovat klientskou základnu nebo vykonávat práci pro jakoukoliv třetí stranu. Uvedené kritérium je poměrně vágní a podobu jeho naplňování či nenaplňování bude zřejmě výrazně ovlivňovat, o jaký výkon činnosti se bude jednat. Významná skutečnost je, zda dochází k faktickému omezení možnosti daného pracovníka budovat klientskou základnu nebo vykonávat práci pro jakoukoliv třetí stranu. Zaměstnancům je zakázáno vykonávat za trvání základního pracovněprávního vztahu výdělečnou činnost, která je shodná s předmětem činnosti zaměstnavatele, u něhož jsou zaměstnání, nemají-li k tomu jeho předchozí písemný souhlas.²⁴ Obdobné pravidlo zná slovenská úprava, jen účelněji omezené na pracovní poměry, nikoliv ne na všechny tři základní pracovněprávní vztahy a z praktického pohledu vhodně doplněné nevyvratitelnou domněnkou souhlasu zaměstnavatele při jeho nečinnosti.²⁵ Ve vztazích nezávislé práce je omezení osoby být činný pro jakoukoliv třetí stranu známé v úpravě obchodního zastoupení, když omezená možnost vykonávat konkurenční činnosti je vlastní výhradnímu obchodnímu zastoupení.²⁶ V případě nevýhradního zastoupení se v řadě jiných jurisdikcí dovozuje i bez výslovné úpravy omezení konkurenční činnosti obchodního zástupce po dobu trvání obchodního zastoupení z jeho závazku jednat po dobu trvání obchodního zastoupení v dobré víře vůči zastoupenému podnikateli.²⁷ Zakotvení a přípustění určitých omezení pro obchodního zástupce ve vztahu k budování jeho vlastní klientské základny a činnosti pro jiné, třetí osoby v základu nevyvolávají pochybnosti o jeho postavení samostatného podnikatele.²⁸ Sjednání určitého omezení konkurenčního jednání je obecně možné u všech smluv příkazního typu, i když samotná právní úprava možnost takových doložek, vyjma obchodního zastoupení, nepředjímá. Domníváme se, že nelze bez dalšího ze zakotvení nějakého omezení být činný rovněž pro další strany dovozovat naplnění tohoto předpokladu vedoucího k založení domněnky pracovního poměru. Bylo by vhodnější v tomto ohledu určité zpřesnění daného kritéria, pokud by

²⁴ Blíže viz § 304 odst. 1 zákoníku práce.

²⁵ Blíže viz § 83 odst. 1 *Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce, ve znění pozdějších předpisů*.

²⁶ Blíže viz § 2488 občanského zákoníku.

²⁷ Srovnej J. Kindl v PETROV, J., M. VÝTISK, V. BERAN, et al. *Občanský zákoník: Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2657. ISBN 978-80-7400-747-7.

²⁸ Blíže viz *Council Directive 86/653/EEC of 18 December 1986 on the Coordination of the Laws of the Member States Relating to Self-employed Commercial Agents*. OJEC L 382, 1986-12-31, s. 17-21. Uvedená směrnice je zároveň příkladem vhodně provedené regulace.

osobě vykonávající činnosti prostřednictvím platformy bylo bráněno budovat klientskou základnu nebo vykonávat práci pro libovolnou třetí osobu, aniž by na tom platforma měla oprávněný zájem. Hledisko oprávněnosti zájmu je potřeba vztahovat k platformě, která není v postavení zaměstnavatele, protože oprávněnost zájmu na daném omezení z pohledu subjektu, jež je fakticky v postavení zaměstnavatele, bude jistě v mnohém jiná.

3 Vyvrácení domněnky či fikce pracovního poměru

Samotná konstrukce prostřednictvím právní domněnky, jež zvolila navrhovaná směrnice, je jistě řešením možným a vhodným. S konstrukcí určité domněnky pro vymezení závislé práce v pracovním poměru se můžeme setkat v pracovněprávních úpravách řady evropských zemí, například v Nizozemí²⁹ či Portugalsku. Již v roce 2013 využití vyvrátitelné domněnky či nevyvrátitelné domněnky navrhoval Martin Štefko, tehdy zamýšlené především jako vhodný nástroj na potírání nelegální práce cizinců,³⁰ ale jistě jde o konstrukci v základu vhodnou i v kontextu práce vykonávané prostřednictvím digitálních platforem.

Je ale potřeba vnímat, že naplnění domněnky existence pracovního poměru, bude-li v navržené podobě směrnice přijata a do českého, slovenského a dalších evropských právních řádů implementována, může být poměrně snadné, a *de iure* tak mohou být za pracovní poměr mnohdy považovány vztahy, které jimi zjevně nejsou. Široce pojatá domněnka mnohdy do režimu závislé práce přesměruje i takové vztahy, kde to s ohledem na jejich smysl a účel není potřeba.

I když bude pracovní poměr mezi provozovatelem digitální platformy a poskytovatelem služeb založen domněnkou, je stále ponechána možnost toto zařazení vztahu pod pracovní poměr vyvrátit. V českém překladu návrhu směrnice je zakotvena dikce „se právně považuje“, což je ale legislativní výraz pro právní fikci, která důkaz opaku nepřipouští. Článek 5 směrnice nicméně připouští možnost vyvrátit takto fingovanou existenci pracovního poměru, když současně je možnost vyvrátit zmíněný předpoklad lokalizována do soudního řízení nebo správního řízení. Lze tedy jenom přivítat, pokud v rámci implementace směrnice bude zvo-

²⁹ Blíže viz články 610a a 610b. *Burgerlijk Wetboek* [Nizozemský občanský zákoník] [1992].

³⁰ Blíže viz ŠTEFKO, M. *Vymezení závislé a nelegální práce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 255-256. Studie lidských práv, č. 2. ISBN 978-80-87146-72-9.

len vhodnější výraz pro vyvratitelnou domněnku, která plyne z povahy a smyslu úpravy. Vhodnějším legislativně-technickým vyjádřením by bylo „má se za to“.³¹ V nejasných a sporných případech má zásadní význam, jak je domněnka nastavena a co je presumovaná právní skutečnost, i z pohledu dokazování.³²

Otázkou zůstává, jak bude potřeba nahlížet na daný právní poměr, ve kterém je splněn některý z předpokladů pro nastoupení domněnky, do doby, než bude tato domněnka prokazatelně vyvrácena. S ohledem na vázání vyvrácení domněnky na soudní řízení nebo správní řízení bude uvedené patrně deklarováno rozhodnutím vydaným v tomto řízení, případně jiným aktem orgánu veřejné moci nemajícím povahu rozhodnutí. Představa, že do doby skončení správního řízení či soudního řízení bude muset provozovatel digitální platformy nutně či z opatrnosti k poskytovateli služeb souvisejících s digitální platformou přistupovat jako k zaměstnanci, a až posléze bude možné práci pokládat za nezávislou, je z roviny *ad absurdum*, stejně jako představa, že bude muset fikcí stanovený „platformový zaměstnavatel“ sám vyvolávat nějaké soudní řízení či správní řízení, jestliže jsou v případě jím provozované digitální platformy naplněny předpoklady předvídané ve směrnici pro nastoupení domněnky (fikce), ale současně se v konkrétním případě o pracovní poměr nejedná, a jednat ani nemá. Skutečnosti, že uvedené důsledky neznamenají nějakou dezinterpretaci záměrů předkladatele návrhu směrnice, nasvědčuje i tvrzení obsažené v důvodové zprávě o výhodách získání statusu samostatně výdělečné osoby, kdy „až 3,8 milionu osob by obdrželo potvrzení o svém postavení jako osob samostatně výdělečně činných.“³³ Dochází tak k obrácení obvyklého postupu následné kontroly správního právního zařazení osob vykonávajících pracovní činnosti, když, naopak, budou osoby vykonávající práci prostřednictvím platform muset být prospektivně ve formálním řízení zkontrolovány, jestli mohou být zařazeny jako osoby samostatně výdělečně činné.

Celá konstrukce „vyvinění se“ z pracovního poměru je zásadní koncepční změnou od současného naplňování znaků závislé práce, když bez

³¹ Aktuální případ legislativně nevhodného užití fikce namísto vyvratitelné domněnky nalezneme například v *Zákoně č. 214/2022 Sb., o zvláštních důvodech pro zastavení exekuce a o změně souvisejících zákonů* v § 1 odst. 4 věta první.

³² Blíže viz § 133 *Zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů*.

³³ Blíže viz důvodová zpráva k *Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform* [2021-12-09]. COM (2021) 762 final, s. 13.

jejich naplnění, i když nikoliv absolutně, jde o práci mimo rámec závislé práce. Využívání dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr pro právní rámec práce platformových pracovníků je omezeno zpřísněnou regulací těchto dohod plynoucí z dosud v České republice neprovedené směrnice o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii.³⁴ Domněnka také primárně směřuje k existenci pracovního poměru, nikoliv jiných atypických forem zaměstnávání. Je otázkou, zda to může mít význam diferencovat. Domníváme se, že by měla být zachována možnost vyvrátit domněnku pracovního poměru nejen směrem k výkonu samostatné výdělečné činnosti, ale rovněž směrem k dohodám o práci konané mimo pracovní poměr a činnosti s nepodnikatelským charakterem.

Jako možné úvahy, jak regulovat činnost vykonávanou na určitém pomezí mezi prací závislou a prací nezávislou, se vyskytují návrhy pro vytváření ještě další, třetí kategorie pracovníků, vedle zaměstnanců vykonávajících závislou práci a osob se samostatně vykonávanou činností.³⁵ Úprava navrhované směrnice o podmínkách pracovníků pracujících prostřednictvím platformy ale s vytvářením nějaké specifické další kategorie pracovníků úplně nepočítá. Problém s odlišováním nezávislé práce od třetí kategorie pracovníků a, na druhé straně, problém s odlišováním této třetí kategorie pracovníků od základních pracovněprávních vztahů by přetrvával nadále.

Závěr

S postupující digitalizací a v našem příspěvku analyzovaným návrhem evropské směrnice znovu ožívá téma hranice mezi výkonem závislé práce a jejím samostatným nezávislým výkonem. V českých poměrech, i bez souvislosti s možnostmi regulace práce prostřednictvím digitálních pracovních platform, vidíme aktuální snahy o redefinici nelegální práce vykonávané mimo rámec pracovněprávních vztahů, především negací prvku soustavnosti jako možného znaku závislé práce, jež patrně ulehčí důkazní situaci orgánům veřejné moci snažícím se zastřené pracovněprávní

³⁴ Blíže viz *Directive (EU) 2019/1152 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on Transparent and Predictable Working Conditions in the European Union*. OJ EU L 186, 2019-07-11, s. 105-121.

³⁵ Srovnej například KENNEDY, J. V. *Three Paths to Update Labor Law for the Gig Economy* [online]. 1st ed. Washington, DC: Information Technology & Innovation Foundation, 2016, s. 2 [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://itif.org/publications/2016/04/18/three-paths-update-labor-law-gig-economy/>.

vztahy postihovat. Současně k tomu ale absentují další širší pracovně-právní i obecně soukromoprávní konsekvence. Konstrukce domněnky pracovního poměru přinášená článkem 4 navrhované směrnice pro účely platformové práce, s celou řadou možných kritérií, které více přiléhavě a flexibilně mohou postihnout charakter vykonávané práce než rigidní definice vyžadující naplnění všech zákonem předvídaných znaků, je v základu jistě vhodné řešení. I přes zvolení poměrně flexibilní právní konstrukce je zde stále otázka střetu s realitou značné diverzity vykonávaných činností, při kterých jsou digitální platformy nějakým způsobem využívány. Na skutečnost, že „pestrost už nyní existujících obchodních modelů kolaborativní ekonomiky nasvědčuje tomu, že není možnost bez pochybností určit, ani zevšeobecnit, či fyzická osoba, která poskytuje příslušné služby, má mít vždy právní status zaměstnance nebo osoby samostatně vykonávající činnost, nebo ani jedno,“ upozorňovala již před lety Helena Barancová.³⁶

Na jedné straně lze jistě přivítat zlepšení ochrany a podmínek pracovníků pracujících prostřednictvím digitálních platform, pokud by taková regulace byla přijata a transponována, když lze dále předpokládat, že se uvedené v budoucnu může týkat stále širšího okruhu osob. Současně je potřeba ale brát v úvahu další důsledky, které s sebou může přinést masivnější přesměrování práce dosud vykonávané v podmínkách nezávislé práce pod presumovaný pracovní poměr. Možná by v první fázi mohla být užitečnější méně ambiciózní regulace, za současného znovuvymezení závislé práce v obecných souvislostech, aby nevznikaly nedůvodné rozdíly, když by v režimu platformové práce činnost s určitou mírou podřízenosti a kontroly byla pracovním poměrem, zatímco obdobně vykonávaná činnost jinou osobou, jež ale nemá souvislost s digitální platformou, by závislou prací nadále po právu nebyla. *Na margo* výše uvedeného, správnému zařazení daných pracovníků by také mohlo přispět, pokud by rozdíly v regulaci závislé práce a nezávislé práce nebyly v řadě ohledů tolik propastné.

Seznam bibliografických odkazů

BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017. 191 s. ISBN 978-80-7502-253-0.

³⁶ Blíže viz BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 19. ISBN 978-80-7502-253-0.

- BARANCOVÁ, H. Ochrana života a zdravia zamestnancov a nové technológie. In: H. BARANCOVÁ, ed. *Nové technológie v pracovnom práve a bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci: Právne a psychologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 9-29. ISBN 978-80-7502-241-7.
- BARANCOVÁ, H. Pracovné právo v digitálnej dobe. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 9-29. ISBN 978-80-7502-259-2.
- BARCEVIČIUS, E., V. GINEIKYTĖ-KANCLERĖ, L. KLIMAVIČIŪTĖ a N. RAMOS MARTIN. *Study to Support the Impact Assessment of an EU Initiative to Improve the Working Conditions in Platform Work: Final Report* [online]. 1st ed. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. 213 s. [cit. 2022-11-30]. ISBN 978-92-76-43541-9. Dostupné z: <https://doi.org/10.2767/527749>.
- Burgerlijk Wetboek* [Nizozemský občanský zákoník] [1992].
- Council Directive 86/653/EEC of 18 December 1986 on the Coordination of the Laws of the Member States Relating to Self-employed Commercial Agents*. OJ EC L 382, 1986-12-31, s. 17-21.
- Directive (EU) 2019/1152 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on Transparent and Predictable Working Conditions in the European Union*. OJ EU L 186, 2019-07-11, s. 105-121.
- Doporučení Mezinárodní organizace práce č. 198 o pracovním poměru z roku 2006*.
- KENNEDY, J. V. *Three Paths to Update Labor Law for the Gig Economy* [online]. 1st ed. Washington, DC: Information Technology & Innovation Foundation, 2016. 24 s. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://itif.org/publications/2016/04/18/three-paths-update-labor-law-gig-economy/>.
- MÉSZÁROS, M. Vplyv kolaboratívnej ekonomiky na pojem závislej práce. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 271-293. ISBN 978-80-7502-259-2.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 69/03*.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform [2021-12-09]. COM (2021) 762 final.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony podle stavu odešlaného Ministerstvem práce a sociálních věcí do připomínkového řízení ke dni 9. 11. 2022, čj. MPSV-2022/160564-521/2.

PETROV, J., M. VÝTISK, V. BERAN, et al. *Občanský zákoník: Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. 3276 s. ISBN 978-80-7400-747-7.

PORUBAN, A. Medzi zamestnancom a samostatne zárobkovo činnou osobou. *Acta Universitatis Carolinae: Iuridica* [online]. 2019, roč. 65, č. 1, s. 103-106 [cit. 2022-11-30]. ISSN 2336-6478. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23366478.2019.8>.

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). OJ EU L 119, 2016-05-04, s. 1-88.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 21 Cdo 4451/2018.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 13. 2. 2014, sp. zn. 6 Ads 46/2013.

ŠTEFKO, M. *Vymezení závislé a nelegální práce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. 279 s. Studie lidských práv, č. 2. ISBN 978-80-87146-72-9.

TINTĚRA, T. *Smluvní pokuta v ČR a Evropě*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015. 232 s. ISBN 978-80-7502-095-6.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

Zákon č. 214/2022 Sb., o zvláštních důvodech pro zastavení exekuce a o změně souvisejících zákonů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/2012 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

JUDr. Tomáš Tintěra, Ph.D.

Právnická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Třída 17. listopadu 8
771 11 Olomouc
Česká republika
tomas.tintera@upol.cz

 <https://orcid.org/0000-0002-8389-1958>

Hranice občianskoprávnej a pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu pri vykonávaní práce v digitálnych platformách¹

Limits of Civil and Labour Liability for Damage when Performing Work in Digital Platforms

Matúš Ridzoň

Abstract: *The paper deals with the issue of the civil liability and the labour liability in connection with the performance of work in digital platforms. The author offers an overview of the presented issue after having taken into account the general principles of the phenomenon called the collaborative economy. However, he does not assess the collaborative economy as an isolated phenomenon, but analyses it in relation to the controversies it creates in legal relations, with a special emphasis laid on the nature of the liability relationships that arise in connection with it. The correct assessment of the nature of the liability relationships arising in connection with the performance of work in digital platforms has a fundamental impact on whether the resulting relationships will be assessed in accordance with the intentions of the Civil Code or the Labour Code, as well as on the fact of which subjects will be responsible for the damage, to whom they will be responsible and to what extent they will be responsible for the damage caused. The paper results in reflections on the possibilities of improving the current legal regulation in the subject area.*

Key Words: Civil Law; Labour Law; Collaborative Economy; Liability; Employee; Worker; Employer; Dependent Work; Subordination; Nature of Work; the Slovak Republic.

Abstrakt: *Príspevok sa zaoberá problematikou občianskoprávnej zodpovednosti a pracovnoprávnej zodpovednosti v nadväznosti na vykonávanie práce v digitálnych platformách. Autor ponúka náhľad na predkladanú problematiku po zohľadnení všeobecných východísk fenoménu nazývaného*

¹ Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia grantovej úlohy projektu VEGA č. 1/0790/20 s názvom „Ochrana zamestnanca v kontexte priemyselnej revolúcie 5.0 – východiská, možnosti a riziká“, zodpovedný riešiteľ doc. JUDr. Marcel Dolobáč, PhD.

kolaboratívna ekonomika. Kolaboratívnu ekonomiku však neposudzuje ako izolovaný jav, ale analyzuje ju vo vzťahu k polemikám, ktoré v právnych vzťahoch vytvára, a to s osobitným akcentom kladeným na povahu zodpovednostných vzťahov, ktoré v súvislosti s ňou vznikajú. Správne posúdenie povahy zodpovednostných vzťahov vznikajúcich v súvislosti s výkonom práce v digitálnych platformách má zásadný vplyv na skutočnosť, či vznikajúce vzťahy budú posudzované v intenciách Občianskeho zákonníka alebo Zákonníka práce, a tiež na skutočnosť, aké subjekty budú za škodu zodpovedať, komu budú zodpovedať a v akom rozsahu budú zodpovedať za spôsobenú škodu. Príspevok vyúsťuje do úvah o možnostiach zlepšenia aktuálnej právnej úpravy v predmetnej oblasti.

Kľúčové slová: Občianske právo; pracovné právo; kolaboratívna ekonomika; zodpovednosť; zamestnanec; pracovník; zamestnávateľ; závislá práca; subordinácia; povaha práce; Slovenská republika.

Úvod

Zrodenie a rozhraničenie jednotlivých právnych odvetví súkromnoprávnej povahy sa vyvíjalo v prúde času, až nakoniec najmä v posledných storočiach došlo k ich osamostatneniu za pomoci legislatívneho zakotvenia základných právnych kódexov. Kodčeniu jednotlivých súkromnoprávnych odvetví od občianskeho práva napomohla i postupná dominancia prameňov práva, ktoré boli vyjadrené v písomnej forme. Aj napriek uvádzaným faktorom nebolo ani v oných časoch možné v akejkolvek situácii nepochybné určiť, či je namieste, aby sme aplikovali občianskoprávnú úpravu, obchodnoprávnú úpravu alebo pracovnoprávnú úpravu. Neisté zatriedenie povahy právnych vzťahov, ako aj neisté vymedzenie skutočných hraníc medzi právnymi odvetviami súkromného práva však nebolo iba doménou staršej právnej úpravy, ale i v súčasnosti sa s príchodom moderných technológií, ako aj nových spôsobov vykonávania práce objavujú miesta neistoty, do ktorých sa snažia vniesť svetlo právna teória i decízna prax súdov. Súčasný stav odzrkadľuje dynamiku doby, na ktorú spravidla dostatočne rýchlo nereflektuje ani samotná normotvorba.

S prihliadnutím na skutočnosť, že právna teória, ako i rozhodovacia prax sa realizuje prostredníctvom prezentovania myšlienok konkrétnych osôb, ktoré aj pri uplatňovaní najlepšieho vedomia a svedomia môžu dospieť k odlišným právnym záverom, je zrejmé, že názory prezentované pri vymedzovaní hraníc medzi občianskym právom a pracovným právom

nebudú jednotné, a i keď to nie je žiaduce, nebudú vždy jednotné ani pri skutkovo podobných prípadoch. Nebude tomu inak ani pri posudzovaní zodpovednostných vzťahov, ktorých zakategorizovanie medzi občianskoprávne či pracovnoprávne môže mať zásadný vplyv nielen na ne/uplatnenie zákonnej limitácie výšky škody, ale najmä na vymedzenie subjektu, ktorý bude zodpovedať za vzniknutú škodu, a subjektu, ktorému bude zodpovedať.

Práve povaha zodpovednostných vzťahov, ktoré môžu vznikať počas vykonávania práce v digitálnych platformách, môže v spoločnosti vyvolávať mnohé otázky, ktoré vnášajú do právnych vzťahov neistotu. Neistota môže spočívať vo vymedzení zodpovedného subjektu, vo výške nárokov, ktoré možno od osoby zodpovednej za škodu požadovať, ako i v otázke, naplnenie ktorých predpokladov je nevyhnutné pre vyvodzovanie zodpovednosti za škodu preukázať.

Uvádzané skutočnosti sú kľúčové pre posúdenie obsahu zodpovednostného vzťahu. Určujúcim tak bude zistiť, ktoré parametre a skutočnosti sú spôsobilé vymedziť hranice občianskoprávnej zodpovednosti a pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu spôsobenú pri vykonávaní prác v digitálnych platformách, a následne vymedziť situácie, kedy bude aplikované posudzovanie občianskoprávnej zodpovednosti za škodu a kedy pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu.

Za účelom naplnenia stanovených cieľov sme sa tak rozhodli započat' písanie jadra príspevku s vymedzením základných znakov a prienikových pojmov digitálnych platforiem, v rámci ktorých môže byť vykonávaná práca a prostredníctvom realizácie ktorých môže dochádzať k vzniku zodpovednostných vzťahov z titulu spôsobenej škody. Pokračovať budeme vymedzením základných pojmov, ktorých obsah, ako i rozsah budú koniec-koncov určujúcimi tiež pre vymedzenie hraníc zodpovednostných vzťahov, ktoré kategorizujeme do samostatných právnych odvetví. Predmetná problematika v previazaní s meritom príspevku tvorí zakončenie jadra príspevku.

1 Kolaboratívna ekonomika – prameň neistoty v zodpovednostných vzťahoch

Ústredným pojmom vykonávania prác v rámci digitálnych platforiem je *kolaboratívna ekonomika/hospodárstvo*. Tento fenomén definuje Komisia Európskej únie, ktorá uvádza: „Pod pojmom „kolaboratívne hospodárstvo“ sa rozumejú obchodné modely, v rámci ktorých sú obchodné činnosti pod-

porené kolaboratívnymi platformami vytvárajúcimi otvorený trh pre dočasné využívanie tovarov a služieb, ktoré sú často poskytované súkromnými osobami.”²

Komisia Európskej únie uvádza i účastníkov kolaboratívnej ekonomiky/hospodárstva: „*Kolaboratívne hospodárstvo zahŕňa tri kategórie relevantných aktérov: i) poskytovateľov služieb, ktorí sa spoločne delia o svoje aktíva, zdroje, čas alebo schopnosti – môže ísť o súkromné osoby, ktoré príležitostne ponúkajú svoje služby (tzv. „peers“), alebo poskytovateľov služieb v rámci ich odbornej spôsobilosti (profesionálni poskytovatelia služieb); ii) používateľov týchto služieb; a iii) sprostredkovateľov, ktorí – prostredníctvom online platformy – spájajú poskytovateľov s používateľmi a zjednodušujú ich vzájomné transakcie („kolaboratívne platformy“).*”³

Aj napriek skutočnosti, že uvedené vymedzenie pojmu kolaboratívna ekonomika či kolaboratívne hospodárstvo je v zásade rešpektovaným a existuje mnoho ekvivalentných pomenovaní, ako sú „*sharing economy*“, „*gig economy*“ alebo „*peer-to-peer economy*“, v českej právnej teórii sa vyskytol názor, že zmienené pojmy úplne neodzrkadľujú spôsob prezentovanej interakcie medzi uvádzanými subjektmi v rámci digitálnych platforiem. Tento názor je zdôvodnený tým, že pôvodné ponímanie zdieľanej ekonomiky či zdieľania ako takého spočívalo v poskytnutí služby, ku ktorému zvyčajne dochádzalo medzi osobami, ktoré sa poznali, a bez toho, aby sa za takúto službu poskytovala odmena. *Zdieľanie* tak nebolo realizované za účelom generovania zisku. Z uvedeného dôvodu tak bolo na spôsob vykonávania činnosti za účelom tvorby zisku pri činnostiach definovaných v predchádzajúcich odsekoch príspevku odporúčané skôr pomenovanie „*ekonomika platforiem*“, ktoré lepšie odzrkadľuje skutočnosť, že dominantnými ekonomickými hráčmi sa stali digitálne platformy.⁴

Odhladiac od celkom zrejmeého vymedzenia pojmu kolaboratívna ekonomika/hospodárstvo alebo pojmu ekonomika platforiem je nevyhnutné presmerovať pozornosť na skutočnosť, kde sa tieto pojmy uplat-

² Bližšie pozri *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A European Agenda for the Collaborative Economy* [2016-06-02]. COM (2016) 356 final.

³ Bližšie pozri *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A European Agenda for the Collaborative Economy* [2016-06-02]. COM (2016) 356 final.

⁴ Bližšie pozri MATEJKA ŘEHOŘOVÁ, L. Průmysl 4.0 a pracovní právo – vybrané aspekty. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Přemysel 4.0 a pracovní podmínky*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 103. ISBN 978-80-7502-312-4.

ňujú a aké výhody či nevýhody výkonu prác prostredníctvom nich prinášajú.

Výkon činností pomocou aplikácií digitálnych kolaboratívnych platforiem predstavuje pre poskytovateľa služby (zamestnanca) mnoho výhod. Častokrát proklamovanou výhodou je flexibilita, ktorá poskytovateľa služieb neviaže na pevne určený časový úsek – pracovný čas, a tak je iba na poskytovateľovi služby, kedy bude činnosť vykonávať. Do výkonu činností pomocou aplikácií digitálnych platforiem sa môžu zapojiť špecifické kategórie osôb, ako sú tehotné ženy, ženy a muži starajúci sa o nepľnoleté deti či zdravotne postihnutí zamestnanci, ktoré by inak mali sťažený výkon či prístup k zamestnaniu. V širšom zmysle sú pomocou aplikácií digitálnych kolaboratívnych platforiem poskytovateľom služieb sprístupnené také druhy činností, na ktoré by inak (bez použitia aplikácie) nemali reálny dosah.⁵ V súčasnej dobe medzi tieto platformy môžeme zaradiť platformy, ktoré fungujú cez aplikácie Bolt: Taxi a E-kolo-bežky, Bolt Food, Wolt, foodpanda – donáška jedla, Bistro.sk, Uber, Airbnb, Autostop, BlaBlaCar, TaskRabbit alebo Fancy Hands.

Možno však uviesť, že takéto digitálne platformy majú aj mnoho nevýhod, ktoré sa premietajú najmä do ne/istôt poskytovateľov služieb. Postavenie poskytovateľov služieb sa nápadne podobá postaveniu zamestnancov vykonávajúcich závislú prácu, no aj napriek tomu tieto osoby nemajú garancie smerujúce k existencii istôt sociálneho zabezpečenia či garanciu minimálnej mzdy za vykonanú prácu. V neposlednom rade môžu absentovať i iné prejavy ochrannej funkcie pracovného práva, spočívajúce napríklad aj v limitácii rozsahu zodpovednosti za škodu pri neďbanlivostnom zavinení jej vzniku. Klúčovým bude i posúdenie existencie zodpovednosti za škodu, a teda, či zaťažuje iba sprostredkovateľa ako „zamestnávateľa“, ktorý zodpovedá za škodu priamo používateľovi služby – tretej osobe, a to tak, že je bezprostredne vylúčená občianskoprávna zodpovednosť poskytovateľa služby, alebo nie. Za danej situácie je tak namieste, aby sme sa zamysleli nad pracovnoprávnou zodpovednosťou prevádzkovateľa služby jej sprostredkovateľovi.

Práve ako posledné uvádzané skutočnosti majú zásadný význam pre postavenie poskytovateľa služby. Postavenie poskytovateľa služby sa

⁵ Bližšie pozri DOBROVIČ, L. Kolaboratívna (zdieľaná) ekonomika a jej vplyv na ochranu duševného zdravia v oblasti služieb dopravy. In: M. SANGRETOVÁ, ed. *Vplyv moderných technológií na právo*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, 2019, s. 25-26. ISBN 978-80-8152-728-9.

však môže zásadne líšiť s prihliadnutím na digitálnu platformu, cez ktorú vykonáva svoju prácu. Pri vymedzení postavenia poskytovateľa služieb, a v previazaní s tým aj vo vzťahu k vymedzeniu hraníc občianskoprávnej zodpovednosti a pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu, bude rozhodujúcim posúdenie pojmov závislá práca, zamestnanec a zamestnávateľ, ktorých obsah bude zásadne determinovať povahu zodpovednostných vzťahov. Uvedenými pojmami a ich vplyvom na povahu zodpovednostných vzťahov sa zaoberáme v nasledujúcej časti príspevku.

2 Závislá práca, zamestnanec, pracovník, pracovný pomer – kľúčové pojmy, ktoré môžu priniesť istotu do určenia povahy zodpovednostných vzťahov

Pri posudzovaní možnosti subsumpcie skutkového stavu veci pod konkrétnu právnu normu bude spravidla rozhodujúce, či skutkový stav veci bude zapadať do koncepcie právneho odvetvia, ktoré je prezentované prostredníctvom základných legislatívnych definícií. Osobitne budeme mať možnosť predmetné skutočnosti vnímať v rámci vymedzenia rozsahu pôsobnosti pracovného práva či jeho základného kódexu – Zákonníka práce.⁶

Práve základné pojmy Zákonníka práce, ako sú závislá práca, zamestnanec či pracovný pomer, budú mať moc odlíšiť pracovnoprávne vzťahy od iných súkromnoprávnych vzťahov, ktoré sa im nápadne podobajú tým, že spočívajú vo vykonávaní práce, a to na základe osobitných zmluvných typov zakotvených v Občianskom zákonníku⁷ alebo Obchodnom zákonníku.⁸

Po poznaní skutočnosti, že v rámci záväzkového vzťahu vystupujú ako jeho účastníci zamestnanec a zamestnávateľ, bude zrejmé, že ak tento zamestnanec v príčinnej súvislosti s vykonávaním pracovných úloh či v priamej súvislosti s nimi spôsobí tretej osobe škodu, stane sa tak účastníkom záväzkového vzťahu pracovnoprávnej povahy, posudzovaného v intenciách ustanovení ôsmej časti Zákonníka práce, a hoci zaviní aj vznik občianskoprávneho vzťahu, nebude jeho účastníkom. Naopak, ak nenaplní uvedené predpoklady, bude viac než pravdepodobné, že sa naše

⁶ Bližšie pozri *Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov* (ďalej len „Zákonník práce“).

⁷ Bližšie pozri *Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov* (ďalej len „Občiansky zákonník“).

⁸ Bližšie pozri *Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov* (ďalej len „Obchodný zákonník“).

myšlienky pri posudzovaní povahy záväzkového vzťahu musia opierať iba o právne normy občianskeho práva a obchodného práva, a to najmä o šiestu časť Občianskeho zákonníka a ustanovenia § 373 a nasl. Obchodného zákonníka.

V previazaní na problematiku vykonávania práce prostredníctvom digitálnych platforiem je však skúmanie naplnenia základných pojmov pracovného práva, ktoré by predurčovali povahu zodpovednosti za škodu, značne zaťažkávajúce. Práve špecifickosť vykonávania takejto práce a osobitosti postavenia vystupujúcich subjektov môžu spôsobiť, že nebudú „zapadať“ do koncepcie právneho vymedzenia pojmov zamestnanec, zamestnávateľ, závislá práca alebo pracovný pomer, hoci by sme to mohli považovať za jedinou rozumnú možnosť.

Helena Barancová k predmetnej problematike uvádza, že podstatnou okolnosťou pri právnej identifikácii vzťahu medzi poskytovateľom služby a príslušnou platformou je to, *kto z týchto subjektov, poskytovateľ alebo sprostredkovateľ, rozhoduje o spôsobe výkonu poskytovanej služby, o cene služby či o čase, kedy sa bude vykonávať táto služba*. Okrem toho uvádza, že podstatným indikátorom je i vymedzenie toho, *kto z týchto subjektov znáša náklady na realizáciu služby*.⁹ Naplnenie či nenaplnenie vyššie uvádzaných skutočností do výraznej miery predznamenáva povahu záväzkových vzťahov vzniknúcich pri vykonávaní činnosti v súlade so Zákonníkom práce alebo podľa Občianskeho zákonníka či Obchodného zákonníka.

Vo vzťahu k predkladanej problematike však má osobitný význam najmä rozhodovacia prax najvyšších súdnych autorít. Osobité postavenie má najmä Súdny dvor Európskej únie, ktorý, hoci neposudzuje legislatívne pojmy slovenského právneho poriadku, predkladá svoj pohľad na pojmy práva Európskej únie majúce významný vplyv na posudzovanie povahy záväzkovoprávnych vzťahov. Z pohľadu práva Európskej únie bude rozhodujúcim zadenfinovanie pojmu *pracovník*.

Základ vo veci súdneho definovania pojmu pracovník ponúklo rozhodnutie vo veci Lawrie-Blum, v ktorom Súdny dvor Európskej únie považuje za pracovníka toho, kto v podriadenosti k inému osobne preňho

⁹ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. Vplyv digitalizácie pracovných procesov na základné pojmy pracovného práva. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Priemysel 4.0 a pracovné podmienky*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 12. ISBN 978-80-7502-312-4.

vykonáva závislú prácu za odmenu.¹⁰ Pojem závislá práca uvedený v tejto definícii pracovníka je však opäť nutné vykladať autonómne a vonkoncom nemožno dospieť k záveru, že definícia pracovníka je stanovená rigidnejšie ako definícia zamestnanca podľa Zákonníka práce. Predmetnú tézu potvrdzuje decízna prax Súdneho dvora Európskej únie.

Ak si rozoberieme vyššie uvádzanú definíciu pracovníka „na drobné“, dospejeme k záveru, že predmetná definícia sa skladá z troch podstatných znakov. Prvým znakom je *existencia subordinačného vzťahu*, druhým znakom zase *povaha práce*, ktorá je vykonávaná osobne, a tretím znakom je prítomnosť *odmeny* za vykonanú prácu.

K takému istému záveru dospela aj Komisia Európskej únie (predpokladáme, že sa inšpirovala rozhodovacou praxou Súdneho dvora Európskej únie), ktorá pre identifikáciu pracovného pomeru v súvislosti s vykonávaním prác v rámci digitálnych platforiem odporúča uskutočniť trojkrovový test spočívajúci v teste podriadenosti a nadriadenosti, teste povahy vykonávanej práce a teste odmeňovania.¹¹ V kontexte s uvádzaným v nasledujúcom texte preskúmame všetky rozhodujúce kritériá pre posúdenie existencie pracovného pomeru, ktoré zásadne ovplyvňujú hranice občianskoprávnej zodpovednosti a pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu.

Ad 1)

Ak preskúmavame povahu vzájomného vzťahu sprostredkovateľa služby a jej poskytovateľa, každý takýto vzťah musíme posudzovať individuálne. Subordinačnej povahy vzájomného vzťahu týchto subjektov môže nasvedčovať oprávnenie sprostredkovateľa rozhodovať o základných otázkach výkonu práce poskytovateľa služby, a teda ak sprostredkovateľ služby aspoň do významnej miery rozhoduje o tom, ako sa bude organizovať pracovný čas, určuje spôsob vykonávania práce či spôsob odmeňovania, pracovné a mzdové podmienky,¹² je viac než pravdepodobné, že tento vzťah bude mať bez ohľadu na svoju formálnu podobu pracovnoprávnú povahu. Ak by počas vykonávania práce prostredníctvom digitál-

¹⁰ Blížšie pozri *Case of Deborah Lawrie-Blum v. Land Baden-Württemberg* [1986-07-03]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1986, C-66/85.

¹¹ Blížšie pozri *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A European Agenda for the Collaborative Economy* [2016-06-02]. COM (2016) 356 final.

¹² Blížšie pozri BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 24. ISBN 978-80-7502-253-0.

nej platformy poskytovateľ služby spôsobil škodu, za túto by v zmysle ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka nezodpovedal podľa občianskoprávných predpisov ako samostatný poskytovateľ služieb, ale zodpovedal by len v zmysle pracovnoprávných predpisov podľa ôsmej časti Zákonníka práce svojmu zamestnávateľovi.

Možno tak dospieť k záveru, že bez ohľadu na skutočnosť, či je vzájomný zmluvný vzťah medzi sprostredkovateľom služby a poskytovateľom služby označený ako pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah, alebo sa „tvári“ ako občianskoprávny vzťah či obchodnoprávny vzťah, hoci je zrejmé, že naplňuje podstatné predpoklady pre jeho zakategorizovanie medzi pracovnoprávne vzťahy, tento sa, s prihliadnutím na obsah záväzkového vzťahu, bude považovať za pracovnoprávny vzťah. Uvedenú tézu navyše potvrdzuje i ustanovenie § 1 ods. 3 Zákonníka práce, ktoré normuje: *„Závislá práca môže byť vykonávaná výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo, výnimočne za podmienok ustanovených v tomto zákone, aj v inom pracovnoprávnom vzťahu. Závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov.“*

Na druhej strane sa žiada poznamenať, že nie každá digitálna platforma, ktorá sprostredkúva služby, bude zároveň i zamestnávateľom, a to spravidla z dôvodu, že medzi sprostredkovateľom a poskytovateľom služby nebude splnená podmienka subordinačnej povahy vzťahu. Za účelom rozlíšenia situácií, kedy bude postavenie sprostredkovateľa zodpovedať postaveniu zamestnávateľa a kedy zase nie, možno jednotlivé digitálne platformy rozkategorizovať podľa povahy poskytovanej služby.

Podľa povahy poskytovanej služby kategorizujeme digitálne platformy na také, ktoré sa zameriavajú na:¹³

1. zdieľanie majetku (napríklad Airbnb, Autostop, BlaBlaCar);
2. zdieľanie služieb založených na zdieľaní majetku (napríklad Bolt: Taxi a E-kolobežky, Bolt Food, Wolt, foodpanda – donáška jedla, Bistrot.sk, Uber);

¹³ Bližšie pozri TIPPETT, E. Employee Classification in the United States. In: N. M. DAVIDSON, M. FINCK a J. J. INFRANCA, eds. *The Cambridge Handbook of the Law of the Sharing Economy* [online]. 1st ed. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2018, s. 291-303 [cit. 2022-11-28]. ISBN 978-1-108-25588-2. Dostupné na: <https://doi.org/10.1017/9781108255882.022>.

3. zdieľanie služieb spočívajúcich v remeselných schopnostiach poskytovateľa (napríklad TaskRabbit, Fancy Hands).

Prvá skupina platforiem je zrejme najfrekvencovanejšie považovaná za takú, ktorá medzi sprostredkovateľom služieb a ich poskytovateľom zakladá výlučne občianskoprávny vzťah alebo obchodnoprávny vzťah, pretože s prihliadnutím na typických predstaviteľov digitálnych platforiem tohto zamerania je zrejme, že nepôjde o zastretý pracovnoprávny vzťah. Náš názor odôvodňujeme povahou realizácie poskytnutých služieb, kedy sprostredkovateľ zasahuje do poskytovania služieb v minimálnom rozsahu a poskytovateľom služieb ponecháva široký rozsah voľby frekvencie poskytovania služieb, výšky odplaty za poskytované služby a stanovuje iba rámcové kritériá pre poskytovanie služieb. Častokrát sprostredkovateľ služieb nepožaduje ani žiadnu odmenu, pretože niektoré z platforiem sú založené za účelom dosahovania verejnoprospešných cieľov.

Za takejto situácie tak možno poznamenať, že záväzkové vzťahy v rámci digitálnych platforiem, prostredníctvom ktorých sa zdieľa majetok, spravidla nemôžu tvoriť podklad pre vznik pracovnoprávnej zodpovednosti poskytovateľa služieb, a tento tak bude za škodu spôsobenú pri poskytovaní služby zodpovedať sám podľa noriem občianskeho práva či obchodného práva.

Inak tomu však bude pri dvoch ďalších kategóriách služieb poskytovaných prostredníctvom digitálnych platforiem. Pri týchto už nebude jednoznačne isté, či za škodu budú zodpovedať poskytovateľ služby podľa Zákonníka práce a sprostredkovateľ služby podľa Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka ako jeho zamestnávateľ, alebo za škodu bude zodpovedať výlučne poskytovateľ služby podľa občianskoprávných predpisov alebo obchodnoprávných predpisov. Dané tvrdenie je odôvodnené tým, že pri zdieľaní služieb založených na zdieľaní majetku, ako i pri zdieľaní služieb spočívajúcich v remeselných schopnostiach poskytovateľa bude oveľa frekvencovanejším direktívnejšie vymedzenie poskytovania služieb, kde už bude badateľný subordinačný vzťah medzi sprostredkovateľom služieb a ich poskytovateľom. Predmetná skutočnosť, za splnenia ďalších podmienok, môže predznamenávať existenciu pracovnoprávneho vzťahu medzi sprostredkovateľom a poskytovateľom služieb.

Dobрым príkladom pre vymedzenie digitálnej platformy, ktorá spočíva v zdieľaní služieb založených na zdieľaní majetku a ktorá zakladá

medzi sprostredkovateľom služieb a ich poskytovateľom vzťah, ktorý môžeme považovať za pracovnoprávny vzťah, je právne nastavenie fungovania platformy Uber.

Aj napriek skutočnosti, že sa predmetná spoločnosť vo viacerých súdnych konaniach pred súdmi viacerých štátov bránila tým, že svojim „klientom“ – poskytovateľom služieb iba sprostredkovala možnosť zabezpečovať poskytovanie prepravných služieb, táto argumentácia neobstála. Argumentácia spoločnosti neobstála najmä z dôvodu, že Uber bol v čase rozhodovania v predmetných konaniach držiteľom kľúčových informácií o pasažieroch a jazdách, ku ktorým vodiči ako poskytovatelia služieb nemali prístup; Uber požadoval nízku mieru zrušenia prijatých jász a vysoký stupeň prijímania jász pre aktivizáciu účtu a okrem toho penalizoval vodičov, ktorí tieto požiadavky nespĺňali; vodič neovplyvňoval výber trasy, pretože ju určovala aplikácia, a podobne tak neovplyvňoval ani výšku cien za poskytované služby, pretože ich fixne určoval Uber.¹⁴ Všetky uvádzané skutočnosti podporujú vysokú mieru subordinácie poskytovateľa služieb voči sprostredkovateľovi služieb, čo predznamenáva, že poskytovateľ služby vykonával svoju prácu ako zamestnanec a sprostredkovateľ služby vystupoval v postavení zamestnávateľa.

Obdobný záver vo vzťahu k uvádzanej platforme zaujal aj Generálny advokát Súdneho dvora Európskej únie, a to i napriek tomu, že posudzovanie povahy činnosti spoločnosti Uber nebolo meritom sporu v konaní pred Súdnym dvorom Európskej únie, v ktorom poskytoval svoje stanovisko. Závery z predmetného stanoviska možno zhrnúť nasledovne. Vodiči, ktorí jazdia v rámci platformy Uber, nevykonávajú vlastnú činnosť, ktorá by existovala nezávisle od platformy Uber, a teda ich činnosť môže existovať iba v rámci platformy, bez ktorej by nemala žiadny zmysel. Uber taktiež stanovuje predbežné podmienky prístupu k činnosti a jej ďalšieho vykonávania, finančne odmeňuje vodičov za dosiahnutie veľkého počtu ciest a oznamuje im miesta a časy, v ktorých sa môžu spoľahnúť na veľký počet jász a výhodné tarify, čím bez formálneho tlaku na vodičov zabezpečuje svoje potreby. S prihliadnutím na skutočnosti uvádzané v posledných odsekoch je zrejmé, že zmienená platforma nemôže byť považovaná za obyčajného sprostredkovateľa medzi poskytovateľmi služieb a ich používateľmi. Vzhľadom na dané závery možno opäť dospieť

¹⁴ Bližšie pozri *Case of Uber B.V. and Others (Appellants) v. Aslam and Others (Respondents)* [2018-12-19]. Judgement of the Supreme Court of the United Kingdom, 2018, [2018] EWCA Civ 2748.

ku konštatovaniu, že spoločnosť Uber v čase rozhodovania pred Súdnyim dvorom Európskej únie pôsobila ako zamestnávateľ.¹⁵

Vychádzajúc z vyššie uvedeného je zrejmé, že množstvo digitálnych platforiem aj napriek skutočnosti, že svoju činnosť prezentujú ako výlučne sprostredkovateľskú, pôsobí v postavení zamestnávateľov. Za tejto situácie tak vo vzťahu k podstate nášho príspevku možno poznamenať, že sa na poskytovateľov služieb fakticky vystupujúcich v postavení zamestnancov bude vzťahovať ochranná funkcia pracovného práva a z tohto dôvodu sa budú zodpovedať za škodu len svojim zamestnávateľom, ktorí sú formálne označení ako sprostredkovatelia služieb. Zásadný vplyv to bude mať napríklad na limitáciu výšky škody spôsobenej nedbanlivostným konaním poskytovateľa služby, a to maximálne v rozsahu štvornásobku jeho priemerného mesačného zárobku pred spôsobením škody. Občianskoprávnou zodpovednosť alebo obchodnoprávnou zodpovednosť za spôsobenú škodu tak bude znášať výlučne zamestnávateľ – sprostredkovateľ služby.

Ad 2)

V zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie a názoru Komisie Európskej únie budú rozhodujúcimi i povaha a obsah vykonávanej činnosti, ktorá nesmie mať iba malý, respektíve nepatrný rozsah. Pre vymedzenie rozsahu, ktorý má v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie skúmať vnútroštátny súd, bude kľúčovým skúmanie frekvencie vykonávanej činnosti, limitu obratu.¹⁶

Pre posúdenie uvedeného parametra nebude rozhodujúce, aký má význam hospodárska činnosť zamestnávateľa, ale rozhodujúcimi budú výlučne charakter, povaha a obsah práce zo strany fyzickej osoby, ktorá ju vykonáva. Predmetná skutočnosť však nevylučuje existenciu pracovnoprávneho vzťahu za situácie, že osoba vykonáva prácu s nízkou produktivitou práce, no je zrejmé, že túto prácu vykonáva v pracovnom pomere. Výkon takejto práce je nutné zásadne odlíšiť od činností, ktoré majú len okrajový, prípadne vedľajší charakter, a teda nemajú pracovnoprávnú povahu.¹⁷

¹⁵ Bližšie pozri KRIŽAN, V. Uber v rozhodovacej činnosti orgánov aplikácie práva. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 119. ISBN 978-80-7502-259-2.

¹⁶ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 25. ISBN 978-80-7502-253-0.

¹⁷ Bližšie pozri *Case of I. Bettray v. Staatssecretaris van Justitie* [1989-05-31]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1989, C-344/87.

Súdny dvor Európskej únie vo veci Kempf poznamenáva, že za nepatrnú či vedľajšiu činnosť, ktorá nenapĺňa rámec pracovnoprávneho vzťahu, nemožno považovať pracovné pomery na dobu určitú.¹⁸ Za takúto nemožno považovať ani prerušovanú prácu, pri ktorej je daná taká úroveň flexibility práce, že zamestnanec pri nepriaznivej hospodárskej situácii zamestnávateľa určitú časť roku prácu nevykonáva a nedostáva tak ani príslušnú mzdu, ak takúto situáciu vyslovene predpokladá pracovná zmluva či iná zmluva majúca povahu pracovnoprávneho kontraktu.¹⁹ Relevanciu pre vznik pracovného pomeru v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie budú mať aj krátkodobé pracovné pomery,²⁰ ktoré predstavujú riadnu realizáciu pracovnoprávnych vzťahov spočívajúcich v opakovaných, a nie príležitostných činnostiach nepatrnej povahy.

Ad 3)

Posledným krokom uvádzaného testu je odmeňovanie zamestnanca. Odmeňovanie je v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vnímané ako znak, ktorý determinuje postavenie osoby v rámci kategorizácie záväzkových vzťahov. Absencia odmeňovania môže výrazne ovplyvňovať vymedzenie povahy záväzkového vzťahu, no je nevyhnutné poznamenať, že tento parameter bude naplnený bez ohľadu na skutočnosť, aká je výška poskytovanej odmeny, a aj za situácie, ak je odmena poskytovaná v inom ako peňažnom plnení (naturálna mzda).²¹

Žiada sa poznamenať, že podmienku odmeňovania spĺňajú aj tí zamestnanci, ktorých odmena je taká nízka, že zamestnanec popri nej poberá sociálne dávky, prípadne jeho odmena nedosahuje ani výšku minimálnej mzdy, a to z dôvodu, že osoba vykonáva prácu na kratší ustanovený týždenný pracovný čas.²²

Za situácie, ak bude naplnený trojkrokový test, bude zrejmé, že osoba vykonávajúca prácu ako poskytovateľ služby v rámci digitálnej platformy

¹⁸ Bližšie pozri *Case of R. H. Kempf v. Staatssecretaris van Justitie* [1986-06-03]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1986, C-139/85.

¹⁹ Bližšie pozri *Case of V. J. M. Raulin v. Minister van Onderwijs en Wetenschappen* [1992-02-26]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1992, C-357/89.

²⁰ Bližšie pozri *Case of Franca Ninni-Orasche v. Bundesminister für Wissenschaft, Verkehr und Kunst* [2003-11-06]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2003, C-413/01.

²¹ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávnych vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 26. ISBN 978-80-7502-253-0.

²² Bližšie pozri *Case of R. H. Kempf v. Staatssecretaris van Justitie* [1986-06-03]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1986, C-139/85.

bude vystupovať v postavení zamestnanca, a teda za škodu bude zodpovedať výlučne podľa pracovnoprávných predpisov, a občianskoprávna zodpovednosť či obchodnoprávna zodpovednosť bude ťažiť sprostredkovateľa služieb digitálnej platformy, ktorý bude vystupovať v postavení zamestnávateľa. Naopak, ak nebude splnený čo i len jeden z krokov uvádzaného testu, bude nevyhnutné prihliadať na poskytovateľa služby ako na škodcu, ktorý zodpovedá za škodu v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka či Obchodného zákonníka priamo používateľovi služby.

Záver

Cieľom príspevku bolo vymedziť a zhodnotiť legislatívny stav posudzovania povahy záväzkových vzťahov vzniknúcich pri realizácii činností digitálnych platforiem a zodpovednosti za škodu, ktorá vznikla pri výkone práce prostredníctvom týchto platforiem. Posudzovanie predmetného stavu sa zameriavalo primárne na pohľady z oblasti práva Európskej únie prezentované cez decíznu prax Súdneho dvora Európskej únie, a to z dôvodu, že ani právna úprava Slovenskej republiky, ani rozhodovacia prax najvyšších súdnych autorít v Slovenskej republike sa predmetnej problematike podrobnejšie nevenuje.

V nadväznosti na uvedené myšlienky možno poznamenať, že pre vhodné nastavenie jednoznačných záverov stanovujúcich hranice občianskoprávnej zodpovednosti a pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu spôsobenú pri vykonávaní práce v rámci digitálnych platforiem by bolo žiaduce, aby slovenská legislatíva reflektovala na značné posuny v oblastiach rozvoja a vzniku nových foriem vykonávania práce prostredníctvom novelizácie Zákonníka práce a prijala takú právnu úpravu, ktorá bude osobitne zakotvovať vhodnú právnu úpravu práce prostredníctvom digitálnych platforiem.

Uvedené postoje odôvodňujeme skutočnosťou, že pre jednoznačné vymedzenie povahy vzťahu medzi sprostredkovateľom služby a poskytovateľom služby je jedným z mála zdrojov poznania rozhodujúcich skutočností decízna prax najvyšších súdnych autorít, ktorá vo vzťahu k predkladanej problematike na úrovni všeobecných súdov Slovenskej republiky abscentuje, hoci vo vzťahu k rozhodovacej praxi Súdneho dvora Európskej únie síce zastúpená je, no nie v postačujúcom rozsahu.

Adresátovi práva tak zostáva výlučne skúmanie naplnenia základných definícií a pojmov Zákonníka práce, ako sú závislá práca, zamestnanec, zamestnávateľ alebo pracovný pomer, ktoré však nezodpovedajú po-

trebám súčasného vývoja trhu práce a ponechávajú účastníkov vzťahov v rámci digitálnych platforiem v neistote. Posúdenie povahy zodpovednostného vzťahu môže byť pre poskytovateľa služby, s prihliadnutím na rozsah spôsobenej škody, aj existenčnou otázkou.

Je zrejmé, že pracovnoprávna definícia pojmu zamestnanec v zmysle vnútroštátneho práva a pojmu pracovník v zmysle práva Európskej únie nie sú totožné. Predmetná skutočnosť môže spôsobovať pri vymedzovaní ochrany poskytovateľov služieb rôzne problémy. Podobne to bude aj s relatívne rigidným výkladom pojmu závislá práca, ktorý umožňuje realizáciu činností tvoriacich šedú zónu pracovného trhu, ktoré by si inak zaslúžili pracovnoprávnu ochranu. Súhlasíme s názorom, že by mohli byť nápomocnými teleologický výklad a logický výklad zmieneneho pojmu, nevyžadujúce kumulatívne naplnenie všetkých definičných znakov závislej práce.²³ Ak však do dnešného dňa takýto prístup nezískal dostatočnú podporu, nápomocným môže byť iný prístup.

V predmetnej veci by sme teda *de lege ferenda* navrhovali minimálne úpravu definície pojmu závislá práca ako takého, ako i pojmu zamestnanec v súlade s vymedzením pojmu pracovník na účely práva Európskej únie (nápomocná je judikatúra Súdneho dvora Európskej únie). Lepšou možnosťou by však bolo zakomponovanie osobitnej novelizácie Zákonníka práce odzrkadľujúcej existenciu vykonávania práce prostredníctvom digitálnych platforiem. Predmetná novelizácia by však nemala byť kauzistická a nemala by sa obmedzovať iba na pracovnoprávnu úpravu práce vykonávanej prostredníctvom digitálnych platforiem, ale mala by akcentovať na viacero nových foriem vykonávania práce, ktoré dostatočne nevystihuje súčasná právna úprava, a preto ich nevie podriaďiť pracovnoprávnej regulácii. Za zamyslenie stojí aj úvaha o samostatnej právnej úprave nových foriem vykonávania práce, na ktorú by sa delegované vzťahoval Zákonník práce.²⁴ Navrhnuté postupy by v značnej časti prípadov napomohli k tomu, aby bola poňatá rozhodujúca časť poskytovateľov služieb pod výlučne alebo aspoň kvázi pracovnoprávny režim zodpovednosti za škodu. Takýto status by im priznával účinnú ochranu nielen čo do limitácie výšky náhrady škody spôsobenej nedbanlivostným konaním, ale i čo do ich dôkazného postavenia, kedy by sa ich zavinenie neprezu-

²³ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. *Hranice zmluvnej slobody v pracovnom práve*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017, s. 26 a nasl. ISBN 978-80-8152-574-2.

²⁴ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. a M. SEILEROVÁ. *Ochrana (duševného) zdravia zamestnanca v informačnom veku*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, 2018, s. 48. ISBN 978-80-8152-689-3.

movalo (opierajúc sa o ustanovenie § 420 ods. 3 Občianskeho zákonníka), ale muselo by byť preukázané poškodeným (vychádzajúc z ustanovenia § 179 Zákonníka práce).

Zoznam bibliografických odkazov

BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017. 191 s. ISBN 978-80-7502-253-0.

BARANCOVÁ, H. Vplyv digitalizácie pracovných procesov na základné pojmy pracovného práva. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Priemysel 4.0 a pracovné podmienky*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 9-34. ISBN 978-80-7502-312-4.

Case of Deborah Lawrie-Blum v. Land Baden-Württemberg [1986-07-03]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1986, C-66/85.

Case of Franca Ninni-Orasche v. Bundesminister für Wissenschaft, Verkehr und Kunst [2003-11-06]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2003, C-413/01.

Case of I. Bettray v. Staatssecretaris van Justitie [1989-05-31]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1989, C-344/87.

Case of R. H. Kempf v. Staatssecretaris van Justitie [1986-06-03]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1986, C-139/85.

Case of Uber B.V. and Others (Appellants) v. Aslam and Others (Respondents) [2018-12-19]. Judgement of the Supreme Court of the United Kingdom, 2018, [2018] EWCA Civ 2748.

Case of V. J. M. Raulin v. Minister van Onderwijs en Wetenschappen [1992-02-26]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 1992, C-357/89.

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A European Agenda for the Collaborative Economy [2016-06-02]. COM (2016) 356 final.

DOBROVIČ, L. Kolaboratívna (zdieľaná) ekonomika a jej vplyv na ochranu duševného zdravia v oblasti služieb dopravy. In: M. SANGRETOVÁ, ed. *Vplyv moderných technológií na právo*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, 2019, s. 22-41. ISBN 978-80-8152-728-9.

- DOLOBÁČ, M. a M. SEILEROVÁ. *Ochrana (duševného) zdravia zamestnanca v informačnom veku*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, 2018. 167 s. ISBN 978-80-8152-689-3.
- DOLOBÁČ, M. *Hranice zmluvnej slobody v pracovnom práve*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017. 209 s. ISBN 978-80-8152-574-2.
- KRIŽAN, V. Uber v rozhodovacej činnosti orgánov aplikácie práva. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 112-127. ISBN 978-80-7502-259-2.
- MATĚJKA ŘEHOŘOVÁ, L. Průmysl 4.0 a pracovní právo – vybrané aspekty. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Přemysel 4.0 a pracovní podmínky*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 100-112. ISBN 978-80-7502-312-4.
- TIPPETT, E. Employee Classification in the United States. In: N. M. DAVIDSON, M. FINCK a J. J. INFRANCA, eds. *The Cambridge Handbook of the Law of the Sharing Economy* [online]. 1st ed. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2018, s. 291-303 [cit. 2022-11-28]. ISBN 978-1-108-25588-2. Dostupné na: <https://doi.org/10.1017/9781108255882.022>.
- Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.*
- Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.*
- Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.*

Mgr. Matúš Ridzoň

Právnická fakulta
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Kováčska 26
040 75 Košice
Slovenská republika
matus.ridzon@student.upjs.sk

 <https://orcid.org/0000-0002-5388-5688>

Informácie pre autorov

Základné informácie

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa tematicky zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe:

- samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií *minimálny rozsah tvorí 10 normostrán prislúchajúcich na jednu štúdiu, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou či dianím *minimálny rozsah tvorí 5 normostrán prislúchajúcich na jednu esej, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu *minimálny rozsah tvorí 3 normostrany prislúchajúce na jednu recenziu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie obrázku prednej obálky recenzovanej publikácie v dostatočnej veľkosti;*
- informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu *minimálny rozsah tvoria 2 normostrany prislúchajúce na jednu informáciu alebo správu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie fotodokumentačných alebo iných obrázkových podkladov sprievodného charakteru v dostatočnej veľkosti.*

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza v elektronickej online podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch:

- 31. marec – jarná edícia;
- 30. jún – letná edícia;
- 30. september – jesenná edícia;
- 31. december – zimná edícia.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** predkladajú.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** nesú:

- ✚ odborní garanti zodpovedajúci v rámci redakčnej rady časopisu za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov;
- ✚ hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov;
- ✚ výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaistovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmerením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Publikácia príspevkov

Publikácia príspevkov v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje zásadne v dvojязыčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako aj samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na oficiálnej internetovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>.

Štruktúra príspevku

Názov príspevku v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v pôvodnom jazyku;

Title of Contribution in English:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v anglickom jazyku
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Autor príspevku:

- ✚ prosíme uviesť meno, priezvisko a všetky tituly a hodnosti autora;

Abstract in English:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v anglickom jazyku, cca 10 riadkov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Key Words in English:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v anglickom jazyku, cca 10 výrazov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Abstrakt v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v pôvodnom jazyku, cca 10 riadkov;

Kľúčové slová v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v pôvodnom jazyku, cca 10 výrazov;

Text príspevku:

✚ prosíme uviesť v štruktúre úvod, jadro, záver; v členení na kapitoly, prípadne podkapitoly; príspevok môže obsahovať tabuľky, grafy, schémy, obrázky a podobne, je však nevyhnutné uviesť ich prameň so všetkými povinnými bibliografickými údajmi v plnom rozsahu; poznámky a odkazy na literatúru prosíme uvádzať v poznámke pod čiarou podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby všetka použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Literatúra:

✚ prosíme uviesť zoznam použitej literatúry podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Kontakt na autora:

✚ prosíme dodržať nižšie uvedenú vzorovú štruktúru informácie o kontakte na autora príspevku:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
jana.koprlova@gmail.com

Texty príspevkov je možné prijímať výhradne v elektronickej podobe vo formáte dokumentu textového editora MS Word. V textoch príspevkoch odporúčame použiť štandardizované typy a veľkosti písma, riadkovania, ako aj formátovania textu.

Texty príspevkov zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Vaše otázky v prípade nejasností či potreby poskytnutia dodatočných informácií zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Tešíme sa na Váš príspevok!

S úctou,

redakcia SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Information for Authors

Basic Information

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a platform for publication of contributions in the form of:

- ✚ separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles
the expected minimum extent related to one study covers 10 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ essays on current social topics or events
the expected minimum extent related to one essay covers 5 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ reviews on publications related to the main orientation of the journal
the expected minimum extent related to one review covers 3 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also the front cover picture of the reviewed publication in the sufficient largeness;
- ✚ information as well as reports connected with the inherent mission of the journal
the expected minimum extent related to one information or report covers 2 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also photo documents or other picture material of accompanying character in the sufficient largeness.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on:

- ✚ March 31st – spring edition;
- ✚ June 30th – summer edition;
- ✚ September 30th – autumn edition;
- ✚ December 31st – winter edition.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** have:

- ✚ special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions;
- ✚ editor in chief in relation to the formal aspects of contributions;
- ✚ executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized by members of journal's editorial board and in well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Publication of Contributions

Publication of contributions in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;

- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section “Authors’ Contact List”.

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author’s/co-authors’ consent.

Favouring the English language in contributions is welcome.

Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website: <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>.

Structure of Contribution

Title of Contribution in Original Language:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in original language;

Title of Contribution in English:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in English
not required in the case of English as the language of the original;

Author of Contribution:

- ✚ please specify author’s given name, surname and all academic degrees;

Abstract in English:

- ✚ please specify abstract in English, circa 10 rows
not required in the case of English as the language of the original;

Key Words in English:

- ✚ please specify key words in English, circa 10 words
not required in the case of English as the language of the original;

Abstract in Original Language:

- ✚ please specify abstract in original language, circa 10 rows;

Key Words in Original Language:

- ✚ please specify key words in original language, circa 10 words;

Text of Contribution:

- ✚ please specify in following structure: introduction, main text, conclusions; text broken down into chapters, eventually subchapters; the contribution may include sheets, charts, figures, pictures, etc., but it is necessary to indicate their sources with all obligatory bibliographic details in the full extent; notes and references to literature, please, specify in the footnote according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Literature:

- ✚ please specify a complete bibliography of all sources according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Author's Contact:

- ✚ please follow the below mentioned model structure of contact information on the author of contribution:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic
jana.koprlova@gmail.com

Contribution manuscripts can be accepted only in electronic version in the format of the text editor MS Word document. Applying the stand-

ardized types and font sizes, line spacing as well as text formatting in the contribution manuscripts is highly recommended.

Your contribution manuscripts send, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

In the case of any uncertainty or necessity of providing additional information send your questions, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

We are looking forward to your contribution!

Yours faithfully,

Team **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Etický kódex

Článok I. Všeobecné ustanovenia

Medzinárodný internetový vedecký časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (ďalej len „časopis“) vydáva Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Redakcia časopisu sídli v priestoroch Právnickej fakulty na Kollárovej ulici č. 10 v Trnave.

Časopis má charakter vedeckého recenzovaného časopisu, ktorý vychádza v on-line elektronickej podobe pravidelne štyrikrát ročne na oficiálnej webovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>. Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje v dvojazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako i samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na webovej stránke časopisu.

Časopis ponúka podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako aj pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych otázok z oblastí najmä verejného práva a súkromného práva.

Webová stránka časopisu ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súbežne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre slabozrakých čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V uvedených jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu aj spätnú komunikáciu.

Článok II. Zodpovednosť a publikácia príspevkov

Časopis prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise predkladajú. Autori príspevkov vedecky či pedagogicky pôsobia v zodpovedajúcich oblastiach zamerania časopisu a majú ukončené zodpovedajúce akademické vzdelanie na úrovni minimálne druhého stupňa vysokoškolského štúdia.

V súlade s vyššie uvedeným ustanovením sa automaticky so zodpovedajúcim odôvodnením zamietajú príspevky už preukázateľne publikované, ako aj príspevky, ktoré naplňajú skutkovú podstatu plagiátu či ne-

oprávneného, respektíve nezákonného zásahu do autorského práva podľa autorského zákona v platnom znení.

Informácie pre autorov zverejnené na webovej stránke časopisu sú záväzné. Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise nesú odborní garanti z radov členov redakčnej rady a redakčného okruhu časopisu zodpovedajúci za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov, hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov a výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Publikácia príspevkov v časopise sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Článok III. Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise sa uskutočňuje nezávisle a nestranne na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaist'ovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmernením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Príspevky sa so zodpovedajúcim písomným odôvodnením automaticky zamietajú v prípadoch, pokiaľ:

- ✚ autor príspevku preukázateľne nemá ukončené úplné vysokoškolské vzdelanie, t.j. vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa;
- ✚ príspevok preukázateľne nezodpovedá minimálnym štandardom a štandardným kritériám vedeckej etiky, ktoré sa kladú a sú všeobecne vedeckou verejnosťou a vedeckou obcou uznávané vo vzťahu k príspevkom danej kategórie (štúdie, eseje, recenzie publikácií, informácie alebo správy), či už z hľadiska rozsahu, náplne, metodologických východísk, použitej metodológie, a podobne, ako aj z hľadiska správneho, úplného a vedecky korektného uvádzania všetkých použitých bibliografických odkazov podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690).

Článok IV. Vyhlásenie o pristúpení ku kódexom a zásadám publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku

Časopis v plnej miere uplatňuje a dodržiava kódexy a zásady publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku (Committee on Publication Ethics COPE) zverejnené na webovej stránke Komisie pre publikačnú etiku <https://publicationethics.org/>. Uvedené zásady a pravidlá publikačnej etiky sú záväzné pre autorov príspevkov, redakčnú radu časopisu, redaktorov a redakciu časopisu, recenzentov príspevkov, ako aj vydavateľa časopisu.

Článok V. Nezávislosť a nestrannosť

Časopis je nezávislým a nestranným medzinárodným vedeckým internetovým periodikom.

Článok VI. Rozhodný právny poriadok

Časopis a všetky s ním súvisiace právne skutočnosti a právne úkony sa riadia právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Trnava 31. december 2013

Code of Ethics

Article I. General Provisions

International scientific online journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (hereinafter only “journal”) is published by the Faculty of Law at Trnava University in Trnava, and it thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels. The journal’s editorial office resides in premises of the Faculty of Law in Kollárova Street No. 10 in Trnava, Slovakia.

The journal has the nature of a scientific peer-reviewed journal, which is issued in an electronic on-line version regularly four times a year on the official website of the journal <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>. Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website.

The journal provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society, as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current issues mainly in the areas of public law and private law.

The website of the journal offers the reading public contributions in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface, both parallel in the Slovak and the English languages. In all those languages the journal’s editorial office provides also feedback communication.

Article II. Responsibility and Publication of Contributions

The journal accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal. Contributors are scientifically or pedagogically engaged in areas corresponding with the main orientation of the journal and they have completed adequate academic qualification, at least the second degree of academic education.

In accordance with the foregoing provision shall be automatically with the adequate justification rejected contributions those have been provably already published as well as contributions those constitute the merits of plagiarism or of unauthorized, respectively illegal interference with the copyright under the protection of the Copyright Act in force.

Information for authors published on the journal's website is binding. Favouring the English language in contributions is welcome.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal have special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions, editor in chief in relation to the formal aspects of contributions and executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Publication of contributions in the journal is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;
- declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section "Authors' Contact List".

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author's/co-authors' consent.

Article III. Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized independently and impartially by members of journal's editorial board and in

well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Contributions will be with adequate written justification automatically rejected in cases, if:

- ✚ the contributor hasn't provably completed the entire university education, i.e. the academic qualification of the second degree;
- ✚ contribution provably doesn't comply with the minimum standards and standard criteria of scientific ethics, which are imposed and generally respected by the scientific public and scientific community in relation to contributions of the given category (studies, essays, reviews on publications, information or reports), whether in terms of extent, content, methodological assumptions, applied methodology and similarly, or in terms of a proper, complete and scientifically correct indicating all the bibliographic references according to current bibliographic standards (ISO 690).

Article IV. Declaration of Accession to Codes and Principles of Publication Ethics of the Committee on Publication Ethics

The journal fully exercises and observes codes and principles of publication ethics of the Committee on Publication Ethics COPE published on the website of the Committee on Publication Ethics <https://publicationethics.org/>. Listed principles and guidelines of publication ethics are binding for contributors, journal's editorial board, journal's editors and editorial office, contribution reviewers as well as journal's publisher.

Article V. Independence and Impartiality

The journal is an independent and impartial international scientific online journal.

Article VI. Determining Law

The journal and all the related legal facts and legal actions are governed by the law of the Slovak Republic.

Trnava, Slovakia, December 31st, 2013

SOCIETAS ET IVRISPRVDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný **International**
internetový vedecký časopis **Scientific Online Journal**
zameraný na právne otázky **for the Study of Legal Issues**
v interdisciplinárnych súvislostiach **in the Interdisciplinary Context**

Vydáva: Issued by:
Právnická fakulta Faculty of Law
Trnavská univerzita v Trnave Trnava University in Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

Vychádza štvrťročne Issued Quarterly
2022, ročník X. 2022, Volume X.

URL časopisu: Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk> <http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie: Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10 Kollárova 10
917 01 Trnava 917 01 Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie: Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor: Editor in Chief:
Doc. JUDr. Marianna Novotná, Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., mim. prof. PhD., mim. prof.

Výkonný redaktor: Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD. Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta © Faculty of Law
Trnavská univerzita v Trnave Trnava University in Trnava
Slovenská republika Slovak Republic

ISSN 1339-5467